

AVSTRIJSKI DAVID IN EVROPSKI GOLJAT?

Náš list je že večkrat pisal o zadržanju voditelja avstrijskih svobodnjakov in koroškega deželnega glavarja Jörga Haiderja. Pri nas je bil zlasti odmeven njegov nenadni obisk na Tržaškem, kjer je na Opčinah prisostvoval znani obletnici zgodovinske cestne povezave z Ljubljano in Dunajem. Sicer pa se sam avstrijski politik rad nepovabljen prikaže zdaj tu zdaj tam, kot pač narekuje njegova politična računica. Gotovo je k temu nehote botrovala tudi skorajšnja ukinitelj sankcij Evropske unije do Avstrije. O vsem tem pa lahko pišemo romane...

Fenomenu Haider je ves ta čas delal tudi posredno, čeprav negativno reklamo velik del evropskega tiska. Pri tem se še posebej odlikuje francoski tisk. Ne smemo namreč pozabiti, da se je za uvedbo sankcije proti Avstriji pred meseci ogrevala prav Francija s svojim predsednikom Chiracom na čelu. Tako skoraj dnevno zasledimo v francoskih dnevnikih dolge komentarje o zadevi Haider. Pred kratkim je pariški dnevnik Le Monde komentiral sedanjí odnos Avstrije do politične Evrope. Že v naslovu govori o "haiderizirani Avstriji", ki skuša sedaj kaznovati Evropo. Pri tem spominja najprej na razne žaljive oznake avstrijskega populističnega voditeja, ko je recimo označil francoskega predsednika Chiraca kot Napoleona v žepnem formatu. Ne pozabimo še, da je Haider imenoval Winstonona Churchilla kot največjega zločinca naše dobe...! Na drugi strani pa smo itak že vajeni vseh mogočih izjav in demantijev koroškega deželnega glavarja.

V istem francoskem časniku lahko tudi beremo, da je Avstrija (morda v nekakem psihološkem transferju) metala krivdo na Evropsko unijo kot že prej Miloševićeva Jugoslavija zaradi napadov zveze NATO. Primerjava je seveda le simbolične narave. Tudi znotraj avstrijske javnosti oz. politike poteka debata o Haiderjevi figuri in idejno-politični izbiri stranke svobodnjakov (FPÖ). Razne kritike populizma se vse preveč označujejo kot nekaka veleizdaja v vojnem času (kar pada zlasti na socialistično SPÖ) ali kot odločno antipatriotsko dejanje. Vemo tudi, da od vsega začetka Haiderjeve prisotnosti v vladi krožijo predvsem natolcevanja o nekaki mednarodni zaroti (spet socialistov) proti Avstriji. Kaj vse zmore človeška fantazija...!

V zgodovini se vedno javljajo take ali drugačne podobe velikih posameznikov (Hegel bi jih imenoval herojske oziroma svetovnozgodovinske individue), ki označujejo zgodovinski razvoj.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

Tudi v Sesljanu.

Od 2. oktobra vam je na
razpolago tudi naša
nova filiala v Sesljanu.
Ponovno dobrodošli!

BANCA ANTONIANA POPOLARE VENETA nova tržaska kreditna banka BCTKB

Sesljan 50/a tel. 040 2907064

POLITIČNI IN GOSPODARSKI PROBLEMI

ZA EVRO IN CENEJŠO NAFTO

DRAGO LEGIŠA

Finančni ministri in guvernerji narodnih bank sedmih industrijsko najbolj razvitih držav (G7), zbrani v Pragi, so z upravičenim zadovoljstvom vzeli na znanje dejstvo, da je poseg njihovih centralnih bank na denarnem trgu v petek, 22. t.m., takoj blagodejno vplival na evropsko skupno valuto evro. Njegova vrednost je v primerjavi z ameriškim dolarjem že nekaj mesecev nezadržno padala, s čimer ni bilo resno in nevarno ogroženo le evropsko, ampak celotno svetovno gospodarstvo. V sporočilu, ki so ga objavili ob sklepu srečanja v Pragi, je tudi rečeno, da bodo finančni ministri sedmih industrijsko najbolj razvitih držav in guvernerji narodnih bank "po potrebi še dalje skupno nastopali na trgu valutnih tečajev".

Kaj se je v resnici zgodilo? Evropska centralna banka, ameriška Federal Reserve, japonska centralna banka in pristojni denarni zavodi industrijsko najbolj razvitih držav (G7) so z množičnim kupovanjem evrov na mednarodnih denarnih trgih preprečili nadaljnje padanje enotne valute Evropske zveze v primerjavi z ameriškim dolarjem. Medtem ko je še v četrtek, 21. t.m., evro veljal 0,860 dolarja, je naslednji dan pozno popoldne že veljal 0,894 dolarjev. Po uvedbi evra je to prvo posredovanje centralnih bank industrijsko najbolj razvitih držav na denarnih trgih.

Podobno je skupina omenjenih držav ravnala pred petimi leti, ko je preprečila nadaljnje padanje tečaja ameriškega dolarja. Tokrat so se Američani očitno ustrašili, da bi njihova premočna valuta ogrozila konkurenčnost ameriških podjetij, članice Evropske denarne zveze pa se bojijo inflacije.

Udeleženci zasedanja v Pragi so, kot je bilo pričakovati, razpravljali tudi o vrtočnem naraščanju cene surove nafte in vseh goriv. To ima hude posledice za celotno gospodarstvo, in sicer tako v industrijsko razvitih kot tudi in predvsem v revnih državah. Zborovalci v češki prestolnici so zato pozvali organizacijo držav proizvajalk surove nafte (OPEC), naj z znižanjem cen nafte prispevajo k stabilizaciji petrolejskega trga. V tej zvezi so pozitivno ocenili sklep ameriških oblasti, naj se petrolejski trg obogati s 30 milijoni sočkov nafte iz ameriških petrolejskih rezerv. Že sama novica o tem sklepu ameriške vlade je imela za posledico, da je sočček surove nafte, ki je v sredo, 20. t.m., stal 37,80 dolarja, dva dni kasneje že stal 32,68 dolarja. Nekateri sicer pravijo, da je ukrep ameriške vlade predvsem volilna poteza v korist predsedniškega

kandidata demokratske stranke, čemur pa je predsednik Clinton takoj pripomnil, da bodo petrolejske rezerve v ZDA spomladi spet tolikšne, kolikršne so bile pred zadnjim posegom na petrolejskem trgu. Spomladi naj bi torej bila surova nafta tudi cenejša.

Prihodnji teden se bodo v venezuelski prestolnici Caracas zbrali najvišji predstavniki držav članic organizacije OPEC. Zanimivo in hkrati pomembno je, da se bosta zborovanja, na katerem bodo proslavili 40-letnico ustanovitve organizacije, udeležili tudi libijski voditelj Gedafti in iraški predsednik Sadam. Poznavalci razmer sicer dvomijo, da bi to zborovanje lahko odločilno vplivalo na pocenitev nafte, saj je začasni predsednik OPEC-a Rodriguez (Venezuela) jasno poudaril, da gorivo ni tako drago zaradi količine izčrpane nafte, temveč zaradi visokega davka, ki bremeni vsak liter bencina, čemur je treba tudi dodati zastarelost velike večine naftnih čistilnic.

Nobenega dvoma ni, da je bližnji vzrok vrtoglavega naraščanja cene surove nafte nepredvidoma veliko povpraševanje po tej surovini. To pa je posledica prav tako nepredvidene visoke gospodarske rasti. Ta bi morala na svetovni ravni letos doseči 4,7%, prihodnje leto pa 4,2%, kar nima primere v zadnjem stoletju. Malokdo je predvideval, da bo gospodarska rast v ZDA tudi letos naraščala za več kot 5%, kot tudi ni nihče predvideval, da se bo Azija v pičlih dveh letih izkobilacala iz gospodarske krize in da bo stopnja njene gospodarske rasti spet znašala 6%.

Strokovnjaki na splošno menijo, kako je bojazen, da bi svet ostal brez nafte, popolnoma odveč. To predvsem zaradi neodvržnega dejstva, da so industrijsko razvite države močno zmanjšale energetsko potrošnjo, podražitev goriva pa nima več tolikšnega vpliva na raven proizvodnih stroškov. Konec koncev je petrolej še vedno mnogo cenejši od industrijskih izdelkov in poliizdelkov ter storitev.

AKADEMIK FRANCE BERNIK V GORICI

OBISK VIŠOKEGA GOSTA

FOTO BUMBACA

V petek, 22. t.m., je bil na obisku v Gorici predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti prof. dr. France Bernik. Ugledni gost si je najprej ogledal prostore Novega glasa na Placuti, kjer je tudi sedež Zadruga Goriške Mohorjeve in je bil še do pred nekaj leti sedež številnih naših kulturnih in prosvetnih organizacij. Dr. Berniku je izrekel dobrodošlico glavni urednik našega lista prof. Andrej Bratuž, ki je naglasil, kako se prisotni čutijo počaščene, da je mednje prišel predsednik najvišje slovenske znanstvene in umetniške ustanove. Kratko je tudi obrazložil zgodovino, vlogo in poslanstvo tednika Novi glas in hkrati podčrtal pomen tiskane besede pri tako ogroženi narodni manjšini, kot je slovenska v Italiji.

STRAN 10

02 Breda Susič
MILOŠEVIČU ODKLENKALO

03 Matjaž Rustja / intervju
BRIGITA BUKOVEC

05 Danijel Devetak
MODROST JE ŽIVA

06 Matjaž Rustja
DO KONCA ZVEST NARODU IN SLUŽBI

06 Andrej Bratuž / pogovor
ŠTEFAN MAURI O SVOJI NOVI KANTATI

08 POSVET O MANJŠINSKIH JEZIKIH

10 Erika Jazbar
CENTER KOMEL RASTE IN SE KREPI

11 Iva Koršič
SPOMIN NA TISOČE POSEBNIH VOJAKOV

14 NOV, SODOBEN HLEV V CEROVLIJAH

15 Erik Dolhar
SLOVENSKA TROBJNICA PRVIČ NA DROGU!

HAIDER ŠE VEDNO V OSPREDJU

NEPREPRIČLJIVO RAVNANJE EU V ZVEZI Z AVSTRIJO

Štirinajst članic Evropske unije je pred kratkim preklinalo omejitve uradnih odnosov proti Avstriji, ki jih je bilo sprejeto v začetku letošnjega leta kot obliko velike zaskrbljenosti zaradi vstopa v koalicijsko vlado z ljudsko stranko t.i. stranke svobodnjakov, katere nesporni voditelj in "ideolog" je Jörg Haider, sicer tudi predsednik koroške deželne vlade. To je nemalo presenetilo širšo evropsko javnost pa tudi tiste evropske države, ki se potegujejo za vstop v EU. Najprej namreč ni jasno, zakaj so omenjene članice tako

hitro sprejele "diplomatsko bojkotiranje" Avstrije, pa tudi razlogi za to niso bili povsem logično utemeljeni. Odpira se namreč vprašanje, ali so države, članice Unije, povsem svobodne, da oblikujejo svoje vlade po lastnih merilih ob pomikanju kakršnih koli navodil ali smernic Bruslja. Pri tem so opazovalci navajali tudi nedoslednost, da EU pred leti ni reagirala, ko je bilo v italijanski vladi, ki jo je vodil Berlusconi, udeležena tudi Finijeva desničarska stranka. Zato so se upravičeno spraševali, kateri so bili resnični vzgibi za takšno zadržanje do nove avstrijske vlade. Predaleč bi nas zavedlo, če bi hoteli na tem mestu razmotrivati o tem. Gotovo je, da je šlo za politične interese večjih članic Unije, kot so Francija, Nemčija, deloma Velika Britanija in predvsem Španija, ki so namreč hotele povedati mali Avstriji, naj se v notranji politiki ne oddaljuje preveč od političnih okvirov, ki so uveljavljeni v drugih članicah Unije.

Že od vsega začetka je bilo razvidno, da je omenjeno odklonilno zadržanje 14 članic Unije temeljilo zgolj na političnih razlogih, ki povzročajo vsega niso bili dovolj prepričljivi. Tega se je očitno zavedal sam predsednik izvršne komisije Romano Prodi pa tudi številne druge države članice, ki so se pobudi pridružile zgolj iz solidarnosti, v upanju da se bo spor z Avstrijo čimprej rešil. Kot smo v začetku omenili, se je to zgodilo v začetku septembra.

POSREDOVANJE "MODRECEV"
Kot je bralcem gotovo znano, se je EU začela zavedati, da neurejeni odnosi z Avstrijo ne morejo trajati v nedogled in da je v samem interesu Evrope, da se čimprej uredijo. V ta namen so po preizkušeni diplomatski praksi imenovali odbor treh "modrecev", ki naj zaslišijo predstav-

ALOJZ TUL

nike avstrijskih političnih sil in državnih institucij ter še nekaterih drugih dejavnikov. Po skoraj enomesečnih posvetovanjih in srečanjih z omenjenimi avstrijskimi dejavniki so sestavili poročilo, ki je Avstrijo v glavnem razrešilo očitkov in sumničenj, ki jih je pred meseci na njen račun izneslo 14 držav, in predlagali, da se prekličijo diplomatske sankcije proti avstrijski vladi. Tako se je na diplomatski način rešil spor, ki ga je bila ustvarila ista diplomacija.

Tudi ob takšnem zaključku spora se postavlja vprašanje, kdo je od tega odnesel več koristi. Prav gotovo avstrijska stran, ki se je ves čas imela za žrtev evropskih spletk. Nobena dvoma ni, da bi velika večina avstrijskih volivcev podprla ravnanje vlade in obsodila Evropo, če bi bil razpisan referendum, kot je vlada napovedovala. Obračun za EU je, lahko rečemo, skromen, ker ni dosegla izločitve desničarskih svobodnjakov iz avstrijske vlade. Pa tudi drugače je bila prisiljena čimprej končati incident z Avstrijo, ker ni imel nobene pravne osnove v pravilih Evropske skupnosti.

Ob vsem tem pa ni mogoče mimo še ugotoviti, da EU temelji prvenstveno na skupnem trgu dobrin in uslug in v kratkem verjetno tudi skupnega denarja (evro), ni si pa še postavila temeljev za skupno zunanjo politiko in seveda obrambo. To sta njeni šibki točki, ki jo v marsičem pogojeta in jo delata ranljivo. Tako smo spet pri bistvenem problemu omejevanja suverenosti držav članic v korist EU. Suverenosti pa se države težko odrečejo, večje še posebno. Tu je pa ključ za prihodnost Evrope: ali bo ostala pri bolj ali manj obstoječem stanju ali bo postala poleg gospodarske tudi pomembna politična sila.

PO VOLITVAH V JUGOSLAVIJI

MILOŠEVIĆU ODKLENKALO?

BREDA SUSIČ

"Konec je z njim!" Petdesettisočglava množica je v ponedeljek zvečer vzklikala gesla proti Miloševićevemu režimu in se - ob še neuradnih izidih - veselila volilne zmage Demokratične opozicije Srbije. Vsi komentatorji in zahodni državni voditelji (pa tudi Putin) so se strinjali, da so bile te volitve jasen izraz volje do spremembe srbskega ljudstva.

Kljub temu da v trenutku, ko pišemo, še niso znani dokončni in uradni rezultati, potrjujejo prejšnjo trditev nekateri nesporna dejstva. Še nikoli v zgodovini se srbski volivci niso tako masovno odpravili na volišča. Po prvih izsledkih je volilo več kot 74% prebivalcev Srbije. Točno obratno težnje so se pokazale v Črni gori, kjer je velika večina prebivalstva sledila napotkom republiške vlade, naj se ne udeleži volitev. Tako je svoje glasovnice oddalo komaj 21% Črnogorcev. Z bojkotom so v Črni gori delegitimiral volitve, ki so - ne glede na volilne prevare, ki jih je bilo veliko - potekale po pravilih, ki jih je diktiral Milošević in ki so Črno goro postavila v drugorazredni položaj v odnosu do Srbije in skupne federacije.

Že sedaj pa je mogoče trditi, da so te volitve dobesedno razdejale Miloševićev režim in sistem, ki je omogočal njegovo enajstletno diktaturo. Predsednik Črne gore Djukanović je izjavil, da je neudeležba Črnogorcev na volitvah v bistvu že prvi plebisцит za neodvisnost republike. Če je bil pred volitvami z napovedmi o odcepitvi od Jugo-

slavije zelo previden, ker je pričakoval hudo reakcijo Miloševića in vojske, je po volitvah napovedal, da bo do tega koraka v bližnji prihodnosti z vso gotovostjo prišlo. Morebitna zmaga Koštunice (na sliki) bo to pot obema republikama le olajšala, ne bo pa vzrok za to, da se bodo Črnogorci premislili. S Koštunico se bo lažje dogovarjati, zato bo ločitev od Srbije manj boleča, manj nevarna. Zmaga demokrata bi odprla možnost dogovora o morebitni konfederaciji, ki bi bila za obe republikli idealna rešitev.

Tudi bojkot volitev na Kosovu, kjer je na volišča odšlo le 50.000 srbskih volivcev, je nesporno pokazal, da je Srbija definitivno izgubila tudi to pokrajino.

Kljub očitni zmagi opozicije, Milošević ni hotel priz-

nati poraza. Vendar so to posredno storili njegovi sodelavci. Najprej - že v ponedeljek - s priznanjem, da je bila Miloševićeva Združena levica poražena na administrativnih volitvah. Potem z odstopom zveznega premiera Bulatovića. Srbski diktator, ki se je vedno spretno izogibal javnim nastopom je na bojno polje vedno pošiljal Bulatovića. Dejstvo, da je ta odstopil s položaja, kaže na to, da se je Milošević znašel v situaciji, iz katere bo težko našel varen izhod.

Odstopil je tudi voditelj Srbskega gibanja za prenovo, Vuk Drašković. Karizmatični voditelj - na katerega je v preteklosti marsikdo (vključno z Rusi) stavil, da bo prevzel Miloševićovo mesto - je v zadnjem obdobju naredil nekaj politično netaktičnih napak. Oviral je združevanje opozicijskih strank in gibanj v enotni kartel (to je potem uspelo Koštunici), napovedoval je bojkot volitev, potem pa se je udeležil volilnega boja samostojno, ločeno od ostalih demokratičnih strank. Te odločitve je plačal s hudim volilnim porazom. Umik muhastega in včasih že dvoličnega Draškovića s srbske politične scene potrjuje ocene mnogih analitikov, ki so v njem videli politika, ki je iskal samo svojo korist, ki ni imel daljnoročne vizije in ki je s svojim obnašanjem bolj pomagal Miloševiću pri onesposabljanju opozicije kot pa obratno.

Poldrugi dan po volitvah je reakcija poraženega diktatorja še vedno neznanka. Jasno pa je, da se je ozračje v Srbiji že tako spremenilo, da pot nazaj ni več možna.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

SE NAM BLIŽA NEVARNOST RASIZMA?

Po napadu na profesorja judovskega porekla v Veroni ravno zato, ker je Jud, se je javno in tudi uradno mnenje upravičeno vprašalo, če je res, kar se dogaja. Namreč da se pojavljajo znamenja odkrite rasne oziroma verske nestrpnosti. Povezava s podobnimi dogodki v Nemčiji in še kje je več kot očitna, občutek alarma še kako utemeljen. Se namreč bliža nevarnost rasizma, najhujšega zla, ki se lahko polasti človeka? Seveda primeri nasilja zadnjega časa v odnosu do Judov ne bi izzvali toliko osuplosti, ko se v Evropi tudi sicer ne bi soočali s težavami sožitja, in sicer z različnimi drugimi verami in kulturami, ki so jih prinesli in jih še prinašajo med nas priseljenci. To pa je toliko bolj vredno tehtnega premisleka, saj je število priseljencev iz tretjega sveta izjemno visoko. Nekaj milijonov muslimanov je na primer samo v Franciji, tako da je ob pričetku leta moral Jacques Chirac kot francoski predsednik prvič sprejeti tudi njihovo delegacijo. Rasizem, v kolikor bi se zares razmahnil, bi se v prvi vrsti lotil muslimanov, ki so tako rekoč pri roki povsod. Rasizem je izjemno zahrbtn, ker je mržnja, ki praviloma izhaja iz kulturno višje razvitega človeka v odnosu do kulturno nižje stoječega naroda oziroma kulture. Zelo rad za svojo utrditev izrablja vero, ko ena vera prične mrziti drugo in obratno. Zgodovinska izkušnja uči, da je vera, kadar se obrne zoper drugo

vero, največja in najkrutejša ločnica, kar jih poznamo. Iz vere prihaja ljubezen, toda v porušnem ravnotežju strah pred vsemi drugačnimi in slednjič odkrito sovraštvo.

Dejstvo je, da se nahajamo v zelo težki situaciji. Priseljencev smo sprejeli že na milijone in milijone in ogromno od teh je že postalo del razvitega sveta. In dandanes se k nam preseljujejo novi in novi in ti premiki so v nekem smislu že izven nadzora. V takšnem položaju je možnost zaostrenega odnosa do vseh nepovabljenih in nezaželenih dobesedno na dlani. Ni torej lahko najti pravo pot, toda gorje, če je razviti svet ne bo našel. V takšnem primeru bi pričela mržnja do tujcev naglo naraščati in bi se lahko sprevrgla v odkrit rasizem oziroma grob odklon od vseh, ki so drugačni od nas. Ta naš razviti svet bi postal strašen, mržnja in nestrpnost bi se širili in postajali vse bolj prevladujoči, vgnezdili bi se v prav vse ravni našega vsakdanjega življenja. Ne nazadnje bi bili največje žrtve tega stanja prav mi sami, saj bi se nas polastilo sovraštvo z vsemi obrazi, ki jih premore.

Najslabše je namreč, kadar v človeku zmaga sovraštvo. Srečen izhod iz situacije, znotraj katere se nahajamo, lahko odkrije le ljubezen. Le ljubezen lahko najde srečen izhod tudi tedaj, kadar se zdi, da ni več izhoda.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 533177
FAX 0481 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 365473
FAX 040 775419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,
INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / BRIGITA BUKOVEC

ŠPORTNIKI NISO ROBOTI

MATJAŽ RUSTJA

Bi nam najprej opisali svoje prve športne korake?

V bistvu se je moja pot v svetu športa začela že zelo zgodaj, ker sem začela že pri šestih letih trenirati gimnastiko. Nekega dne me je mama peljala v Narodni dom in tam sem začela s treningi dvakrat, trikrat na teden, tako kot vsi. Do leta 1984 sem vadila gimnastiko, potem sem se nekaj časa posvečala gimnastiki in atletiki, nakar me je moj trener opazil na ovirah, ki sem jih tekla za šolo, in me je povabil na stadion... zdelo se mi je zelo zanimivo, da se je vse dogajalo na odprtem, da je tam veliko ljudi... predvsem pa to: na prvi tekmi v teku na sto metrov sem zmagala in to me je dokončno usmerilo v moj šport, v atletiko.

Torej ste sami izbrali to pot, vam ni bila vsiljena...

Ne, ne sploh niti slučajno, došla sem le povabljena, sama pa sem se odločila za to; moram pa reči, da so mi starši zelo stali ob strani in da so me tudi oni vedno usmerjali v svet športa.

V zadnjih dveh sezonah vam zdravstveno stanje ni dovoljevalo, da bi redno trenirali in nastopali na tekmovanjih. Zdravje vam res ne dovoljuje, da bi polno nadaljevali kariero...

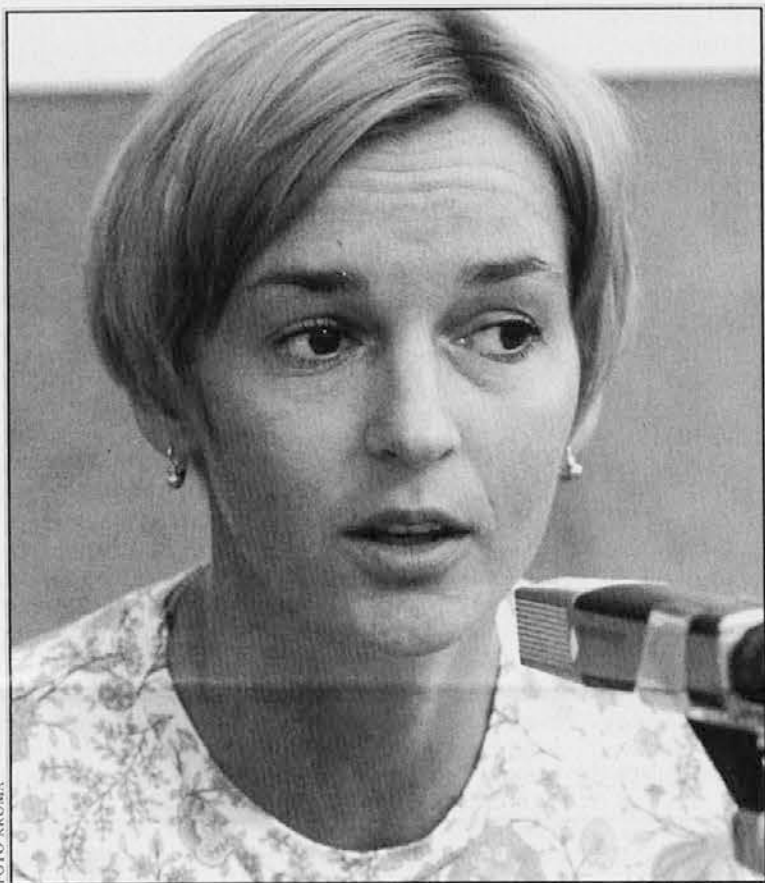
Celo svojo kariero sem imela zelo veliko srečo, da nisem bila podvržena poškodbam, saj nisem imela nikoli večjih problemov, ki bi me prisilili opustiti sezono ali večje število treningov. Potem je pa prišla članska sezona, junij 1999, operacija na jajčnikih... tudi te težave pa ne spadajo v tisti spisek poškodb, ki jih vsak športnik pričakuje in se jih tudi najbolj boji. Moram reči, da so me zdravstvene težave zelo prizadele, ker nekako vsi razmišljamo, gledalci in jaz, da je športnik neke vrste robot in da se njemu ne more nič pripetiti, kaj šele, da leži v bolnišnici. To se je zgodilo zelo hitro, v enem tednu od pregledov do operacije... V bistvu se je stvar tako hitro odvrtila, da sem šele potem začela razmišljati kaj in kako in po kakih štirinajstih dneh sem se tudi po pogovorih s trenerjem in s tistimi, ki mi stojijo ob strani, odločila, da je mogoče dobra izkušnja, da se spočijem eno sezono in da se pripravim na letošnje olimpijske igre; toda žal se je to ponovilo še enkrat maja. Tedaj sem imela še eno operacijo na jajčnikih, spet tik pred sezono in, ne vem, mogoče je to nekaj dobrega v slabem.

Ali so torej zdravstvene težave in poškodbe profesionalnega športnika trenutek za razmislek ali le čakanje na ozdravitev?

Predvsem bom rekla, da vsak športnik najprej čaka, čaka samo na to in dela vse za to, da se čimprej pozdravi. Ko pa se ta situacija včasih malo zavleče, ko vidiš, da ne gre prek tega, da tudi ti nisi neranjiv, potem pride še tisti trenutek, ko začneš razmišljati kaj in kako; ampak še vedno mislim, da smo športniki zelo veliki optimisti in da vedno razmišljamo v tej smeri, da bo namreč šlo vse naprej, tako kot je bilo pred težavami, in da se ne bo zaradi trenutnih težav "zadeva" ustavila.

Prav zaradi zdravstvenih težav ste morali opovedati

Skoraj osemdeset slovenskih športnikov nastopa v teh dneh na olimpijskih igrah v Sydneyu in mogoče gre pričakovati še kako medaljo, ki bi potrdila moč dvomilijonskega naroda v vrhu svetovnega športa. 293 slovenskih športnikov je pod avstrijskim žezlom, kraljevino Jugoslavijo, novo poveljno Jugoslavijo in samostojno Slovenijo sodelovalo na osemnajst od skupnih 23 poletnih olimpijskih iger. Bili so ovenčani z 39 medaljami (7 zlatimi, 10 srebrnimi in 22 bronastimi). Pred začetkom olimpijskih iger v Avstraliji smo se pripeljali v sončnem dnevu do ljubljanskega stadiona v Šiški, kjer trenira slovenska šampionka Brigita Bukovec. Na zadnjih OI v Atlanti je leta 1996 osvojila v teku na 100 m ovire srebrno kolajno, le stotinko sekunde od prvega mesta. Letos pa se je zaradi zdravstvenih težav odrekla igram v Sydneyu.

nastop na letošnjih OI v Sydneyu; ali ste razočarani?

Najbolj sem bila razočarana meseca maja, ko sem šla na pregled hrbtenice in so še enkrat ugotovili cisto. Takrat nisem mogla dojeti, da moram ponovno skozi operacijo in ležanje in da moram opustiti treniranje. Najprej sem pomislila na olimpiado: prvi trenutek, ko sem bila na pregledu, sem še optimistično verjela, da lahko nadoknadim... moram pa poudariti (in tudi jaz sem se tega zelo hitro zavedala), da, ko se športnik pripravlja na olimpiado - ampak ne samo za nastop, toda za najvišja mesta, za osvajanje medalj - mora biti "120 procenten", se pravi, da ni skozi celo sezono dovoljen niti en problem, mogoče za kakšen dan, več pa je že skoraj vprašljivo. Zelo hitro sem to dojela, poskušala sem še ujeti normo in sem si rekla, da ne bodo medalje, da pa bo vsaj finalni tek, vsaj tekmovala bom; na koncu pa se je izkazalo, da je le res, da moraš biti 120 procentno pripravljen na treningu in 120 procentno delati samo za to.

Torej je prišlo do te odločitve po naravni poti, po treznem razmisleku.

Ja, čisto po naravni poti; je pa res, da sem še do konca razmišljala o olimpiadi, do nekaj dni pred odhodom. Mogoče je bilo odločilno prav to, da sem na zadnji tekmi v Ljubljani dosegla čas 13'39" (letos sem tekmovala samo dvakrat, v Trstu in Ljubljani), kar pa je zame slabo, in zato je bil ta rezultat odločilen; videla sem, da res ne morem... Bilo pa mi je zelo težko... se

spriznati z dejstvom, da res ne grem na olimpijske igre, to je bil najbolj žalosten trenutek. Lahko pa trdim, da sem to prebolela, da sem razmislila in da sem v bistvu vesela, da se nisem odločila za nastop na olimpiadi, ker ni v mojih ciljih, da pridem v Sydney in izpadem v kvalifikacijah.

Iskreno vam voščimo, da bi čimprej tekmovalno stopili na startno linijo in vse nas razveseljevali z dobrimi uspehi. Pred vsakim začetkom tekmovanja gledalci napeto spremljamo dogajanje na stezi; kako pa se športnik pripravlja na start?

To je zelo težko opisati z besedami, ker so občutki zelo različni. Če tekmujem na grand prix tekmovanju, na mitingu, vem, da moram razmišljati tudi o napakah, da jih tudi čimboljše popravim med tekom. Ko pa prideš na veliko tekmovanje, ne smeš razmišljati o nobeni stvari, imeti moraš samo najboljšo koncentracijo. Ko se začne ogrevanje, mi je na veliki tekmi vedno ob strani trener, ki določi potek ogrevanja; potem ko prideš v prostor, kjer je lahko samo tekmovalca, kjer si sam s svojo konkurenco, s svojo skupino, s katero boš nastopil, si tam odvisen od samega sebe. V tistih trenutkih ne smeš razmišljati o nobenih negativnih stvareh, samo o pozitivnih; ... nekako, da si najbolj, da si dober, ... in ne smeš nikoli razmišljati o drugih; vse to poskušam narediti tudi sama. Potem pa ko stopiš na stezo in postaviš startni blok,

ti ne preostane nič drugega kot največja koncentracija, da greš, čim bo ustrelila pištola; ker na sto metrov nimaš kaj dosti razmišljati, ovire pa so mi že tako domače, da o njih sploh ne razmišljam, ... ampak samo na "pok" pištole. Res zelo zanimiv je občutek, ko stopiš na stadion. Rada bi se spomnila Atlante: 80.000 gledalcev, ti pa ne vidiš in slišiš niti enega, kar pomeni, da je to res "tisto pravo".

Kaj pa občutki na cilju po stotih metrih teka?

Po vsakem mitingu točno vem, kaj se je zgodilo, ... sem prva, druga, tretja ali zadnja, ali sem razočarana ali sem dobre volje. Prav za Atlanto pa tega ne morem trditi, ker se je tam dogajalo nekaj takega, kot bi padla v "trans" in v bistvu po posnetkih, ki sem jih potem videla, mi je bilo kar malo nerodno... bila sem polna tistega otroškega veselja, ki res pride iz srca, iz duše in ga ne obvladaš; zavedala sem se samo tega, da imam medaljo in da je bil cel svet takrat moj.

Atlanta je bil še en dokaz, da je Slovenija v mednarodnih nastopih izredno uspešna in da je ves slovenski narod zelo dober v športu. Kako to?

Jaz bi to težko trdila, to bi morali strokovnjaki povedati; mislim, da imamo v Sloveniji zelo velike potenciale, zakaj, pa bi težko odgovorila. Ljudje, ki se odločijo za ta ali oni šport, vedo, da lahko nekaj naredijo in se temu stoprocentno posvetijo, če imajo pogoje za to ali pa ne; moram namreč reči, da imamo v Sloveniji zelo slabe pogoje, ne mislim tega, da nimamo objektov, ker imamo lepe stadione, dvorane, smučišča, itd., a mislim tu predvsem na pogoje "ob robu" športa (npr. finance, športno zdravstvo...); danes vsak športnik tudi veliko tvega, da doseže rezultat. Ponavljam pa, da so posebno važni začetki in da imamo pri nas velike potenciale.

Kaj pa trenerji?

Mislim, da so trenerji v Sloveniji zelo kvalitetni, in če imaš dobrega trenerja, je polovica poti že opravljena. Sama sem imela veliko srečo, ko sem se vključila v skupino Jureta Kastelica, ki je že pred mano dokazal, da zna iz nič narediti vrhunskega športnika. Res dobro se ujema, ker je zelo umirjen človek, ki razume vse težave, ki nastajajo v stadionu in izven njega, jih pa ne potencira, zna jih preskočiti ali tudi potlačiti...

Kaj pa država, ali je v pomoč športnikom, ali jim stoji ob strani?

Tukaj pa moram malo kritizirati našo državo. Poznam veliko ljudi iz tujine, res veliko se z njimi družim in poznam šport pri marsikaterem narodu v svetu... mogoče sem bila malo razočarana nad tem, da nisem imela kaj povedati o tem, kako nam država pomaga in kaj nam nudi. Moram reči, da je Slovenija ena slabših držav, ki vlagajo v šport. Govorila bom samo za atletiko in v tej panogi država zelo zelo slabo skrbi za športnike... če bi se to malo popravilo, bi to resnično koristilo naši državi, ker sem prepričana, da so ji športniki najboljše ambasadorji.

Kako pa se počuti športnik na svetovnih srečanjih, ko zastopa še mlado in malo Slovenijo?

Ko se prebiješ do velikih tekmovanj (svetovna prvenstva, olimpiade...), sploh ni pomembno, za katero državo nastopaš, pomembno je le to, da opraviš tisto, kar si največ zmožel, in da res ne narediš nekaj takega, kar bi škodovalo tebi in državi. Vsak te gleda in spozna po rezultatih in ne po tem, iz katere države si prišel... konec koncev pa je za državo vsako tekmovanje tudi velika promocija.

Ali se šport in denar dopolnjujeta ali pa odbijata?

Ko stopiš v šport, delaš res vse s srcem, ker ti je všeč, in jaz to še danes delam, ker bi se drugače že poslovila od stadiona; če pa se hočeš kosati z res najboljšimi, imaš boljši rezultat in več denarja potrebuješ, da sprinter celo zimo trenira na toplem (to je tudi pogojeno z denarjem), da skoraj vsak dan uporablja masaže, dodatne vitamine... čim boljši so torej rezultati, tem več denarja potrebuješ. Povezava med športom in denarjem je danes neizbežna.

Denar pa bodi tudi proti zdravemu športu, kriv je na primer tega, da so leta 1996 preselili OI iz Aten, kjer bi bila enkratna stoletnica iger, v Atlanto...

V vsakem športu, kjer se vrti ogromno denarja, je to še posebej opazno; toliko bolj na olimpiadi, kjer so prisotni vsi svetovni športi, nedvomno pa je to prisotno še pri veliko manjših manifestacijah, denar prav gotovo pogojuje šport, mislim pa, da se s tem športnik ne sme niti slučajno ukvarjati.

Veliko se danes govori o doppingu, ki se vse bolj vključuje v mehanizem športa in zaslužka.

Tudi to je seveda pogojeno z denarjem. Dejala bi, da je dopping zelo zelo prisoten, mislim pa, da je bil mogoče včasih še veliko bolj zato, ker ni bilo niti toliko kontrol niti niso toliko polagali v to, danes se res zmanjšuje, vendar s tem ne bo mogoče nikoli zaključiti. Jaz pa sem pristaš tega, da športnik, ki je užival poživila, dokončno izključijo iz tekmovanj. Če pa bo postal doping, kot se o tem govori že nekaj časa, "legalni pripomoček", potem pač vsak odloča o svojem telesu in mislim, da tisti, ki bodo hoteli tudi po športni karieri normalno živeti, se ne bodo spuščali v te stvari, ostali pa odgovarjajo zase.

Denar, dopping... kje pa je tisti stari olimpijski duh?

Svet gre pač naprej in tudi šport je danes postal business, dovolj da pogledamo, koliko denarja zaslužijo športniki; po drugi strani pa so s tem zagotovljeni vrhunski rezultati, gledalci lahko uživajo v tem; kaj pa je v ozadju, naj presodijo tisti, ki se s tem ukvarjajo.

Kako bi voščili vsem našim športnikom v Sydneyu?

Privoščim jim, in bom držala pesti zanje, da bi naredili tisto, za kar so sposobni in pripravljeni; če se komu ponesreči, bom povedala samo to, da, ko prespiš, pride nov dan in naslednja sezona, naslednja tekma. Športniki niso roboti in se jim lahko zgodi tudi na največjih tekmovanjih marsikaj, še zmeraj bom z njimi in bom držala zanje tudi naslednjič pesti. Ko se športniku ponesreči rezultat, je najprej on najbolj razočaran in on tudi najbolj trpi, prav takrat najbolj potrebuje razumevanje in toplino ljudi, da ga spet opogumijo; samo na tak način bodo športniki dosegali dobre rezultate.

3

ČETRTEK
28. SEPTEMBRA
2000

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

26. NAVADNA NEDELJA, "ROŽNOVENSKA"

"Ko bi se le vse Gospodovo ljudstvo spremenilo v preroke!

Da bi Gospod dal nadnje svojega duha!" (4 Mz 11, 29)

"Pred prevzetneži varuj svojega služabnika." (Ps 19, 14)

"Pravičnega ste obsodili in ubili - ni se vam upiral." (Jak 5, 6)

"Kdor ni proti nam, je za nas." (Mr 9, 40)

"Smrt je stopila v svet po hudičevi nevoščljivosti, izkušijo pa jo tisti, ki sodijo v njegov delež" (Mdr 2, 24).

Od vedno se človek bori proti smrti in boleznim, ki vodijo v smrt, tudi veren in pravičen človek.

Sam satan govori Bogu: "Za svoje življenje da človek vse, kar ima" (Job 2, 4).

Ozdravitve na telesu in duši so imeli v vsem starem svetu za čudežne posege božjih moči v vsakdan zemeljskosti. Medicina in čaranje sta bila tesno med seboj povezana. Ljudje so ju občudovali (U. Wilckens, NT, 463). Med take ljudi pride apostol Pavel v Efez oznanjat - prerokovat Jezusa. Da krstiti več ljudi ter nanje položi roke. Tedaj je prišel nadnje Sveti Duh, in "so govorili z darom jezikov in prerokovali" (Apd 19, 5-6). Pripoved gre dalje: "Bog je po Pavlovih rokah delal nenavadne čudeže, tako da so ljudje prinašali bolnikom robce ali rute, ki so se dotaknile Pavlovega telesa, in boleznijo so izginjale in zli duhovi so jih zapuščali.

Tudi nekateri Judje, ki so hodili naokrog in izganjali hudobne duhove, so poskušali pri zarotitvah klicati ime Gospoda Jezusa. Govorili so: "Zaklinjam vas pri Jezusu, ki ga oznanja Pavel". Neki Skevā, ki je bil judovski veliki duhovnik, je imel sedem sinov; tudi ti so to delali. Toda hudobni duh jim je odgovoril: "Jezusa poznam in tudi za Pavla vem. Kdo pa ste vi?" In človek, v katerem je bil hudobni duh, je planil nanje, jih vse obvladal in potolkel, tako da so goli in ranjeni zbežali iz njegove hiše. ... Vse je obšla groza in poveličevali so ime Gospoda Jezusa. Prihajalo je veliko verujočih, ki so javno priznavali svoja dejanja. Številni med temi, ki so se pečali z vražarstvom, so znesli knjige na kup in jih javno sežgali" (Apd 19, 11-19).

Iz navedenega je razvidno, da prava vera vodi v obžalovanje grehov ter da ni mogoče izganjati hudobije z željo po dobičku. Omenjeni vražarji so namreč bogateli na ta račun.

Podobno se danes godi s t.i. satanisti, ki se skrunijo s črni mi mašami. Toda vse to spada k izprijenosti nekaterih.

Današnja berila pa govorijo o čistem prerokovanju, t.j. o govorjenju po božjem navdihu, ki človeku koristi, ker hrepeni po odrešenju, tudi po zdravju telesa in duše. Dasi je potrebna tudi ta skrb, da človek ne zapade nevoščljivosti, ki bi rada dokazovala Bogu, kako in kje naj deluje. Saj njegov Duh ali "veter, veje, koder hoče" (Jn 3, 8).

Sv. Ignacij Lojolski pripoveduje v *Romarjevi poti*, kako ga je vodil Božji Duh ob srečanju z Arabcem, ki je ob njem jezdil. Ker je mož nespoštljivo govoril o krščanski veri, zlasti o Božji Materi, ga je Ignacij sklenil zabosti. Toda končno sodbo je zaupal Božjemu navdihu tako, da je pustil živinčetu, na katerem je jezdil, naj zavije, kamor samo hoče. Če bo namreč zavilo v smer, ki je ni predvidel, bo pustil Arabca pri življenju. Ko je videl, da je brezumna žival bolj modra kot on, je spoznal, da Bog gleda drugače na človeka kakor človek sam. Spoštuje namreč vest, četudi ni prava, ker je ljubezen, življenje, usmiljenje in potrpežljivost. Sveto pismo govori o njem: "Ljubiš vse, kar je... Ti prizanašaš vsemu, ker je tvoje, Gospodar, ljubitelj življenja" (Mdr 11, 24. 26). In "Modrost je duh, ki človeka ljubi" ter: "Gospodov duh prežema ves svet" (Mdr 1, 6.7.).

Prilika o izgubljenem sinu (Lk 15, 11-32) razodeva vso užaljenost in nevoščljivost starejšega brata, ki ne prenese očetove ljubezni in njegovega usmiljenja. Kako smo mu vsi podobni. Toda Bog "hoče, da bi se vsi ljudje zveličali in prišli do spoznanja resnice" (1 Tim 2, 3).

Zato nas vabi, naj prosimo, molimo, posredujemo, se zahvaljujemo za vse (1 Tim 2, 1. 2).

Že Mojzes je želel takole: "Ko bi se le vse Gospodovo ljudstvo spremenilo v preroke! Da bi Gospod dal nadnje svojega duha!" (4 Mz 11, 29).

Delati in prositi je treba, da bi vsi izganjali hudiče, kot so: lakomnost, krivičnost, užitkaželjnost, umori (po Jak 5, 2.4. 5-6), četudi stane življenje. V zgled in pomoč so nam nadangeli, sveti Hieronim, angeli varuhi, sveti Frančišek in brezštevna množica staršev in vzgojiteljev vseh časov, ki so varovali zlasti otroke pred pohujšanjem in nevero. Pomagata nam mogočna Jezusova beseda in tudi priprošnja Rožnovenske Matere Božje, če jo kličemo na pomoč.

ČAS, LAČEN ODGOVOROV NA TEMELJNA VPRAŠANJA

ALI BOG OBSTAJA?

Tak je bil naslov odmevne srečanja dveh izobraženec in predstavnikov krščanskega in ateističnega sveta, ki ga je organiziral znani časnikar judovskega rodu in sedanjji direktor osrednjega televizijskega dnevnika TG1 državne televizijske mreže RAI Gad Lerner. Minuli teden, v četrtek, 21. t.m., so se v nekem rimskem gledališču zbrali Gad Lerner, kardinal Joseph Ratzinger (na sliki) in direktor znane italijanske revije *MicroMega* Paolo Flores d'Arcais, da bi pred nabito polno dvorano poskušali dati kar se da zadovoljive odgovore na eno temeljnih človeških vprašanj: Ali Bog obstaja?

Povod za večer, ki je imel izjemen odmev v sredstvih javnega obveščanja, dnevnik *La Repubblica* mu je, recimo, v petek, 22. t.m., posvetil kar dve osrednji strani kulture, je bil neverjeten uspeh tiste številke revije *MicroMega*, ki je bila v celoti posvečena odnosu med filozofijo in vero.

Izdaja številke 2/2000 revije *MicroMega*, ki nosi zgovoren naslov *Filozofija in vera* (Filosofia e religione), je svojevrsten fenomen letošnjega leta v Italiji, saj so prodali več kot sto tisoč izvodov omenjene številke in jo sedaj ponatiskujejo, ker je povpraševanje po njej še vedno zelo veliko. Izdajatelj obljublja, da jo bomo v teh dneh ponovno dobili na knjižnih policah v

knjižarnah in kioskih. Odgovor, zakaj tako povpraševanje po reviji, je kar se da enostaven in potrjuje, da tudi danes med ljudmi vlada izjemno zanimanje za t.i. zadnja človeška vprašanja, ki so tudi temeljnega pomena za osmišljenje človeškega življenja. Urednik revije *MicroMega* Paolo Flores d'Arcais je za to številko revije zbral taka imena, kot so: Norberto Bobbio, kardinal Joseph Ratzinger, Massimo Cacciari, Bruno Forte, Gianni Vattimo, Marcel Gauchet, Umberto Galimberti, Franco Volpi in drugi. Vsi omenjeni misleci in visoki cerkveni dostojanstveniki so na straneh revije *MicroMega* vsak s svojega zornega kota skušali osvetliti odnos med današnjo filozofsko mislijo in med evangelijskim naukom, ki ga uči in predstavlja Cerkev.

Znani in pronicljivi italijanski vaticanist Marco Politi je v dnevnik *La Repubblica* v petek, 22. t.m., zapisal, da je bil pogovor med Lernerjem, Ratzingerjem in d'Arcaisom vse prej kot "banalni talk show", katerih smo ljudje že naveličani, saj nam jih televizija ponuja ob vsaki uri in v nemožne velikih količinah. Dejal je, da je šlo za pogovor, kjer sta na eni strani stala "Življenje in Resnica in na drugi razsvetljenje in kritični razum". In zanimivo je tudi dejstvo, da se je tokrat prvič predstavil kardinal Ratzinger v javnosti

kot krščanski mislec, ki priznava napake katoliške Cerkve v preteklosti, priznava velik pomen, ki ga je imelo razsvetljenje za vse človeštvo, a obenem tudi meni, da je poznavanje in sprejetje evangelijske Resnice za človeka "razumno in potrebno dejanje". Ratzinger je dejal, da so taka srečanja potrebna zato, ker "na njih kristjani lahko povedo, da Bog ni neka zasebna stvar." Za vero je dejal, da "se rodi v človeškem srcu in v svetlobi Boga. Zato razsvetljenje osebe ne iščejo filozofskih sistemov, ampak pristno vero. Vsi mi iščemo tako vero, ki bi bila v sozvočju z našim razumom."

Ko sta misleca govorila o tem, ali je dialog med nevernim in vernim mogoč, sta se oba strinjala, da je ne samo mogoč, ampak nujno potreben, po Ratzingerjevem mnenju tudi zato, da se vsi skupaj nenehno bojujemo proti ne-

strpnosti do drugačnih. Kardinal pa je spregovoril tudi o zahodni družbi, o liberalizmu Zahoda, kateremu gre priznanje za današnje blagostanje v naši družbi, a je istočasno tudi opozoril, da "pretirani liberalizem (svobodnjaštvo), ki ni kontroliran, tudi nima poslušnosti za drugega, in to vodi k obubožanju človeškega duha".

Vsi trije sogovorniki so spregovorili še o drugih temeljnih vprašanjih, kot so: odpuščanje, sprava, pomen razsvetljenstva; govorili so o človeških pravicah in se dotaknili tudi svetosti življenja. Ko je kardinal Ratzinger govoril o tem, je dejal, da se je Cerkev sama dosti naučila skozi stoletja in da neka večina ne more odločiti o življenju; s tem se je strinjal tudi d'Arcais, ki je dejal, da v demokraciji večina res ne more odločiti o vsem, a je obenem tudi postavil novo vprašanje: "Katera so tista vprašanja, ki jih tudi demokratične večine ne morejo reševati, in kdo jih določa?" Paolo Flores d'Arcais je med pogovorom tudi odločno povedal: "Ne imeti vere sicer ne onemogoča, ampak gotovo zelo otežkoča premagovati človekov egoizem!"

Večer, na katerem so se Lerner, Ratzinger in d'Arcais pogovarjali o Bogu in njegovi prisotnosti oz. odsotnosti v svetu, je pokazal, da je današnji človek lačen poštenih odgovorov na temeljna vprašanja o smislu našega bivanja, predvsem pa želen Resnice, ki mu je površnost današnjega sveta ne more dati.

SVETOLETNO ROMANJE ŽUPLJANOV
IZ JAMELJ IN DOLA NA BREZJE

SKUPAJ NA KRAJU MILOSTI

EMIL RADETIČ

kon katoliške Cerkve - poročen, oče, dedek, vdovec in sedaj župnik v Zalogu. Zadnje štiri značilnosti dodaja podpisani. Iz omenjene knjige izvem tudi, da je leta 1989 imel videnje Matere Božje v Medjugorju. Takrat mu je povedala, da bo postal duhovnik. On se je temu začudil, lahko bi rekli kot Abrahamova žena Sara, ko je slišala od Gospoda, da bo postala mati, čeprav je bila nerodovitna in zelo stara. Tudi Špelič je bil že star pa tudi njegova žena je bila takrat še živa. Videnja so se potem nadaljevala do lanskega 8. decembra, kot lahko izvem iz knjižice, ki objavlja Marijina sporočila.

Eno od teh, primerno za naš čas in kraj, se glasi: "Ostanite v edinosti in se trudite za edinost v Cerkvu. Bodite povezani z duhovniki in škofi. Ne govorite in ne širite slabih stvari o svojih duhovnikih. Tudi če kdo izmed njih ni dober človek, je kot duhovnik delavec Božjih milosti. Duhovniki, moji ljubljani sinovi. Pazite, da ne boste hodili za ovčami, ki od vas pričakujejo močnejšo hrano. Hodite pred čredo

in prisluhnite tistim, ki so lačni in žejni molitve in duhovne rasti. Ne ozirajte se na večino, ki je zadovoljna z duhovno plitvino, ozrite se na tiste maloštevilne ovce, če tudi je ena sama ali dve, ki želijo z vami moliti in pričakujejo od vas pomoč pri duhovni rasti. Ti dve ovci sta seme in blagoslov za župnijo, ne bosta ostali sami" (3.4.1993).

Naj dodamo še to, da številni romarji, tudi iz Nemčije, Belgije, Avstrije in Italije iščejo pri njem duhovno tolažbo in besedo življenja. Veliko je bilo sprebrnjenj posebno takih, ki so bili dolgo zunaj Cerkve ali celo proti njej. G. Špelič nas je sprejel tako prisrčno, da smo se počutili kot doma. Udeležili smo se z njim svete maše. Po njej nam je že govoril o sprebrnjenju in nam priporočil, da se moramo v teh težkih časih čim močneje oklepati svete vere ter veliko moliti za duhovnike in duhovniške poklice.

Na Brezjah smo se udeležili romarske svete maše. Tudi pri tej, kot pri prejšnji sv. maši v Zalogu, je somaševal naš g. župnik Anton Prinčič. Po sveti maši, ko so drugi romarji odšli iz cerkve, smo se zbrali

pri glavnih vratih in nekako v procesiji stopili proti oltarju in zmolili to, kar je predvideno za dosego jubilejnega popolnega odpusta. Tako smo prišli do oltarja, kjer se časti slika Brezjanske Matere Marije Pomagaj, ji zapeli nekaj pesmi v čast, nato pa ostali še nekaj trenutkov v tišini in osebnih zaupnih pogovorih z Marijo. Nekateri so jo počastili tudi s tem, da so šli po kolenih okrog njenega oltarja.

Ob 14. uri nas je čakalo izvrstno kosilo v gostišču Jagodice v Vopolju. Od tam smo se napotili v svetišče na Kurešček. Do pred nekaj leti je bil tam samo kup ruševin starodavne cerkvice. G. Špelič je dobil v Medjugorju sporočilo od Marije, naj to cerkvico zopet pozida. Povedala mu je tudi, da bo tam delila velike milosti. To se je tudi zgodilo. Cerkev je bila posvečena pred nekaj leti z veliko svečanostjo. Ob 18. uri smo se ločili tudi od tega milostnega kraja. Zelo smo bili veseli in hvaležni Materi Mariji, ker smo okusili, koliko lažje je hoditi za Jezusom, ko zahteva od nas, da se moramo odpovedati sami sebi in vzeti vsak dan svoj križ na rame, če hodi Ona z nami.

P.S.: Pa še to: knjiga Franca Špeliča *Vrnili se bom k Očetu* se dobi v knjigarni v Novi Gorici za ceno 27.000 lir. Lahko pa se obrnete tudi na tel. 0481 790180.

P. RUPNIK O IKONI MARIJE SEDEŽA MODROSTI

MODROST JE ŽIVA

DANIJELO DEVETAK

"Marija je »območje«, v katerem se razodeva modrost, ki je Jezus Kristus, Božji Sin." Ta stavek, ki ga je v telefonskem pogovoru s tržaškim časnikašem Ivom Jevnikarjem izrekel za našo slovensko postajo Radia Trst A p. Marko Ivan Rupnik 10. septembra letos, izraža globoki pomen zadnjega umetniškega dosežka letošnjega Prešernovega nagajenca in primorskega rojaka, teologa in umetnika, direktorja rimskega študijskega Centra Aletti in predavatelja na dveh papeških univerzah. Ime p. Rupnika kot vodje Alettije za duhovno umetnost pri Centru Aletti bo z opravljenim delom v papeževi kapeli Odršenikove Matere gotovo ostalo zapisano v zgodovino sakralne umetnosti.

Kot smo že zabeležili pred dvema tednoma, je ob sklepu svetoletnega srečanja univerz in znanstvenikov v Rimu zablestela pred deset tisoč predstavnikov akademskega sveta mozaična ikona *Marije sedeža modrosti*; ta je ob koncu jubilejnega srečanja začela svoje "romanje" po številnih državah sveta, ki naj bi po predvidevanjih trajalo pet let. Mozaik, ki meri 70x95x2 cm in močno spominja na poslikave iz omenjene kapele v Apostolski palači, je kot predmet krščanskega češčenja začel svojo pot v pravoslavnih Atenah in nadaljeval v Moskvi, in to zlasti v ekumenskem duhu povezovanja vzhodne in zahodne Cerkve, ki naj bi - po prizadevanjih p. Rupnika, Centra Aletti in samega svetega očeta - spet zadihali z obema deloma pljuč.

Motiv Matere Božje kot sedeža modrosti izhaja iz umetniške tradicije krščanstva zlasti prvega tisočletja, umetniška govornica pa je sodobna, sad avantgardnih tokov 20. stoletja. Prvo tisočletje in bizantinska umetnost sta izdelala figurativno in barvno interpretacijo krščanskih skrivnosti in tako omogočila, da je taka umetnost postala del liturgije kot najvišjega izraza

vere v življenju Cerkve. Tudi v tej ikoni se vzhodna in zahodna tradicija srečujeta, oplajata in skušata skupno nagovarjati sodobnega človeka. Krščanska umetnost je v mozaiku živa, ker je konkretna, na eni strani izraz časa in osebnega umetnikovega talenta, na drugi strani pa nadosebnost, vesoljna, saj govori o ob-

ektivnosti Božjih skrivnosti, v katerih se prepoznavajo različni verniki raznih delov sveta in kultur. Snov in barva sta namreč obdelani na sodoben način in s sodobnimi prijemi. Mozaik ne želi posnemati slikarstva; emailirani in marmornati kamenčki jasno kažejo svojo trdno, snovno naravo. Že sam način uporabe barvnih kamenčkov kaže na neko svetlobo, ki izžareva od znotraj. V svetlem in razgibanem ozadju mozaika kamenčki skoraj "drsiyo" proti središču, vse se nagiba proti Božji Materi; kamenčki, kot delčki snovi in torej stvarstva, na njenem plašču pa drsiyo proti Božjemu Sinu, večni Besedi. Že sama umetniška govornica torej nakazuje sintezo nekaterih dogem naše vere.

Marijino obličje je zbrano in umirjeno v kontemplativni drži, "bdi" nad skrivnostjo in obenem išče stik z vernikom, ki jo opazuje. Pomembna je edinstvo zvika v Kristusovi roki in njegovega obraza. Beseda je oseba, ima svoje obličje, je živa, je Božji Sin. Z desnico blagoslovlja, prsti izražajo obenem temeljne resnice, enotnost Svete Trojice in dvojno naravo, Božjo in človeško.

Božji Sin ima mlad izraz, ker modrost je večna, večno mlada, večno živa, v službi človeka in življenja. Prav tako, kot je v omenjenem radijskem pogovoru lepo obrazložil ta pojem sam avtor mozaične ikone, p. Marko Rupnik. "V krščanskem izročilu se je uveljavilo več različnih likovnih interpretacij (modrosti). Bist-

vene poteze so te: v začetku je bila ikona Pantokratorja-Kristusa, ki drži v roki zvitek knjige, t.j. Logos-Božjo besedo, in sedi na prestolu; slednji spominja v začetku na prestol carigradskega cesarja. Pozneje se ta mrtvi sedež zamenja z živim - s Kristusovo Materjo, Marijo Devico. To je zelo velik korak, ki v bistvu pomeni to, da je modrost absolutno nekaj živega in se lahko posreduje samo prek življenja, medosebnih odnosov, razmerij: prek ljubezni. Zato je Marija sedež modrosti ikona, ki se zariše v osi: zgoraj je Marijina glava, pod njo, na njenih prsih, Kristusova glava... Pomembna je tudi oblika prestola. V začetku je ta imel

obliko lire, pozneje harfe. To kaže na kristološki spev iz pisma Kološanom, v katerem se govori o Kristusu kot središču veselstva, vsega stvarstva, razodetju celotnega božanstva, kot sožitju vsega; modrost je spev Kristusa kot sožitja vsega. Zato sem na mozaiku predstavil prestol kot harfo, t.j. modrost kot sožitje vsega. In to sožitje je možno samo znotraj ljubezni; zato je tudi zelo poudarjen odnos med Marijo in Sinom. V današnjem času se mi zdi

izredno pomembno tole: kako je hudo, če hoče vsaka znanost oziroma vsako znanje uveljaviti zgolj svoj vidik, svoj prav, svojo resnico! Vse to se prej ali slej obrne proti življenju in človeku, ki konec koncev nastrada.

Na kongresih ob svetoletnem srečanju univerz se je zelo poudarjalo prizadevanje, kako spet odkriti modrost, ki ni teoretično znanje, ampak modrost, v kateri se stvari povezujejo, v kateri eno znanje upošteva drugo in ima pri tem pred sabo živo osebo. Sicer se bomo znašli v znanstvenih procesih, ki ne bodo več v službi človeka oziroma življenja."

SVETNIK TEDNA

28. SEPTEMBRA

SILVESTER ČUK

VENČESLAV, ČEŠKI KNEZ IN MUČENEC

Praga, glavno mest Češke, spada med najlepša mesta na svetu. Za njenega ustanovitelja velja knez sv. Vaclav Pšemisl, po naše Venčeslav, ker je ta kraj izbral za sedež svoje kneževine. Svoj dvor je imel na Višegradu na desnem bregu reke Vltave. V srcu mesta, na Hradčanih, pa je dal graditi romansko stolnico sv. Vida. Še preden je bila posvečena, je v njej našel zadnje počivališče. V sedanji stolnici sv. Vida, največji gotski stavbi v "zlati" Pragi, je ena najlepših kapel posvečena temu svetniku, zavetniku Češke. Po njem nosi ime tudi najlepši praški trg - Vaclavske namesti.

Ta veliki češki narodni svetnik se je rodil okoli leta 904. Njegov oče knez Vratislav je umrl, ko je bilo prvorojencu komaj dvanajst let. Mladoletnega kneza je vzgajala njegova pobožna babica sv. Ljudmila. Dala ga je v šolo učencem sv. Metoda, da se je naučil staroslovensko brati, pisati in govoriti, dobro pa je bil poučen tudi v latinskem jeziku. Kot knez je bil enako naklonjen duhovnikom, ki so govorili staroslovenski kakor tudi latinski jezik. V svoji kneževini je zbral izobražene duhovnike raznih narodov in šol in z njihovo pomočjo je češki narod dvignil na takšno višino, da je po omiki prekašal močnejše zahodne narode.

Sveti Venčeslav je bil moder in miroljuben vladar. Odlikoval se je po dobroti in pobožnosti, kar ni bilo po volji nekaterim velikašem poganskega mišljenja, ki niso mogli neovirano zatirati in izkoriščati podložnikov. Le-ti so naščuvali knezovega mlajšega brata Boleslava, da mu Venčeslav streže po življenju. V Boleslavu, ki je bil neukročene narave, prava podoba svoje matere Drahomire, ki je leta 921 dala umoriti svojo svetniško taščo Ljudmilo, se je zbudil pohlep po knežjem prestolu. Izkoristil je Venčeslavovo pobožnost, da ga je zvalil v zaselo. Povabil ga je, naj za god sv. Kozma in Damijana pride v utrjeno gradišče Stara Boleslav, kjer je bila tema svetnikoma posvečena cerkev. Knez Venčeslav je bil tam dopoldne pri maši, popoldne pa pri viteških igrah in gostiji. Zvečer se je Boleslav s peščico podlih zarotnikov dogovoril, da bodo naslednje jutro Venčeslava ubili, ko bo šel molit v cerkev.

Naslednje jutro je Boleslav čakal brata pri cerkvenih vratih. Venčeslav ga je prijazno pozdravil, on pa ga je udaril z mečem po glavi in ga ranil. Ranjeni Venčeslav je brata razorožil, da bi preprečil bratomorni greh, in zbežal v cerkev. Tam so ga zarotniki pobili in razmesarili. To se je zgodilo v ranem jutru 28. septembra 929. Ob smrti je Venčeslav imel šele dvaindvajset let. Boleslav je s svojimi vojniki hotel proti Pragi, da se polasti oblasti. Vse Venčeslavove prijatelje je dal vreči v ječo. Ko je mati Drahomira izvedela za bratomor, jo je obšla težka misel: "To mi je Bog poslal kot kazen za umor tašče Ljudmile!" Hitela je v Staro Boleslav in se zjokala nad razsekanim truplom svojega prvorojenca.

Po smrti je sveti mučenec začel iz nebes deliti dobrote, kakor jih je v življenju ljubezno delil na zemlji. Morilci so se za svoj zločin skesali, Boleslav je očitno obžaloval bratomor in dal mučenčev truplo prepeljati v stolno cerkev sv. Vida v Pragi. Življenje sv. Venčeslava je živ dokaz, da svetniki niso cimeravi samotarji in čudaki, temveč ljudje iz sredine življenjskega boja. Z bratskim češkim narodom tudi Slovenci častimo spomin tega odličnega kneza. Pri nas mu je posvečena cerkev pri Sv. Venčesu nad Slovensko Bistrico. Na mogočnem kipu sv. Venčeslava na Vaclavovem trgu v Pragi so vklesane besede, ki jih je češki narod ponavljal v vseh hudih časih: "Sveti Venčeslav, ne daj propasti nam in ne bodočim!"

KVATRNICI 2000 V MIRNU

BOGATO PRAZNOVANJE

Tudi letos je na Mirenskem Gradu potekal tradicionalni verski shod, znan pod imenom Kvatrnica. Slovesnosti so se v prostornem svetišču Žalostne Matere Božje pričele že v soboto, 16. t. m. zvečer. Kot običajno je najprej bila na vrsti sveta maša, ki jo je daroval novomašnik iz bližnjih Bilj Iztok Mozetič, iz te vasi je prispeval tudi cerkveni mešani pevski zbor, ki je pel med mašo in nato tudi pri procesiji z lučkami, ki pa je bila tokrat zaradi slabega vremena nekoliko skrajšana. Naslednjega dne, v nedeljo ob desetih dopoldne, je bila na vrsti župnijska maša, namenjena Miren-

cem, med katero je somaševanje vodil domači župnik Ciril Cej. Na koru je prepeval domači cerkveni pevski zbor, okrepjen s pevci iz Rupe in s Peči, ki ga je vodil Andrej Budin, na orgle pa spremljal Marko Vuk; zbor je za to priložnost naštudiral slovensko šestnajsto mašo Jožeta Trošta, napisano za mešani zbor, bas in orgle. Recitativne basovske dele je kot gost odpel znani slovenski operni pevec Juan Vasle.

Popoldanska slovesnost se je pričela s petimi litanijami Matere Božje z odpevi, sledila je nato slovesna maša s somaševanjem več duhov-

nikov na čelu s koprskim pomožnim škofom dr. Jurijem Bizjakom. Pevski spored je bil približno isti kot dopoldne, le da je slovensko peto mašo tokrat dirigiral njen avtor prof. Jože Trošt, ravnatelj stolnega kora v Ljubljani, na orgle pa je igral Gregor Klančič, sicer rojak iz Mirna, ki je lansko leto prevzel službo stolnega organista v slovenski prestolnici. Poleg solista Juana Vasleta je nekaj solističnih delov odpela tudi sopranistka Renata Verreš Klančič.

Slovesni maši, med katero je pridigal škof dr. Bizjak, je sledil offer, med katerim so se romarji z novoimenovanim pomožnim škofom lahko tudi rokovali in dobili spominske podobice. Prisotni so se nato premaknili v bližnji Gnidovčev dom duhovnih

vaj, kjer so odprli likovno razstavo tistih slovenskih likovnih umetnikov, ki so se preteklo poletje udeležili likovne kolonije na Mirenskem Gradu. Gre za prepoznavno skupino umetnikov različnih generacij, ki pa jim je skupna religiozna tematika s poudarkom na duhovni razsežnosti likovnega izraza. Razstavo je odprl škof dr. Bizjak, strokovno razlago pa je podala profesorica na Škofijski klasični gimnaziji v Mariboru Mojca Polona Vaupotič (njen prispevek objavljamo na 7. strani). Oglede razstave je možen še do 8. oktobra po naslednjem urniku: ob sredah od 14. do 18. ure, ob nedeljah ves dan, ostale dni pa je potrebno pozvoniti na vходу v samostan lazaristov.

ŠKOFJE V SLOVENIJI POZIVAJO: VSI NA VOLITVE!

V volilnem času so se v Sloveniji oglašili tudi slovenski škofje, ki pozivajo vse vernike in tudi tiste, ki v veri vidijo vrednoto, naj se udeležijo parlamentarnih volitev, ki bodo 15. oktobra letos.

Slovenski volivci in volivke morajo pri izbiri kandidata biti namreč pozorni in zaupati glas tistim, ki bodo sposobni pospeševati gospodarski napredek, imeli posluš za pravičnost in solidarnost med ljudmi, poleg tega pa bodo imeli novi poslanci državnega zbora v prihodnjem mandatu pomembno nalogo pri približevanju in vstopu Slovenije v Evropsko zvezo. Prihodnost sloven-

skega naroda se gradi tudi na temeljih, kakršni so zaščita družine, vzgoja in ustrezno izobraževanje mladih, spoštovanje človekovega življenja in utrjevanje narodne zavesti.

Na podlagi opravljenega dela je tudi jasno, kdo je med dosedanjimi poslanci sledil omenjenim smernicam in kdo si zasluži ponovno zaupanje.

Udeležba na volitvah pa tudi pomeni, da ti ni mar za državo, v kateri ti je dano živeti in katere si sestavni del. Vsak glas je skratka enako pomemben.

Nobeno razočaranje ne more biti opravičilo za neudeležbo, ravno nasprotno, le z glasovanjem lahko upaš, da se bo kaj spremenilo.

5

ČETRTEK
28. SEPTEMBRA
2000

KNJIGA ALOJZA REBULE O MSGR. JAKOBU UKMARJU

DO KONCA ZVEST NARODU IN SLUŽBI

MATJAŽ RUSTJA

V prvih dneh meseca septembra sta društvo Finžgarjev dom in openska župnija sv. Jerneja predstavila svežo knjigo pisatelja Alojze Rebule *Jakob Ukmar, apostol sožitja*. Srečanje v Marijanišču na Opčinah je bilo res dobro obiskano, o ugledu in veliki osebnosti msgr. Jakoba Ukmarja, katerega tridesetletnica smrti bo v prihodnjem letu, pa pričča tudi prisotnost tržaškega škofa Evgena Ravignanija na predstavitvi knjige. Delo je pravkar izšlo pri tržaški založbi Mladika, je pa prevod Rebulovega italijanskega izvirnika z naslovom *Jakob Ukmar*. Življenjska zgodba enega najbolj pomembnih slovenskih duhovnikov dvajsetega stoletja je izšla pred desetimi leti v zbirki znanega italijanskega javnega delavca Guida Botterija *Civiltà della memoria - Kultura spomina*. Pri slovenski izdaji, ki je obogatena s slikovnim gradivom in razčlenjenim kronološkim pregledom pomembnejših dogodkov Ukmarjevega življenja in sočasnega zgodovinskega dogajanja, so sodelovali prof. Marija Kacin, prof. Silva Resinovič Valenčič, prof. Zora Tavčar Rebula in openski župnik Zvonko Štrubelj. Delo je namreč začelo izhajati že pred osmimi leti v openskem župnijskem listu Zvon; takrat se je torej začela pot prevajanja, ki pa je dobila končno podobo knjige v času nekaj poletnih mesecev letošnjega leta.

Knjiga je že na prvi pogled prikupna, saj je že grafično zelo dobro izoblikovana in pregledna prav za vsakogar. V dopolnjeni slovenski izdaji se bralec najprej zaustavi ob naslovu in novosti podnaslova, ki poudarja veliko osebnost in plemenite nauke človeka izrednega intelektualnega formata. Po besedah g. Štrubelja in avtorja samega, je ta dopolnitev naslova še najbolj pomenljiva, saj neposredno približuje bralcu bistvo msgr. Ukmarja in krščanskega življenja sploh. Zadnja redakcija knjige je bila poverjena prof. Zori Tavčar Rebula, ki je v spoštovanju prevajalčevega dela in izvirnika poskrbela, da je prevajanje postalo prelinvanje iz duha enega jezika v duha drugega jezika in da je tako za Slovenca tekst tekoče berljiv.

Prof. Rebula je škedenjskega duhovnika tudi osebno poznal, čeprav samo iz zadnjih let njegovega življenja, kljub temu pa vtis o človeku, ki je zaznamoval slovensko duhovništvo na Tržaškem, ni mogel mimo njegove intelektualne in krščanske veličine. "Za vsakega namreč, ki ga je imel srečo poznati, človeško ne more biti dvoma, komu se je v Praluci pridružil - da se je pridružil Slovškim in Baragi, Gnidovcu in Vošnjaku, da se je pridružil slovenskim svetnikom."

"Da se je openski študent izredno izkazal zlasti v humanističnih vedah, lahko sklepamo po večini, s katero je kasneje obvladoval poleg slovensščine, italijansščine in nemščine še zlasti latinščino. Najraje je imel Vergilijevo latinščino, vsaj tako kaže klasična uglajenost tolikih njegovih spomenic, ki so bile napisane v latinščini. Med drugim lahko govorimo o Ukmarjevi prirojeni poliglotski naravnosti. Ko je bil na primer sodnik Cerkevnega deželnega sodišča v Benetkah, je na biblično-juridicnem predavanju o krščanskem zakonu, katerega je imel v odlični italijansščini, citiral nekatere tehnične izraze v grščini, hebrejščini, arabščini in sirščini. V hebrejščini je bil sposoben sestaviti čestitko svojemu škofu. Obdarjen je bil predvsem z analitično, se pravi racionalno inteligenco bolj kot z intuicijo. Od rok so mu šle tudi znanstvene ve-

de, če le pomislimo na njegovo več kot ljubiteljsko zanimanje za astronomijo. Njegov ritem bivanja je urejevala vsakodnevna, ponavljajoča se kadenca življenja. "Natančnost, v kateri ni bilo nič pedantnega, ampak prejel nekakšen čut za zanesljivost v najmanjšem. Pač tisti čut, iz katerega je tako rekoč od ure do ure zapisoval v farno kroniko svoje kaplanovanje v podivjanih Ricmanjih tam v začetku stoletja. Ali iz katerega je zapustil nad 3.000 skrbno zbranih in ohranjenih govorov. Ali iz katerega je - natančnost postaja tukaj astronomska - imel seštete vse svoje spovedi od januarja 1905 do 30. oktobra 1971 (tri dni pred smrtjo): 373.896!"

Bil je človek velikega teološkega zanimanja in znanja; to nam potrjuje tudi deli *Mariologija* (1969) in *Eschatologija* (1972). Bil je človek širokega duhovnega obzora; bil je svet mož. Vsakemu je prisluhnil, ga nagovoril ter sprejel in tako z dejanji postavljaj norme globokega sožitja, ki jih ni mogoče preseči. Pa tudi v javnem življenju je bil ziva priča svetnika, ki se je brezmejno vdan katoliški Cerki zapisal sožitju med ljudmi in obrambi slovenskega življa pred fašizmom in ideologijami. Zaradi zvestobe narodu in duhovniški službi je bila njegova pot postлана s trnjem. "Če je kak Tržačan vreden, da bi se ga Cerkev posebno spomnila, je nedvomno msgr. Ukmar najbolj primerna osebnost," je dejal ob koncu srečanja prof. Rebula.

Msgr. Ukmar je ostal do konca zvest narodu in službi, tudi v težavnih okoliščinah na meji s preživetjem; v Lanišču je pretrpel mučeništvo, v življenju je s teološkim poglobljanjem učil lepe vere, da je, kot je povedal škof Ravignani, prehodil svojo pot svetništvu naproti, kar največ velja v življenju kristjana in duhovnika.

In prav ob tem dejstvu nam je lahko msgr. Jakob Ukmar vsem v zgled: ob njem lahko iščemo navdih za danes, v tem našem prostoru, kjer slovenski verniki v Trstu iščemo pot vere iz tradicije preteklosti v pristno versko doživljanje v prihodnosti. Msgr. Ukmar je vsej naši zgodovini tega stoletja - doživljal jo je na lastni koži v prvi osebi - dal krščanski odgovor, ob njem bi lahko danes živeli in se oplajali še naprej.

11. FESTIVAL SLOVENSKE CERKVENE GLASBE

PRIZNANJE TUDI ZAMEJCEMA

V Cerkljah na Gorenjskem se je 22. in 23. septembra odvijal že 11. Festival cerkvene glasbe, ki ga prirejajo Slovensko Cecilijino društvo ter župnija in občina Cerklje na Gorenjskem. To je vseslovenska prireditev, na kateri nastopajo zbori iz vseh slovenskih škofij in zamejstva, glavno tezo za organizacijo in izvedbo pa nosijo že od samega začetka prav cerkljanski organizatorji. Kako tudi ne, saj so Cerklje izredno živo glasbeno središče, v katerih deluje kar pet zborov. Vsi ti zbori so izoblikovali slavnostni koncert ob odprtju letošnjega festivala, ki je bil posvečen 450. obletnici rojstva Iacoba Gallusa, 450. obletnici izida prve slovenske knjige in 320. obletnici rojstva Frančiška Mihaela Paglovca. Zato je bil koncert sestavljen iz Gallusovih motetov, priredb napevov slovenskih protestantskih piscev ter priredb pesmi iz pesmarice *Cantilena variae* Frančiška Mihaela Paglovca.

V soboto so na dopoldanskem in popoldanskem koncertu nastopili izbrani zbori iz cele Slovenije, iz zamejstva pa sta nastopila MePZ Mačkolje pod vodstvom Iva Lešnika in CPZ Rojan pod vodstvom Humberta Mamola. Po kosilu je bila zanimiva okrogla miza o cerkveni glasbi in njenih izzivih, ki jo je uvedel predsednik Cecilij-

jinega društva Vito Primožič. Kot izhodišče za diskusijo je služila predstavitev ankete, ki jo je leta 1998 izvedlo Cecilijino društvo med svojimi člani ob pripravi na slovensko Sinodo. Leon Kemel je povzel glavne teme, ki jih je anketa obravnavala in ki so bistvena za nadaljnji razvoj cerkvenega petja. Po mnenju nekaterih udeležencev diskusije je Sinoda obšla to vprašanje in zamudila priložnost, da bi zaključila sedanje stanje in dala smernice za prihodnost. Na okrogli mizi je bil govor tudi o praktičnih problemih sodelovanja pri bogoslužju, o vlogi Cecilijinega društva in o načrtih za prihodnje izvedbe Festivala slovenske cerkvene glasbe. Po večerni sv. maši je bila sklepna prireditev, na kateri so podelili priznanja dolgoletnim organistom in pevovodjem. Slovesnost prireditev je povzdignil nastop organista Toneta Potočnika in dveh odličnih zborov: ženskega pevskega zbora A. Vavkna iz Cerklj in mešanega pevskega zbora Adoramus iz Logatca. Iz zamejstva sta priznanje za 50-letno orgljanje prejela Dalka Šturman-Vekjet in Humbert Mamolo. Obema nagrajencema iskreno čestitamo in želimo, da bi kot dirigenta in organista še naprej s tako vno lepšala bogoslužje po naših cerkvah.

MP

NOVO MAURIJEVO
GLASBENO DELO

"MESEC JE VSTAL"

Pred časom je skladatelj Štefan Mauri izdal novo glasbeno delo. To je kantata *Mesec je vstal* na besedilo pesnika Alojza Gradnika z naslovom *Pisma*. Skladba je pisana za ženski zbor in sopran solo s klavirsko spremljavo. Gre vsekakor za obsežno in zahtevno delo, ki vsebuje vse prvine Maurijeve glasbene govornice.

Literarno sestavlja kantato šest pisem (pesmi), ki spadajo v Gradnikovo ljubezensko liriko. O sami pesniški stvaritvi je napisal daljši uvod dr. Franca Bernik, predsednik SAZU. Pri tem piše najprej, da sodi delo med Gradnikovo zgodnjo ljubezensko poezijo. *Pisma* so namreč nastala najpozneje leta 1914. Po opisu same zgradbe tega cikla pravi, da ta "razkriva estetsko kakovost Gradnikove poezije bolj kot metrično-ritmična struktura njegovih verzov in mestoma okorno izražanje". Skladatelju smo še postavili nekaj vprašanj o tej skladbi oz. o njegovem delu na splošno.

Zakaj ste se odločili pri tem delu za ženski zbor s solistko? Se morda ta bolj prilega vsebini dela kot pa mešani zbor?

Seveda, pisma so zelo tankočutna in ženski zbor lahko tu bolje izraža vse lirično občutje teksta. Moški glas bi verjetno bil pri tem malo bolj grob. Moški pa vseeno govori skozi ženski glas, saj to potrjuje tudi pesnikov tekst.

V Kanalu so se pred kratkim začeli znanj Kogojevi dnevi, ki vsako leto prinašajo tudi več novosti. Kot znano je bila na programu prvega koncerta tudi vaša skladba Oda materi na besedilo pesnika Cirila Zlobca. Kaj bi nam lahko o tem povedali?

Sama kompozicija je nastala pravzaprav v sodelovanju s pesnikom Cirilom Zlobcem, avtorjem tega teksta, in to ob njegovem nedavnem življenjskem jubileju. Tekst je torej nastal na mojo pobudo in prošnjo. Sam sem si najprej zamislil skladbo za zbor in soliste, kar je že tudi sam pesnik predlagal. Nato pa mi je dirigent Anton Nanut nekoliko spremenil načrte in iz tehničnih razlogov namesto zbora predlagal orkester in glas. Delo je bilo torej izvedeno v tej zasedbi in z izvedbo sem bil zelo zadovoljen. Koncert je posnela tudi RTV Slovenija in ga že oddajala.

Zanima me tudi vaš pogled na vokalno oz. instrumentalno glasbeno govorico, ki se navadno prepletata v vaših delih. Katera vam je bolj pri srcu?

Vokalna govorica je zame najvišja možna glasbena izpoved. Instrumenti so navadno le dopolnilo vokalu, vse skupaj pa se preljuje v neko višjo umetniško sintezo. Kot znano, imam sam tako v samospetu kot tudi v raznih mašah marsikdaj kar samostojno spremljavo. Eno izmed njih je še nedavno pri orglah spremljal pokojni prof. Hubert Bergant, ki mi je kasneje povedal, da je razne orgelske dele iz maše tudi samostojno izvajal.

Hvala za pogovor.

AB

NIZ UMETNIŠKIH IN
KULTURNIH PRIREDITEV

ISTRSKI KAMEN IN SKUPNE VREDNOTE

V Benetkah in v Sloveniji se bo vrstil niz umetniških in kulturnih prireditev ter srečanj pod naslovom *Poslušati beli kamen*, ki se uvršča v evropski program za ovrdenotenje belega istrskega kamna. Prva prireditev je razstava fotografij Sergia Gobba, ki so jo v sklopu Salona fotografije odprli dne 21. t.m. v galeriji Thetis v Arsenalu v Benetkah, na ogled pa je bila do 24. t.m.

Na njej je z izborom slik, za katerega je poskrbela Aurora Fonda, priznani slovenski fotograf prikazal drobce tisočletne zgodovine istrskega kamna, od okolja, ki ga nosi v sebi in ga pačijo kraški kamnolomi, do njegovega preoblikovanja v dovršeno lepoto, ki so jo znali Benečani ustvariti skozi stoletja.

Razstava Sergia Gobba je prva pobuda širšega projekta, ki ga sofinansira Evropska unija, Evropski sklad FESR, Operativni program Interreg II Italija-Slovenija, koordinira in uresničuje zadruga Codess Cultura, med obmejnimi partnerji pa so občina Benetke, Odborništvu za mladinsko politiko in Arhiv mladih umetnikov, Skupnost Italijanov iz Kopra, Občina Devin Nabrežina, Galerija A+A, Obalne galerije Piran, Mednarodni kiparski simpozij - Forma viva.

Naslov projektu dajejo besede priznanega beneškega skladatelja Luigijsa Nona, ki je vabil k poslušanju belega kamna kot način za razumevanje lepote svojega mesta. In prav z istrskim belim kamnom, na katerem temelji umetniško in kulturno bogstvo območja Veneto, Furlanije-Juljske krajine in Slovenije, želijo omenjene ustanove sprožiti pobudo, ki naj privede do odkrivanja skupnih vrednot. Namen je ob enem spodbujati med ljudmi dialog, ki se opira na priznanje in vrednotenje znamenj in sledov skupne zgodovine.

POČASTITEV PREŠERNA
V KANADI

PREŠEREN AMBASADOR SLOVENSKE KULTURE

V kanadskem mestu Edmonton v provinci Alberta so nedavno priredili mednarodni simpozij z naslovom *France Prešeren in njegov čas* v počastitev 200. obletnice rojstva najpomembnejšega med slovenskimi pesniki. Ob študijskem srečanju je bil na programu tudi bogat kulturni večer, med katerim je Prešeren zaživel skozi glasbo in dramsko uprizoritev ter v branju poezij.

Omenjena srečanja so bila toliko slovesnejša, ker je slovenski veleposlanik v Kanadi Božo Cerar seznanil občinstvo, da je predsednik republike Slovenije Milan Kučan določil za odlikovanje znanega jezikoslovca in slovenista s kanadske univerze v Alberti Toma Pristlyja s Častnim znakom svobode republike Slovenije. Pomembno odlikovanje je profesor Pristly prejel zaradi vloge, ki jo je odigral pri promociji slovenske kulture izven meja matične države.

Omenjeni profesor je svoje raziskovanje posvetil slovanskim jezikom, o katerih je objavil celo kopico strokovnih člankov in razprav. Bil je že večkrat na avstrijskem Koroškem, kjer je raziskoval tamkajšnja slovenska narečja, posebno pozornost je namenil tudi rezijansčini. V angleški jezik je prelin veliko slovenskih modernih poezij, lansko leto je med drugim s pomočjo kolege prevedel Prešernove *Poezije*, temeljno slovensko literarno delo.

Pa vrnimo se h kanadskemu Prešernovemu dnevu. Kulturni dogodek spada med prireditve, ki jih v razdobju desetih dni prirejajo v Edmontu in so namenjene srednjeevropskim kulturam. Med organizatorji sta tudi slovensko-kanadsko društvo Edmont in slovensko veleposlanstvo v Ottawi. Znanstvenega posveta so se udeležili strokovnjaki iz Slovenije, Poljske, ZDA in Kanade.

PRVI KONCERT NOVE SEZONE KULTURNEGA CENTRA
LOJZE BRATUŽ V GORICI

ZBOR OBALA Z AMBROŽEM ČOPIJEM

V četrtek, 5. oktobra, ob 20.30 se bo začela letošnja koncertna sezona Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. Koncert z naslovom *Z ljudsko pesmijo po slovenski zemlji* bo oblikoval Mešani pevski zbor Obala iz Koprja pod vodstvom Ambroža Čopija.

Zbor Obala je bil ustanovljen leta 1977 in se uvršča v sam vrh slovenskega zborovskega petja, saj je devetkratni dobitnik zlate plakete na tekmovanjih v Mariboru. Njegov ustanovitelj in prvi dirigent mag. Mirko Slosar je ob sebi zbral ljubitelje zborovskega petja iz obalnih občin in zamejstva. Od novembra 1990 do avgusta 1998 je zbor vodil tržaški dirigent Walter Lo Nigro, ki je že s svojim prejšnjim zborom dosegel vidne uspehe na državnih in mednarodnih tekmovanjih.

Svojo visoko umetniško raven zbor Obala potrjuje tudi z bogato diskografijo, saj je že posnel tri kasete, LP ploščo in dve zgoščenki.

Od septembra 1998 ima zbor Obala novega dirigenta, mladega, a že zelo uveljavljenega skladatelja Ambroža Čopija, doma iz Bovca, ki sodi v najmlajšo slovensko skladateljsko generacijo. O njem so naši bralci lahko marsikaj zanimivega izvedeli pred nekaj tedni v pogovoru za naš list. Povedanemu dodajmo še naslednje: prva večja predstavitev skladateljevih del je bila na avtorskem večeru v ciklu Glasbene mladine leta 1994 v Cankarjevem domu. Za svoj opus je skladatelj prejel posebno priznanje Mladi glasbenik leta 1995, za svojo diplomsko delo, kompozicijo *Stabat mater*, pa je leta 1997 prejel Prešernovo nagrado univerze v Ljubljani. Njegove skladbe so bile nagrajene na številnih skladateljskih natečajih, mnoge so bile naročene za izvedbo na tekmovanjih in festivalih. V domačem Bovcu je Čopi obudil in okreпил oddelek glasbene šole, ustanovil

Komorni zbor Iskra, za svoja prizadevanja pa mu je občina podelila občinsko priznanje.

Mešani pevski zbor Obala z dirigentom Ambrožem Čopijem se bo torej na zlahtnem goriškem večeru predstavil z bogatim izborom skladb sodobnih slovenskih skladateljev, med katerimi bo tudi naš primorski zamejski rojak, sicer pa priznan skladatelj Pavle Merku. Ob njem pa bomo lahko prisluhnili še skladbam M. Gabrijelčiča, U. Kreka, J. Ježa, S. Vremšaka, A. Kumarja, L. Lebiča, A. Srebotnjaka, K. Pahorja in opusu samega Čopija. Zbor Obala se bo predstavil s sedemnajstimi deli, s katerimi bo objel zakladnico različnih pokrajin slovenskega naroda, od Prekmurja do Primorske, Rezije in Bele Krajine.

EJ

DOPRSNI KIP ZA ŠKOFA MAHNIČA

Ob 150-letnici rojstva in 80-letnici smrti so se v nedeljo, 17. t.m., v Štanjelu poklonili spomenu škofa dr. Antona Mahniča in mu ob prisotnosti velike množice ljudi iz bližnje in daljne okolice postavili doprsni kip na zakristijski strani znamenite cerkve sv. Danjela. Pred priložnostno akademijo in samim odkritjem kipa pa je bila v župni cerkvi slovesna maša, ki jo je vodil koprski škof msgr. Metod Pirih, ob somaševanju z generalnim vikarjem s Krka msgr. Franjem Veličem in škofovim vikarjem za Slovence v goriški nadškofiji msgr. Oskarjem Simčičem.

V zavesti slovenskega človeka je spomin na Mahniča vezan na kritične ali celo negativne ocene na njegov rovaš, ki jih beležijo razne literarne zgodovine v zvezi z Gregorčičem ali Aškercem in drugimi slovenskimi pesniki in pisatelji, ali ko zgodovinarji pišejo o t.i. ločitvi duhov na Sloven-

skem konec prejšnjega stoletja, češ da je Mahnič s svojo strogo vizijo sveta podrl sodelovanje med liberalci in klerikalci in s tem škodil narodni stvarni. Tako pisanje seveda ne prenese resne analize in zgodovinske kritike. Slovesnost v Štanjelu in novi kip skušata popraviti ta spomin nanj. Na nosilni steber so namreč pod ime napisali, da je bil krški škof in katoliški mislec ter varuh starocerkvenega slovenskega jezika. Njegov lik je prisotnim orisal koprski škof msgr. Pirih, ob odkritju spomenika pa je kot slavnostni govornik nastopil komenski župan Uroš Slamič, ki je z izbranimi besedami orisal lik tega velikega Kraševca.

Anton Mahnič se je rodil v Kobdiju 14. septembra 1850. Po maturi v Gorici je vstopil v bogoslovje in bil kot tretjeletnik 1874 posvečen v duhovnika. Takoj ga je škof namenil delu v semenišču. Najprej je bil prefekt, nato pa je postal ravnatelj te pomembne goriške vzgojne inštitucije. Istočasno je študiral na bogoslovni fakulteti na Dunaju in doktoriral leta 1881. V velikem semenišču pa je predaval Sveto pismo nove zaveze. Istočasno je začel objavljati svoje članke s področja pedagogike in literarne zgodovine. Znana so njegova literarno estetska razmišljanja v podlistku Dvanajst večerov, ki jih je objavil v Slovincu leta 1884. Mahniču je šlo za jasnost idej in načel, zato je začel leta 1888 izdajati list Rimski katolik, ki je izhajal do konca 1896, ko je Anton Mahnič že postal krški škof. V tem obdobju je dal pobudo za prvi slovenski katoliški shod, ki je bil v Ljubljani leta 1892, in za ustanovitev Lenonove družbe, ki naj bi skrbela za vzgojo znanstvenih delavcev. To delovanje med Slovenci se je končalo, ko ga je cesar 22.11.1896 imenoval za krškega škofa. Vatikan je imenovanje takoj potrdil. Posvečen je bil v Gorici v februarju naslednjega leta, 27. marca 1897 pa je bil na Krku slovesno umeščen. Na tem otoku je Mahnič razvil vse svoje organizacijske sposobnosti v korist verskega in kulturnega razvoja prebivalstva. V veliki večini je šlo za Hrvate, le v mestih so živeli tudi Italijani. Prvi uradni ukrep je bil, da je v škofijske urade vpeljal hrvaščino kot uradni jezik.

STRAN 16

V VOLČJEM GRADU POČASTITEV SPOMINA NA MARJANA ROŽANCA

ROŽANČEVA NAGRADA EDVARDU KOVAČU

Na domačiji pokojnega pisatelja Marjana Rožanca v Volčjem gradu pri Komnu so v soboto, 23. t.m., podelili nagrado za esejistiko, poimenovano po pokojnem utemeljitelju sodobnega slovenskega eksistencialno-filozofskega eseja.

Letošnji nagrajenec, ki je že osmi po vrsti, je filozof in teolog Edvard Kovač, avtor esejistične zbirke *Oddaljena bližina*. Delo je izšlo letos pri Mladinski knjigi. V ožjem izboru je bilo pet zbirk avtorjev Lojzeta Kovačiča, Andreja Inkreta, Milana Komarja, Aleksandra Zorna in Edvarda Kovača. Petčlanska žirija, ki jo je vodil Aleš Berger, se je odločila za Edvarda Kovača, in sicer za njegovo zbirko s pomenljivim naslovom *Oddalje-*

na bližina. Dr. Tomo Virk v spremni besedi med drugim piše, da Kovač "razsvetlenskemu racionalizmu ne postavlja nasprotij iracionalnosti, temveč predlaga zamenjavo logike identitete s sprejetjem razlike, drugosti. Pojme temelj, subjekt, gotovost, zamenjavo odnos, oseba, ljubezen, odpustanje itn. Ključna beseda teh esejev - in obenem tudi ključna miselnost in življenjska drža Edvarda Kovača - je etika. Etika je pogoj ne le ljubezni, temveč razuma. Edino iz nje tudi izhaja najvišje spoznanje".

Na slovesnosti podelitve nagrade je med drugimi spregovoril predsednik pisateljevega sklada dr. Primož Simoniti, ki je poudaril, da je podelitev nagrade v krogu Rožančevih prijate-

ljev in bralcev najlepša počastitev spomina nanj. Prisotni so za tem prisluhnili odlomku Rožančevega eseja *Samota in religija*. Marjan Rožanc je umrl 17. septembra 1990, kar pomeni, da je slovesnost podelitve letošnje nagrade potekla le nekaj dni po desetletnici pisateljeve prezgodnje smrti. Nagrajenec Edvard Kovač se je v zahvali po prejemu nagrade spomnil Rožanca, svojega mladostnega prijatelja, in dejal, da ga spomin nanj in nagrada posebno navezuje. "Pisatelj mora ostati otrok, zvedav, nikoli zadovoljen z doseženim, biti mora sanjač, ki ustvarjalno posega tja, kamor se oko vsakdanjosti nima časa ozreti," je dejal nagrajenec.

OB SODELOVANJU UDELEŽENCEV POLETNE KOLONIJE

LEPA RAZSTAVA NA MIRENSKEM GRADU

KOT POROČAMO NA DRUGEM MESTU, JE BILA NA MIRENSKEM GRADU NA LETOŠNJO KVATRNICNO ODPRTA LIKOVNA RAZSTAVA SLOVENSkih UMETNIKOV, KI USTVARJAJO PREDVSEM DELA Z DUHOVNO IN SAKRALNO VSEBINO. OBJAVLJAMO PRISPEVEK UMETNOSTNE ZGODOVINARKE MOJCE POLONE VAUPOTIČ, KI GA JE PREBRALA OB ODPRTJU. (URED.)

ci sami pa je zajeto občutljivo doživljanje umetnosti, ki jo spremljajo zvoki močnega barvnega utripanja, ki na svoj način mistično prežarjajo vsako sliko.

MIRA LIČEN-KRMPOTIČ
Njena dela preliva nek notranji vzgon, ki plamenasto izzveneva in oživlja skladnost podob v rahlem ekspresionističnem vzdušju. Njena slikarska poezija je zatopljena v intimistično ponotranjenost, ki prežarja njeno slikarsko razpoloženje. Umetnico priteguje svetopisemska tematika in prav to je sposobna predstavljati v svojevrstni eksplozivni barvni govorici z vidika sodobne slikarske izpovedi. Njena dela si lahko razlagamo tudi kot izrazito mistična in v estetski dražljivosti izredno duhovno čutna.

BLAŽ ŠEMETA
Miniatura dela Blaža Šemeta so lirično ubran izraz slikarjevega poetičnega doživljanja pokrajine, ki se mu v zaslanosti zazrtosti spreminja v nežno podobo pravljicne lepote in čarobne utehe. Umetnikova pokrajina, narava - njena romantična nedotaknjenost se zateka v impresionisti-

čen svet, kjer postaja prizorišče z blaženostjo prepojenega življenjskega zatišja. Idilično vzdušje, razprostrto v naročju ljubeznivih del Blaža Šemeta, ki v svoji dinamiki zaupljivo objemajo človeško zavetje in v živo nemirni lahkotnosti vdihujejo podobam pastoralen vzen.

STANE JARM
Stane Jarm je kipar. Oblike njegovih skulptur so monumentalne, intimne, na videz preproste, za njimi pa razberemo umetnika, ki je z velikim ustvarjalnim naporom zelo izpoveden, in sicer na tak način, da predstavi Križanega s čimbolj ekspresivno potezo, da s tem dosega vtis njegove globoke bolečine. Pri njegovih delih iz lesa najdemo jasne sledi svetlobe, življenja, gibanja in človeške izkušnje. Njegova gesta je hitra, impulzivna. Izklesanim osebam daje vso toplino svoje človeške naklonjenosti. Kot prisposoda za človeški značaj je portretom vlil v njihove poteze skrito sporočilo značajev in jih spremenil v bogat besednjak izraza človeških izkušenj.

MIHAELA ŽAKELJ
V središču umetničnega ustvarjanja je človek. Človek, spremenjen v znak, šablono, fosilni odtis, v simbol... V njeni glini je mnogokrat ujeta bežnost, trenutek, površinska napekost, odsev ali lebdeče trajanje. Njene podobe nas nagovarjajo z različnimi duhovnimi stanji in med njimi traja globok dialog, živa govorica vere, ljubezni, upanja in medčloveške bližine. Podobe so sugerirane z veliko občutljivostjo, v kateri utelešajo bistvene

zgodbe sakralnega značaja, ki se jim približujemo z lastnim doslednim opazovanjem.

EDI DOLINAR
S svojo ponazoritvijo tokratnih del izgleda, kot da gre za kiparjevo nakužno poigravanje z obliko. To pa je lahko tudi namen abstraktnega sporočila - važno je bistvo, duh, ki se je otrešel zunanje podobe, predmeta.

MATEJ METLIKOVIČ
Ob njegovih delih se spet potrjuje, da ekspresionistična figuratika, usmerjena v izraz in simboliko, izrazi to nakazuje slikarjevo navezovanje na religiozno tematiko. Njegova k abstrakciji težeča forma nosi v sebi jasnost in bogato sporočilno vrednost.

PETER JOVANOVIČ
Peter Jovanovič se predstavlja z reliefi, ki jim lahko sledimo jasno, kot dogodom na odru. Figure igrajo pred nami svoje zgodbe v preprostem, liričnem in jasno zgovornem jeziku.

JANKO ORAČ
V abstrakciji njegovih barvitih del lahko začutimo predvsem napetost svetlobnih prebliskov v kombinaciji sunkovitih potez njegovega čopiča ter prelivanje oblik, ki odpirajo globlja prostranstva, polna novih slutenj in presenečenj.

V umetnikih, ki so danes med nami, prebiva neka dragocena iskra, ki jo venomer čutijo kot potrebo po ustvarjanju, nastajanju in razdajanju. Današnja razstava ima veliko izpovedno vrednost in vse ustvarjeno je podoba duše in prav tako podoba, ki nastaja v umetnikovem srcu.

RADIJSKI ODER

TUDI LETOS SE BO ZA NAJMLAJŠE ZAVRTEL GLEDALIŠKI VRTILJAK

LUČKA PETERLIN

Že vsa zadnja leta je Radijski oder za vsako sezono pripravil serijo gledaliških predstav, ki jih je ponudil v obliki nekakšnega družinskega abonmaja. Predstave so namreč namenjene najmlajšim, ker pa se odvijajo ob nedeljah popoldne, si jih otroci lahko ogledajo skupaj s starši ali dedki, sestricami in bratci, tetami in strici. Abonmajska ponudba je nalašč zasnovana tako, da je njegova cena tem nižja, kolikor več družinskih članov si ga priskrbi. Seveda si lahko vsak kupi tudi posamezno vstopnico za eno samo predstavo, vendar se vsakomur bolj splača, da kupi abonma (letos bo predstav kar sedem, ena več kot lani!). Pa poglejmo, kako je s tem abonmajem! Če ga kupi en sam družinski član, bo za sedem predstav plačal 40.000 lir; drugi družinski član pa ga bo dobil že za samih 30.000, tretji član in seveda četrti ali peti pa ga dobi celo zastonj!

Novost letošnje sezone je tudi ta, da je tokrat Radijski oder pripravil abonma Gledališkega vrtiljaka v sodelovanju s Slovenskim stalnim gledališčem iz Trsta, ki bo tudi prisotno z eno samostojno pred-

stavo, poleg tega pa bo sodeloval z Radijskim odrom pri pripravi ene krstne izvedbe. Katere predstave pa so predvidene v abonmaju in kdaj si jih bodo abonenti lahko ogledali? Predvsem so predstave razvrščene tako, da bo sestanek z najmlajšimi enkrat mesečno. 15. oktobra bodo kot prve na vrsti *Vesele zgodbe* v izvedbi lutkarjev iz Koroške; 19. novembra bo Lutkovno gledališče iz Maribora izvajalo *Zvezdico Zaspanko*; 3. decembra, pred Miklavževim godom, bo Radijski oder v sodelovanju s SSG uprizoril igrico *Za koga so igrčke*; 18. januarja bo v izvedbi gledališča Španski borci iz Ljubljane na sporedu *Lisička Zvitorepka*, 18. februarja *Žogica Nogica* v izvedbi Gledališča na vrvicah iz Nove Gorice, sledil bo Palček v izvedbi SSG in končno še zaključna predstava, *Kekec*, v izvedbi Lutkovnega gledališča iz Ljubljane.

Kot prejšnja leta bo vseh sedem predstav Gledališkega vrtiljaka ob petih popoldne v Marijinem domu pri Sv. Ivanu, ki je dovolj prostoren za množico otrok in staršev. Vendar pa se le splača takoj telefonsko rezervirati abonmaje, saj jih bo Radijski oder prodal le toliko, kolikor je sedežev. Navodila so otroci dobili v roke ta teden, vendar je morda potrebno ponoviti telefonsko številko, na kateri lahko vsak dan od 9. do 17. ure (razen ob sobotah in nedeljah) vsakdo rezervira abonmaje, ki jih bo potem dvignil pred začetkom prve predstave, to je 15. oktobra. Številka telefona je 040 370846. Abonma si bodo lahko kupili še do druge predstave, potem pa samo posamezne vstopnice.

Tudi letos bo predstave poživila animacija in prav tako bo tudi letos razpisan nagradni natečaj za otroke, ki bodo prinesli svoje risbice na temo Gledališki junak. Tržaški otroci imajo torej spet priložnost, da pridobijo svoj osebni gledališki abonma. Tako priložnost se res splača izkoristiti!

SLORI O ORGANIZIRANOSTI MANJŠIN MED ŠOLO IN VSAKDANOM

V soboto, 23. septembra, je v konferenčni dvorani Znanstveno-raziskovalnega središča na Padričah potekal celodnevni seminar na temo Manjšinski jeziki med šolo in vsakdanjim življenjem - primerjava in izkušnje. Seminar, ki ga je sofinancirala Evropska komisija, je organiziral Slovenski raziskovalni inštitut iz Trsta, ki je želel na tak način prispevati k razpravi o organiziranosti slovenske manjšine v Italiji. Na seminarju je bila namreč predstavljena organiziranost štirih evropskih manjšin - švedske na Finskem, nemške na Danskem, lužiškosrbske v Nemčiji in valežanske v Veliki Britaniji.

O tem so spregovorili Christian Brandt, generalni tajnik Folktingeta (glavne organizacije Švedov na Finskem), John Walter Jones, direktor Welsh Language Boarda (Sveta valežanskega jezika, ki skrbi za razvoj valežanščine in dodeljuje društvom in organizacijam javna finančna sredstva), Marko Suchy, direktor Funda za Lužiške Srbe v Nemčiji, ki finančno podpira dejavnosti lužiškosrbske skupnosti, in Philipp Iwersen, član vodstva Bund Deutscher Nord-schleswiger, osrednje organizacije Nemcev na Dan-

FOTO KROMA

skem. Moderator srečanja je bil urednik Primorskega dnevnika Bojan Brezigar, prisotne pa je pozdravil tudi ravnatelj SLORI-ja prof. Emidij Susič.

Seminar je potekal v štirih sklopih. V prvem so omenjeni štirje manjšinski predstavniki obravnavali vprašanje notranje organiziranosti svojih skupnosti (mreža društev, člani organizacij, izbira vodstva, vloga države). V drugem je bil govor o financiranju manjšin: se pravi, kateri so viri financiranja, kate-

re ustanove financirajo manjšine, vloga države, kjer manjšina živi, in morebitne matične domovine, kolikšna je avtonomija manjšine pri upravljanju sredstev in kdo nadzoruje njihovo uporabo. Tretji sklop je bil posvečen procesu odločanja oziroma vprašanju strateškega planiranja: kako to poteka, kdo odloča o prioritetah in v kolikšni meri oblasti to spoštujejo. Četrti in zadnji sklop pa je zadeval šolstvo in rabo jezika: govor je bil o organizaciji manjšinske-

ga šolskega sistema in struktur, o odločanju kriterijev in vrst šol, ki jih potrebuje manjšina, o prispevku šole k rabi manjšinskega jezika izven šole in o prispevku šole k širjenju manjšinskega jezika.

Seminar je pokazal na zelo različne manjšinske stvarnosti. Vsi štirje govorniki pa so si bili edini v ugotovitvi, da mora manjšinska organiziranost sloneti na mešanici profesionalnega in prostovoljnega dela.

VPISNI ROK ZAPADE 30. SEPTEMBRA

PESNIŠKI NATEČAJ

Do 30. septembra je še čas za prijavo na mednarodni pesniški natečaj *Trieste Etniepoesie*, ki ga prireja združenje Altamarea v sodelovanju z občino Trst. Natečaj na poljubno temo je razdeljen na dve kategoriji: objavljena in neobjavljena poezija oziroma kratka zgodba. Sodeluje lahko vsak ne glede na nacionalno pripadnost. Književna dela so lahko v italijanščini ali kateremkoli drugem jeziku s priloženim italijanskim prevodom. Objavljena poezija oziroma kratka zgodba: avtorji lahko pošljejo največ dve deli,

objavljeni po letu 1995, v štirih kopijah. Kratka zgodba naj obsega največ 10 strani. Neobjavljena poezija oziroma kratka zgodba: poezija: avtorji lahko pošljejo najmanj pet oziroma največ 10 del v desetih kopijah, v zapečateni ovojnici s poljubnim geslom oziroma z naslovom dela. V isti ovojnici naj bo tudi zaprta kuverta z istim geslom oziroma naslovom dela, osebni podatki (ime, priimek, naslov, telefonska številka) in kratek življenjepis. Kratka zgodba: naj ne obsega več kot 10 strani, avtorji lahko pošljejo največ

dve zgodbi, vsako v desetih kopijah, v zapečateni ovojnici z geslom oziroma naslovom, priložena mora biti tudi zaprta kuverta z osebnimi podatki in kratkim življenjepisom. Dela morate dostaviti osebno ali poslati po pošti (velja poštni žig) do 30. septembra 2000 na: Trieste Etniepoesie c/o Azienda di Promozione Turistica di Trieste, via San Nicolò 20, 32100 Trieste-Trst. Dela bo ocenjevala strokovna žirija. Prva nagrada v kategoriji objavljena poezija je 5.000.000 lir, v kategoriji objavljena kratka zgodba pa 1.000.000 lir; nagrada za kategorijo neobjavljena poezija oziroma kratka zgodba je objava v zborniku, plaketa ali diploma. Nadaljnje informa-

cije kakor tudi kraj in datum razglasitve bodo objavljeni v medijih. Prijava na natečaj znaša 50.000 lir (na kategorijo), ki jih nakažete na: Altamarea - CRUP - Agenzia di Corso Italia - TRIESTE; c/c 44255-5-29 ABI 6340 - CAB 2200. Znesek je pogoj za sodelovanje na natečaju, potrdilo o plačilu morate priložiti v ovojnici. Prijavljeni kandidati s tem pristanejo, da se njihova dela brezplačno ter javno preberejo in natisnejo. Za nadaljnje informacije se obrnite na: Altamarea - Rina Anna Rusconi, tel. št. 040 569234, prenosni tel. 0347 2112218 - APT Trieste telefon 040 6796111; e-mail: etniepoesie@yahoo.com.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Alessandro Baricco

DEVETSTO

V INTERPRETACIJI Janka Petrovca in REŽIJI Marka Sosiča
V soboto, 30. septembra, ob 20.30 v dvorani KD V. Vodnik v Dolini

Martin Waddell

TI IN JAZ MALI MEDO

pravljičica za najmlajše V INTERPRETACIJI Vesne Pernarčič in Danjela Malalana. REŽIJA Katja Pegan.

V nedeljo, 1. oktobra, ob 16. uri v Ljudskem domu v Trebčah

V Cortemilii pri Cuneu se je od 13. do 17. septembra letos odvijala osma izvedba Mednarodnega glasbenega tekmovanja, na katerem najrazličnejši glasbeniki preizkusijo svoje zmožnosti in se lahko primerjajo z mladimi kolegi s celega sveta.

Napeto ozračje tekmovalne izkušnje ni novost za enajstletno Jano Zupančič, saj se je že lani predstavila na tem tekmovanju, kjer je v duu s sestro prejela drugo nagrado. Maja letos pa je dosegla srebrno priznanje na tekmovanju mladih pianistov Primorske. Obetavna pianistka, ki študira na tržaški Glasbeni

NA TEKMOVANJU V CORTEMILII

USPEH MALE PIANISTKE GLASBENE MATICE

matici v razredu prof. Tamar Ražem, se je tudi letos odločila za naporni preizkus v Cortemilii, tokrat kot solistka.

V četrtek je nastopila na uradnem delu tekmovanja v I B kategoriji (do 11. leta starosti), kjer je dosegla 95 točk in je zato prejela prvo nagrado. Program, ki ga je Jana izvedla, ni predvideval obvezne skladbe; mlada pianistka je zaigrala prvi stavek Mozartove dunajske sonatine, šest škotskih skladb Ludwiga Van

Beethovna ter Koračnico in Tarantelo Sergeja Prokofieva. Osemčlanska komisija je prisluhnila nastopom vseh tekmovalcev v akustično primerem okviru cerkve sv. Frančiška. Jana je za svojo izvedbo prejela posebno pohvalo strokovnjakov, ki so cenili njeno uravnovešeno in slogovno dovršeno igro.

V sklopu istega tekmovanja se je v petek odvijalo tekmovanje italijanskih privatnih glasbenih šol, mestnih usta-

nov in srednjih šol z eksperimentalnim poukom. Na tem delu tekmovanja ni obstajalo kategorij, saj so se primerjali različni glasbeniki vseh starosti. Tu je Jana Zupančič dosegla 98, kar pomeni najvišje točkovanje celotnega tekmovanja, in si s tem zagotovila absolutno prvo mesto.

V nedeljo se je na kraju tekmovanja odvijal tudi koncert nagrajencev, na katerem je tržaška pianistka imela posebno pravico zaigrati dve skladbi iz svojega programa, saj je dvojna zmaga na mednarodnem tekmovanju nevskdanji dosežek, ki je gotovo vreden takega priznanja.

ROP

ŽIVAHNA DEJAVNOST DRUŠTVA J.V. VALVASOR

ZAMEJSKI NUMIZMATIKI IMAJO KAR NEKAJ NAČRTOV

Lansko leto je bilo Slovensko zamejsko numizmatično društvo Janez Valvasor precej aktivno in tako priredilo razna srečanja in izlete. O delovanju društva je v 30. številki glasila *Numizmatične novice*, ki je izšlo 10. septembra, obširno poročal Andrej Štekar.

Tako je društvo 7. februarja organiziralo vodeni izlet na Goriški grad, kjer so si njegovi člani ogledali razstavo o srednjeveškem življenju na gradovih. Društvo že nekaj let aktivno sodeluje z bližnjim Primorskim numizmatičnim društvom iz Ilirske Bistrice. Bistričani so zamejskim numizmatikom ob ustanavljanju njihovega društva med drugim pomagali z raznimi nasveti. Marca lani so bili člani društva v gosteh v Ilirski Bistrici, kjer so sledili predavanju o srednjeveškem denarju na Slovenskem. Marca in oktobra pa so se udeležili tradicionalnega numizmatičnega srečanja v Ljubljani. Srečanja že več desetletij redno organizira Numizmatično društvo Slovenije iz Ljubljane, ki je obenem osrednja in najmočnejša numizmatična organizacija na Slovenskem. V lanskem letu so posebno pozornost po-

svetili nakupu numizmatične literature. Antične kovance zbira kar nekaj članov društva in zato so se odločili, da nabavijo najprej kataloge, ki preučujejo klasično antično numizmatiko. Poleg teh so kupili tudi serijo svetovnih katalogov, ki popolnoma pokrivajo kovanje denarja celega sveta v zadnjih štirih stoletjih. Na tak način so ustvarili jedro knjižne zbirke, ki jo bodo počasi dopolnjevali.

Nekateri člani so se lani še posebno potrudili in širili znanje o numizmatiki. Tako je knjižničar Mitja Petaros objavil serijo člankov o numizmatiki v reviji Mladika, predsednik in tajnik sta bila v gosteh na Radiu Trst A, kjer sta obširno razložila pomen numizmatike in predstavila delovanje društva. Andrej Štekar je imel tudi predavanje za dijake in študente v Slovenskem kulturnem klubu. Vse člane so

pismeno obveščali o dejavnostih in jim redno pošiljali Numizmatične novice.

Člani naj bi redno dobivali preko društva slovenske jubilejne kovance, ki pa jih žal Slovenija že nekaj let ne izdaja. Zadnja numizmatična novost, ki jo je Slovenija skovala prav letos, je bil deset tolarški kovanec. Ta kovanec je namenjen širšemu obtoku in se bo kmalu pojavil v sleherni denarnici navadnega potrošnika. Numizmatično društvo je poskrbelo, da so vsi člani društva prejeli kovance takoj po izidu in bili tako med prvimi, ki so se lahko z njimi ponašali.

Na letošnjem občnem zboru, ki je bil 27. aprila, je upravni odbor podal obračun za preteklo leto in začrtal smernice delovanja za delovno leto 2000/2001. Društvo bo seveda nadaljevalo s strokovnimi izleti, vezanimi na numizmatično in arheološko tematiko. Za prvi izlet, ki bo že to nedeljo, 1. oktobra, so si izbrali razstavo o Oglejskem patriarhatu, ki jo pred kratkim odprli v Čedadu in v Ogleju. Na drugem izletu pa si bodo ogledali arheološko razstavo Od Rimljanov do Slovanov - Prebivalci na Slovenskem ozemlju med 5. in

10. stoletjem, ki je na ogled v Slovenskem narodnem muzeju v Ljubljani. Poseben načrt je tudi sodelovanje z nekaterimi osnovnimi šolami; učencem bodo člani društva predstavili numizmatiko in stare novce. Nadaljevali bodo z obiskom tradicionalnih srečanj ter z nakupom literature.

Formalno ima društvo sedež v Prosvetnem domu na Opčinah, kjer pa se zaradi prostorske stiske njegovi člani ne morejo srečevati. Do sedaj so se nekajkrat sešli v župnijskem Zinkovem domu na Opčinah, v Zadrudni kraški banki, v kaki gostilni in tudi na domovih posameznih članov. Zaradi pomanjkanja prostorov je delovanje precej otežkočeno in zato si je društvo zadalo dolgoročno nalogo, da si na kak način uredi stalen sedež.

Med večje načrte spada tudi skupna razstava, na kateri bi predstavili razvoj denarja od začetka do danes in se na tak način predstavili širši javnosti. To je sicer velikopotezen načrt, ki bo terjal precej napora, vendar pri društvu J.V. Valvasor menijo, da bodo le na tak način širili znanje in kulturo o denarju, ki je nekoč krožil v naših krajih.

OBVESTILA

BARKOVLJANSKA ŽUPNIJSKA skupnost vabi vse, posebno noše, na procesijo Rožnovenske Matere Božje, ki bo v nedeljo, 1. oktobra, po maši ob 8. uri v Barkovljah.

SKD BARKOVLJE, ulica Bonatafa 6, vabi vse, noše, godbenike, člane, prijatelje in znanke na otvoritev šanka, ki ga društvu poklanja Vanja Lokar. Otvoritev bo v nedeljo, 1. oktobra, po procesiji Rožnovenske Matere Božje, približno ob 9.30. Tvrdba Cremcaffé bo ponudila vsem kavico.

MESEČNA MAŠA za edinost bo v Marijinem domu v ul. Risorta v ponedeljek, 2. oktobra, ob 17.30. Vabi Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v Trstu.

SSG RAZPISUJE abonma za sezono 2000-2001. Dosedanji abonenti lahko potrdijo svoj sedež, novi abonenti pa lahko vpišejo abonma za sezono 2000-2001 od 2. oktobra dalje. Gledališka blagajna bo v času vpisa odprta od ponedeljka do petka od 10. do 14. ure. Vse informacije lahko dobite na tel. št. 040 362542. Ugodnosti pri vpisu mladinskega abonmaja je omogočila Zadrudna kraška banka.

OPOZORILO KLUBA prijateljstva izletnikom v Oglej 5. oktobra. Opozorilo velja tistim, ki želijo prejeti jubilejni odpustek. Molitve in sv. obhajilo bodo v baziliki pri sv. maši, ki jo bo daroval msgr. Vončina, ne bo pa slovenskih spovednikov. Zato bi bilo treba iti k sv. spovedi doma. Čas je teden prej in teden potem. Za izlet je na razpolago še nekaj mest. Prijave in pojasnila v večernih urah na tel. št. 040 639949 in 040 43194.

KOROŠKI DNEVI na Primorskem - prireditve na Tržaškem. Sobota, 7., in nedelja, 8. oktobra 2000: srečanje mladine s predstavniki Koroške dijaške zveze, Katoliške mladine in mladinci Slovenske gimnazije (projekt slovenščina). V Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3 v Trstu, bo v soboto, 7. oktobra, ob 19. uri nastopila gledališka skupina Odr mladje Koroške dijaške zveze z dramsko predstavo *Učna ura Eugena Ionesca*. Prireditelja SKK in MOSP. Petek, 13. oktobra 2000, ob 20.30, Peterlinova dvorana, ul. Donizetti 3, Trst: javno srečanje s predstavniki koroških političnih organizacij Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij (KOKS - Koordinacijski odbor koroških Slovencev) in SSO ter SKGZ. Nedelja, 15. oktobra 2000, ob 17. uri v Marijinem domu pri Sv. Ivanu: v sklopu Gledališkega vrtljaka predstava *Vesele zgodbe* v režiji Tineta Varla. Uprizorila jo bo lutkovna skupina Mi smo mi Slovenskega kulturnega društva iz Celovca. Nedelja, 15. oktobra 2000, ob 17. uri v Marijinem domu, ul. Risorta 3, Trst: Katoliško prosvetno društvo Planina iz Sel bo uprizorilo igro *Pleskarji nimajo spominov* Daria Foja, v režiji Francija Končana. Prireditelj Marijin dom v ul. Risorta. Ponedeljek, 16. oktobra

2000, ob 20.30, Peterlinova dvorana, ul. Donizetti 3, Trst: etnokulturni večer, posvečen predstavitvi publikacij Krščanske kulturne zveze in Slovenskega narodopisnega inštituta Urban Jarnik. Otvoritev razstave *Oblačilna kultura* v Rožu avtorice dr. Marije Makarovič. Knjige bodo predstavili: dr. Janko Zerzer, dr. Marija Makarovič, mag. Martina Piko-Rustija, Lajko Milisavljevič. Predvidena je tudi glasbena točka s koledniki iz Radiš. Prireditelj DSI.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca in Klub prijateljstva bosta praznovala god svojega zavetnika sv. Vincencija Pavelskega in začetek delovnega leta v četrtek, 12. oktobra, pri Šolskih sestrah pri Sv. Ivanu, ul. delle Docce 34. Ob 16. uri bo sv. maša s premišljanjem za duhovne poklice, mladino in družine. Sledila bo družabnost.

KONCERTNA POBUDA - Rojan razpisuje natečaj za izvirno, še neobjavljeno komorno skladbo za katerikoli instrument ali glas (s slovenskim besedilom). Natečaj je namenjen mladim (starost do 35 let) slovenskim zamejskim glasbenikom-skladateljem. Dela je treba posredovati do 30. t.m. v dvojniki z geslom na naslov: Koncertna pobuda - Rojan, ul. Cordaroli 29 - 34135 Rojan (Trst). Priložiti je treba v zapečateni ovojnici ime in priimek, naslov in geslo.

DAROVI

ZA MISIJONE: sestri Vinčenca in Milena Ječič 50.000 lir, Lojzka Sosič-Cevdek 50.000 lir, Lavra Bizjak 50.000 lir.

ZA CERKEV v Ricmanjih: Marčela Vatovac 50.000 lir; starša Damiana in Giancarlo, Ricmanje, ob krstu malega Arona 100.000 lir; stara starša Meri in Giordano v isti namen 50.000 lir.

ČESTITKE

V Dolini praznuje okroglo obletnico

ZORKO JURJEVIČ

Še mnogo let plodnega delovanja in petja mu želijo cerkveni pevci in župnijska skupnost.

Voščilom se pridružuje tudi Novi glas.

FRANC POHAJAČ NOVI OPENSKI ŽUPNIK

Z odlokom dne 20.9.2000 je tržaški škof msgr. Evgen Ravignani imenoval g. Franca Pohajača za novega župnika župnije sv. Jerneja Apostola na Opčinah. Odlok je začel veljati takoj. G. Pohajač je bil doslej vikar oz. kaplan župnije sv. Jerneja, nasledil pa je dosedanjemu župnijskemu upravitelju dr. Zvonetu Štrublju, ki ga je salezijanska inspektorija v Ljubljani, kot piše v tiskovnem sporočilu, premestila na drugo mesto. Kot znano, je dr. Štrubelj odšel na enoletno teološko izpopolnjevanje v Tübingen v Nemčijo.

IN MEMORIAM

FRANJO GRUDEN

V 92. letu starosti je konec prejšnjega tedna umrl Franjo Gruden iz znane Štupčeve družine iz Nabrežine. Po opravljeni tehnični šoli se je zaposlil kot tehnični risar v nabrežinskem kamnolomu, a je iz političnih razlogov zgubil službo in se zaposlil kot uradnik v bratovi odvetniški pisarni v Ajdovščini. V rojstno vas se je vrnil takoj ob koncu druge svetovne vojne in se zaposlil v občinskem matičnem uradu, kjer je ostal do upokojitve. Bil je vesten in natančen uradnik ter je kot matičar spoznal cele generacije občanov. Pobljize je spremljal dogajanja ne samo v domačem kraju, temveč tudi po svetu, saj je bil zelo razgledan mož. Pogreb je bil v ponedeljek, 25. t.m., in se ga je udeležilo lepo število domačinov, pokojnikovih prijateljev in znancev ter sorodnikov. Pogrebni obred je opravil domači župnik Bogomil Breclj. Vsi, ki smo ga poznali, ga bomo ohranili v lepem spominu kot človeka klenega značaja in kot zvestega sina naše kraške slovenske zemlje. Naj v miru počiva. Vdovi gospe Anici, otrokom Barbari, Metki in Petru in njihovim družinam izrekamo globoko občuteno sožalje. Izrazom sožalja se pridružuje tudi Novi glas.

BORŠTANSKA ŽUPNIJSKA SKUPNOST

POSLEDNJE SLOVO OD S. TARCIZIJE

IVANA MAHNIČ

Slednjič napoči trenutek, ki si ga vsak izmed nas podzavestno želi riniti v ozadje in takrat nas neusmiljeni čas prisili, da zremo resnici v obraz. Upali smo, da bi nam sestra Tarcizija s svojo prisotnostjo vlivala poguma še veliko let. Bog pa je določil drugače in gotovo ji bo dober plačnik. V sredo, 20. septembra, je borštanska župnijska skupnost pospremila na zadnji življenjski poti drago sestro Tarcizijo Valenčič. V nabit polni cerkvi so se zbrali vsi tisti, ki so jo dolgo poznali, jo spoštovali in jo imeli radi. Težko je z besedami povedati to, kar srce čuti v takem trenutku. Mogoče bi bilo najbolje, da bi se v tišini vsak pogledal vase in pri sebi voščil poslednji pozdrav in zahvalo sestri Tarciziji. Naša župnijska skupnost pa si je želela se na glas posloviti od osebe, ki je v toliko letih veliko žrtvovala in ustvarila zanjo. Čez približno mesec dni bi potekalo ravno eno leto, odkar smo s sestro Tarcizijo praznovali jubilejni dogodek: 60 let njenega redovniškega življenja in kar 52 let med nami. Takrat smo ji na slovesen način izrazili iskreno zahvalo za vso vztrajnost, neutrudljivo skrb in prizadevnost, ki jih je vlagala v katero koli delo. Ta

neizkončna energija se ji je rojevala iz želje, da bi svojim vaščanom posredovala kanček božje ljubezni in dobrote. To velja tako za srečne trenutke kot za take, v katerih človek ne vidi izhoda iz teme. In teh trenutkov je v življenju res veliko. Sestra Tarcizija pa je znala s svojim nasmehom in prijazno besedo vedno razvedriti tudi najtožnejša srca.

Goreče je ljubila otroke in delo z njimi jo je še posebno veselilo. Tako je celo življenje posvetila vzgoji otrok in koliko generacij se je zvrstilo v borštanskem vrtcu! Otroke je sestra Tarcizija vzgajala iz same, iskrene ljubezni, ne da bi si za to pričakovala nikakršnega dobička. Otrokom je v veri posredovala vrednote miru, bratstva in medsebojne ljubezni, s katerimi bi lahko dorašli v pošteno, dobre ljudi. Le tak čut bi jim dovoljeval, da bi v prihodnosti z zaupnimi in

samozavestnimi očmi zrli v svet odraslih. Predvsem pa ji je bilo do tega, da bi ti njeni bivši otroci nadaljevali njeno pot in svojim otrokom vlivali prav takega duha. Otroški vrtec, v katerega je sestra Tarcizija vlagala veliko truda, je letos zaključil svoje delovanje: sestra Tarcizija mu je dajala življenje in z njim je tudi odšla.

Potem ko se je razširila vest o njeni smrti, so se gotovo v spominu prav vsakega vaščana vrstile podoba za podobo iz otroških let. Kako pa pozabiti na pisane risbe, ročna dela, pestre delavnice, lepe pesmi, božičnice, miklavževanja, priprave na prvo sve-to obhajilo, birmo, pa še marsikaj? Ta članek ne bi zado-stoval, če bi želeli naštevati vse, za kar si je sestra Tarcizija prizadevala, dokler je imela dovolj moči in tudi potem, ko ji je bolezen dovoljevala le malo oddiha. Vsak pa nosi v sebi bogate in osebne spomine, zato naj jih skrbno hrani in iz njih črpa nauk za premostitev preizkušenj.

Ob odprtem grobu naše sestre Tarcizije upamo, da so se vsaj nekatere njene želje uresničile ter da ni bil ves njen trud zaman. Celotna borštanska skupnost se toplo zahvaljuje dragi sestri Tarciziji za vso ljubezen in pozornost, ki ji je vselej izražala. Sedaj pa naj v miru počiva v svoji ljubljani borštanski zemlji. Okoli nje pa ostanejo sence obrazov, na katerih se solze bojujejo s pogumom.

S 1. STRANI / AKADEMIK BERNIK

SLOVESNOST, MOZAIK IN PUBLIKACIJA OB 150-LETNICI OBČINE

OBISK VIŠOKEGA GOSTA

V imenu izdajatelja tednika Zadruga Goriška Mohorjeva je spregovoril predsednik dr. Damjan Paulin, ki je pristavil, da zadruga izdaja tudi mesečnik za otroke Pastirček in seveda knjige Goriške Mohorjeve družbe, ki so odigrale in še imajo veliko vlogo pri ohranjanju in plemenitju našega slovenskega ljudstva v Italiji. Njegova izvajanja je dopolnila predstavnica Goriške Mohorjeve družbe prof. Marija Češčut.

Predsednik Bernik se je toplo zahvalil za sprejem in izrazil veliko zadovoljstvo, da si je lahko od blizu ogledal prostore, kjer prihaja do izraza kulturni utrip slovenskih ljudi izven matice, pohvalil opravljeno delo in zaželel veliko uspeha pri nadaljnjih prizadevanjih za kulturno rast našega življa.

Visoki gost si je nato ogledal Kulturni center Lojze Bratuž, kjer so ga sprejeli predsednica prof. Franka Žgavec, prof. Lojzka Bratuž, dr. Paulin, prof. Kerševan, Anka Černic in predstavniki drugih slovenskih kulturnih ter prosvetnih organizacij z Goriškega. Akademiku so obrazložili bogato in razvejano dejavnost Kulturnega centra in hkrati tudi opozorili na velike težave, ki jih je treba premagovati, če hočemo, da bo to kulturno središče še dalje opravljalo svoje nezamenljivo poslanstvo. Predsednik Bernik je pokazal veliko razumevanje za nakazane probleme in zaželel, da bi Kulturni center še dalje mogel opravljati vse naloge, zaradi katerih je ob veliki požrtvovalnosti naših zavednih ljudi tudi nastal.

PRVENEK MARJANA TERPINA

LOJZIČ Z GMAJNE

MARJAN DRUFOVKA

V septembrski svežini prvega jesenskega popoldneva, 23. septembra, se je lepa množica domačinov, prijateljev in znancev zbrala ob 18. uri na vrtu Terpinovega doma na Klancu v Števerjanu. Domačin Marjan Terpin je predstavil ožji publiki svojo prvo zbirko osmih avtobiografskih črtic, ki jo je izdala družba "Prijatelji pod lipo". O zbirki je spregovorila Lučana Budal, ki jo je pregledala in oblikovala. Dolgoletni Marjanov prijatelj, Drago Štoka, pa je začrtal pot, ki ju združuje že od otroških let, in kot je sam govornik podčrtal, se je tem bolj utrdila do njune današnje "jesenske dobe življenja".

Zbirka nosi naslov *Lojzič z Gmajne - ob 60. življenjskem jubileju* in v njej so zbrane dogodivščine, ki sta jih sam avtor in prav Lojzič skupaj doživljala. Uganjala sta jih res veliko. Av v črticah naletimo še na marsikatero junaka in junakinjo, druge otroke, ki se pojavljajo le kot kulisa pri celotnem dogajanju in s svojo otroško zagnanostjo tu pa tam marsikaj skuhamo.

Avtor beleži dogodke in srečanja s svojimi vrstniki in posebneži, paglavci briške

zemlje iz Števerjana. V črticah so torej opisani Marjanovi otroški spomini, njegovi prijatelji in manj prijatelji, drobni utrinki iz drage domače vasi. Glavne teme so ne-sebično prijateljstvo, ki veže kmečke otroke, njihova mladostna vihravost, ubožnost, a obenem lepota tistega časa. Knjižica je posvečena drage-mu prijatelju Lojziču, avtorju samemu in pa vsem šestdesetletnikom jubilarantom in celotni števerjanski vasi, tudi če je v pripovedi le bežno prisotna.

Zbirka je obogatena s perorisbami domačina Davida Pintarja, ki že več let živi na Tridentinskem, a prav oddaljenost od domačega kraja ga tako trdno veže z rojstnim Števerjanom.

Navzoče je pozdravil in toplo objel s svojim prvim sezonskim nastopom domači mešani pevski zbor Francišek B. Sedel pod vodstvom prof. Bogdana Kralja. Pevci so najprej v narodnem vzdušju zapeli *Zdravico* v priredbi F. Venturini in Vrabčevu *Gularja sen tiela jmiat*; večer pa so strnili z umirjeno Jenkovo *Lipo*. Avtorju, njegovim vrstnikom in novi zbirki so nazdravili z voščilno Mno-gaja ljeta.

VISOK JUBILEJ V DOBERDOBU

Da bo slovesnost ob počastitvi 150-letnice doberdobske občine posebno slovesna, si je lahko marsikdo pričakoval. Občani in številni gostje so z večdnevno sporedom obeležili visok jubilej samostojnosti doberdobske občine. Teklo je namreč leto 1850, ko je tedanja avstrijska vlada v sklopu teritorialne reorganizacije izoblikovala stodeve občin, med katerimi je bila tudi doberdobska.

Osrednja slovesnost je bila v nedeljo dopoldne v Jamljah, kjer je ob prisotnosti predstavnikov politične in civilne družbe ter številnih obmejnih ljudi domači župan Mario Lavrenčič nagovoril prisotne. V svojem posegu je objel bogato in pogosto tragično zgodovino, ki jo je kraška občina preživela v stoletju in pol. Mimo sta dve svetovni vojni in marsikateri manj vesel trenutek, kljub temu pa smo preživeli, je rekel Lavrenčič, ohranili smo avtonomijo, kulturo in jezik, pričakujemo pa še odobritev zaščitnega zakona.

Prisotni so se pri slovesnosti spomnili tudi prvih občanov prejšnjih let in se s plaketami zahvalili trem povojnim županom občine. V ta namen so izročili priznanja svojem pokojnih Jožefa Čadeža in Mira Ferletiča ter še živemu 84-letnemu Andreju Jarcu, ki je županoval celih 24 let.

Kulturni del slovesnosti so oblikovali domači prosvetni delavci z recitalom *Moj Kras* za zbor in tri igralce po istoimenskem delu Scipia Slataperja v priredbi režiserja Sergeja Verča. Program so oblikovali trije igralci SSG iz Trsta in domači MePZ Hrast pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča.

V soboto zvečer pa so predali namenu nov kulturno-socialni center v Jamljah (na

sliki), za katerega bo odgovarjalo domače društvo Kremenjak, kjer je nato v nedeljo potekala slovesnost. Omenjeni center bo v prostorih bivše osnovne šole. Odprtje novih prostorov je popestrila zborovska revija, za katero so poskrbeli domači pevski zbori MePZ Hrast, MoPZ Jezero in ŽPZ Jezero. Ob tem pa je župan poklonil tudi priznanja domačim društvom. Posebna priznanja je bil deležen dirigent Hilarij Lavrenčič za uspehe, ki jih je dosegel z zborom. Če se pomaknemo še dan nazaj, pa so v petek poskrbeli še za dva pomembna trenutka; v občinski dvorani so odkrili nov mozaik *Arheološka trta*, ki je nastal na podlagi Spacalove grafike, ter predstavili knjigo novinarka Marka Waltritscha, ki zajema zgodovinsko obdobje 150 let z "doberdobskega zornega kota".

sliki), za katerega bo odgovarjalo domače društvo Kremenjak, kjer je nato v nedeljo potekala slovesnost. Omenjeni center bo v prostorih bivše osnovne šole. Odprtje novih prostorov je popestrila zborovska revija, za katero so poskrbeli domači pevski zbori MePZ Hrast, MoPZ Jezero in ŽPZ Jezero. Ob tem pa je župan poklonil tudi priznanja domačim društvom. Posebna priznanja je bil deležen dirigent Hilarij Lavrenčič za uspehe, ki jih je dosegel z zborom. Če se pomaknemo še dan nazaj, pa so v petek poskrbeli še za dva pomembna trenutka; v občinski dvorani so odkrili nov mozaik *Arheološka trta*, ki je nastal na podlagi Spacalove grafike, ter predstavili knjigo novinarka Marka Waltritscha, ki zajema zgodovinsko obdobje 150 let z "doberdobskega zornega kota".

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA CENTRA ZA GLASBENO VZGOJO

CENTER KOMEL RASTE IN SE KREPI

ERIKA JAZBAR

V torek, 19. septembra, je bil v komorni dvorani KC Lojze Bratuž občni zbor Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel. Na večeru so odgovorni za triletnje objeli opravljeno delo, spregovorili o obetih in načrtih ter podčrtali probleme, ki pestijo vsakdanje delovanje. Ob koncu večera so izvolili devetčlanski odbor, ki bo vodil glasbeni center v prihodnjem triletnju. Občnega zbora se je udeležilo veliko število ljudi, saj so napolnili komorno dvorano.

Predsedniško poročilo je podal Martin Srebrnič, ki je o prizadevanjih dosedanjega vodstva povedal naslednje: "V mislih smo imeli tako ustanovo, ki bi bila čim bolj podobna javnim šolam. Težava je v tem, da v Italiji ne obstaja osnovna stopnja državnih glasbenih šol. Obstajajo le konservatoriji." V viziji sprememb so se zato povezali z društvom Paideia iz Nove Gorice, ustanoviteljem umetniške gimnazije A. Gradnik; ta šola želi nuditi mladim srednješolsko izobrazbo, ki je doslej na Primorskem niso mogli najti. Na našo stvarnost moramo gledati tudi v optiki državnih meja, ki naj bi kmalu padle, je rekel Srebrnič, pa tudi v perspektivi ustvarjanja skupnega slovenskega kulturnega prostora. Nato je ugotovil, da je obmejno sodelovanje zelo dobro, in vendar "smo večkrat občutili premajhno pozornost s strani upravnih organov RS, tako tistih, ki skrbijo za Slovence v zamejstvu, kot še posebej tistih, ki skrbijo za šolstvo... Naša šola je, kljub velikemu razvoju, ki ga je imela v zadnjih letih, še vedno na majavih nogah, saj je finančno popolnoma odvisna

od prispevkov, ki prihajajo od dežele." Nezdovoljstvo je predsednik izrazil tudi glede odnosov do krovne organizacije, v okrilju katere deluje, češ da "ni vedno pomagala." Srebrnič je nato omenil stike na tej strani meje in ustanovitev društva Arsatelja.

Po njegovem mnenju bosta med izzivi za nove odbornike pravni ustroj šole in rešitev prostorske stiske. Gotovo pa jim bo v zadoščenje priprava praznovanja okrogle obletnice ustanovitve Glasbenega in pevskega društva, katerega eden glavnih stebrov je bil prav Emil Komel.

Občnega zbora so se udeležili tudi gostje; pozdrav so podali Damjan Paulin za SSO in ZSKP, Franka Žgavec za KC Bratuž, Julijan Čavdek za Forum za kulturo, Saša Quinzi za društvo Ars in Edmund Košuta za Glasbeno matico.

Prof. Silvan Kerševan, ravnatelj SCGV Komel, pa je v svojem poročilu najprej podčrtal, da je "slovenski center strokovno-vzgojna ustanova, ki skrbi za splošno glasbeno vzgojo in si prizadeva za izobrazbo strokovnih kadrov na glasbenem področju." Z zadovoljstvom je omenil, da je šolo obiskovalo v zadnjih letih povprečno 200 učencev. Ti se pri izbiri glavnega predmeta odločajo pretežno za tradicionalne instrumente; posebno pozornost so na šoli posvetili predšolski vzgoji, reorganizirali so pouk teorije in solfeggia, oblikuje se in raste tudi šolski zborček. O uspešnosti delovanja pa prof. Kerševan ne dvomi. Pri tem je omenil notranje izpite in javne izpite na državnih konservatorijih, pa tudi bogato dejavnost šolskih in javnih nastopov. "V vsakem šolskem letu izvedemo z učenci vsaj

14 šolskih in pet javnih nastopov. Nastopi so nujna pot za vse, ki nameravajo svojo glasbeno znanje vključevati v razne oblike kulturnih prireditev. So pa tudi sredstvo, ki bogatijo mladostnike z novimi izkušnjami (avtokontrola, vaja v koncentraciji, premagovanje napetosti in stiske itd.)."

Razvejavno je tudi sodelovanje šole s sorodnimi ustanovami na pobudah, kjer se učenci in pedagogi srečujejo ter tkejo delovne in prijateljske vezi. "Naj omenim le nekatere od teh vezi: Srednja glasbena šola P. Markovec v Zagrebu, Glasbena Akademija v Erbi, Slovenski konservatorij v Parizu, Fakulteta za kulturne dediščine v Gorici, Kulturni dom v Novi Gorici, Društvo Alpe-Adria itd."

Kot eden glavnih mentorjev novega društva prof. Kerševan ni mogel iti mimo Arsatelja, "ki naj bi v širših potezah osmisli znanje in prizadevanje mladih glasbenikov, ki tu živijo." Za uspeh šole ima tudi niz L. Srečan z *glasbo*, ki je prebudil pozornost različnih krogov, "predvsem izvangoriških". Proti koncu je ravnatelj SCGV Komel ugotovil, da se ustanova v zadnjih letih lepo uveljavlja v širšem prostoru, "kar nas spodbuja

za bodoče delo. To nam tudi daje misliti, da ni vse, kar se dogaja v tem centru, tako skromno in iztirjeno. Grenka je ugotovitev, da je najtežje dobiti skupni jezik prav s partnerji, s katerimi bi morali najbolj sodelovati: s tistimi, ki nam režejo vsakdanji kruh in nam nudijo streho nad glavo."

Poročilo nadzornega odbora je podal prof. Emil Devetak. V njem je poudaril dejstvo, da je šola v tem triletnju zmanjšala svoj dolg. Ob tem je še povedal, da so bile seje nadzornega in upravnega odbora redne. Prisotni člani so obravnavali pravilnik in ga odobrili z veliko večino.

Na občnem zboru so udeleženci izvolili tudi nov odbor, v katerem bodo v prihodnjem triletnju Martin Srebrnič (61 glasov), Elena Orzan (63), Ernest Quinzi (62), dr. Damjan Hlede (63), Marko Čotič (62), dr. Vida Bitežnik (64), Lucija Lavrenčič (55), dr. Ivan Černic (61), dr. Marija Breclj (59). Nadzorni odbor pa sestavljajo dr. Aldo Gus (62 glasov), dr. Emil Devetak (61) in dr. Iva Hrovatin (43). Upravni odbor bo na prihodnji seji imenoval iz svoje srede tudi novega predsednika upravnega odbora.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA / PREDSTAVITEV KNJIGE SARDINCI

TRAJEN SPOMIN NA TISOČE POSEBNIH VOJAKOV

IVA KORŠIČ

Sredi poletja je zagledala beli dan nova knjiga časnikarke Dorice Makuc z naslovom *Sardinci*. Izdala jo je Goriška Mohorjeva družba, pri kateri sta l. 1990 oz. 1993 izšli dve drugi avtoričini deli, *In gnojili boste nemško zemljo* in *Aleksandrinke*. Že s tema dvema publikacijama je segla avtorica v bridka dogajanja polpretekle zgodovine, ki so tako korenito posegla v življenje primorskih ljudi in tragično začrtala njihovo usodo. Z novo knjigo je avtorica spet odkrila nikdar zaceljene rane teptane Primorske, ki je morala žrtvovati na tisoče fantov in mož. Italijanska oblast jih je namreč zaznamovala kot nezanesljive in za "domovino" nevarne ljudi, zato jih je v strašni zimi 1942-43 najprej poslala v južno Italijo, čim dlje od domačih krajev in rapalske meje, nato pa v konfinacijo na oddaljeni otok Sardinijo, kjer so bili v t.i. battaglioni specialni, izrednih oz. delovnih enotah. Naši vojaki, in poleg njih še hrvaški in dalmatinski (bilo jih je 12 ali 13 tisoč), niso imeli nobenega razpoznavnega vojaškega znaka in bili so brez orožja. Zapisani so bili kot "uporniki" in na strateško nevarnem otoku so morali trdo delati najrazličnejša

del. Čeprav jim je bilo zelo hudo in so jih pestili pomanjkanje, lakota in nalezljive bolezni, so skušali prenašati vse nesreče s pomočjo vere, ki jim je vlivala upanje, in s slovensko pesmijo, ki jim je bila v tolažbo. Marsikateri izmed njih je svoje večkrat težke misli, včasih pa tudi zbadljive ali celo hudomušne besede zaupal staremu dnevniku oz. zvezku in ga ob koncu vojne prinesel s seboj domov. Tako so ti čustveni izlivi in beležke občasne kronike postali dragoceni zapisi, ki jih je Dorica Makuc zbrala in jih od oktobra 1998 pa do konca istega leta uporabljala pri nizu oddaj na tržaškem radiu, katerih urednica je bila Mirjam Koren. Prav te oddaje so postale zametek knjige *Sardin-*

ci, misel na izdajo pa se je porodila, ko je Makučeva obiskala Sardinijo - njen popis tega obiska je v nadaljevanjih posredoval Novi glas - z moškim zborom Skala iz Gabrij. Na tem nenavadnem izletu so se pri raznih obeležjih poklonili tragično preminulim slovenskim in hrvaškim fantom. Vse to in še marsikaj o preživelih pričevalcih "Sardincih" je avtorica povedala občinstvu, ki je popolnoma zasedlo malo dvorano Kulturnega centra L. Bratuž v četrtek, 21. septembra, ko je Goriška Mohorjeva družba pripravila predstavitev večer tej knjigi, ki je brez dvoma zelo dragocena pri odkrivanju bridke usode naših rojakov. Vsakdo, komur je pri srcu zgodovinska resnica, jo bo gotovo vzel

v roke. Prav bi bilo, da bi po njej segli tudi študentje, saj so neposredna pričevanja tudi preprostih ljudi včasih bolj zanesljiva kot kak učbenik. Na četrtkovem večeru je avtorico predstavil Marko Tavčar in z zadovoljstvom pozdravil prisotne, ki so se pripeljali tudi iz Slovenije. Številno občinstvo je pričalo o resničnem zanimanju za knjigo. Avtorica se je zahvalila udeležencem in vsem, ki so omogočili izdajo, še posebno izdajatelju, Goriški Mohorjevi družbi. Obudila je spomin na potovanje po Sardiniji in omenila gostoljubnost in naklonjenost Sardov, katero so okusili tudi slovenski fantje v hudih časih. Dejala je, da imajo otočani s Slovenci skupne lastnosti: skrb za ohranitev identitete, ljubezen do petja in tudi neko prirojeno otožnost. Jan Leopoli je prebral nekaj pričevanj, ki so izzvenela kot predokus bogate vsebine. Moški zbor Skala iz Gabrij je pod vodstvom Mirana Rustje uvodoma zapel dve pesmi, *Vračkov Rožmarin* in *Prelovčev Doberdob*, ob koncu pa še nekaj več - med njimi tudi *Sonce Lojzeta Bratuža* -, ker so poslušalci burno ploskali. Hvaležen aplavz je bil namenjen predvsem Dorici Makuc, ki je opravila hvalevredno delo.

OBVESTILA

TOPOVLABIJENI k rožnovenski procesiji v Podgoro, ki bo v nedeljo, 1. oktobra, ob 14.30. Vodil bo g. Jožko Kragelj ob spremljavi MePZ Podgora in godbe na pihala iz Nabrežine.

ODBOR ZSKP se bo sestel v ponedeljek, 9. oktobra, ob 20.30. v prostorih KC Bratuž.

ACM-GORICA vabi k maši za cerkveno edinost v torek, 3. oktobra, ob 16.30 v Zavodu sv. Družine.

EXTRAMOENIA³ - TROŠTI, trošim jaz. Pregledno razstavo sodobne umetnosti bodo odprli v občinski galeriji "Alle antiche mura" (ul. F.lli Rosselli 20) v Trziču v petek, 29. t.m., ob 18.30. Razstava, ki sta jo pripravila P. Devidè in L. Geroni, bo odprta do 12. oktobra.

SLOVENSKO? SÌ, GRAZIE! Tečaj slovenskega jezika in kulture. Odbor staršev osnovnih šol Didaktičnega ravnateljstva bo tudi v tem šolskem letu priredil tečaj jezika in kulture, namenjen staršem in svojcem otrok, ki so vpisani v slovenske osnovne šole in vrte tega ravnateljstva. Tečaja se lahko udeležijo tudi drugi do zasedenosti razpoložljivih mest. Prvo srečanje za nove tečajnike bo v sredo, 4. oktobra, ob 19.30 v prostorih OŠ Oton Župančič v Gorici, ul. Brolo 21.

DRUŠTVO JADRO prireja tečaj slovenskega jezika, ki bo v Romjanu po dve uri tedensko in bo trajal 6 mesecev. Pripravljalna seja bo 9. oktobra ob 20. uri na sedežu društva. Informacije pri odborikih društva, v slovenskem oddelku knjižnice.

DAROVI

ZA DOM ob cerkvi sv. Ivana: ob krstu Mitje Pahor Aleksandra in Franko 500.000, nono in nona Kosič 300.000; druž. N.N. 500.000; N.N. Gorica posojilo 10.000.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: ob krstu malega Mitja nono in nona Kosič 100.000; N.N. 100.000 lir.

ZA KULTURNI center Lojze Bratuž: ob krstu malega Mitje nono in nona Kosič 100.000 lir.

ZA LAČNE otroke: ob krstu Gaje Tereze Ciglič druž. Aleš Komjanc 100.000; v spomin na pok. Mirka Humarja Danijel Miklus in otroci 50.000; N.N. Jazbine 10.000 lir.

V SKLAD pok. s. Mihelangele: Marino Humar 100.000 lir.

ZA CERKEV v Števerjanu: v spomin na pok. Lojzeta Mužiča sekcija SSK Števerjan 50.000; ob krstu Gaje Tereze Ciglič starši 100.000; N.N. v zahvalo za srečno izvršeno delo 100.000; druž. Culot-Bertolini 50.000; Jelko Komjanc 100.000; v spomin na pok. Mirka Humarja žena Marica in hčere 300.000, Slavko Klanjšček briše dolg cerkve 300.000, Danijel Miklus in otroci 100.000; v spomin na pok. Bogomira Lojka kolegijska 50.000; N.N. 200.000; N.N. 50.000; Herman Srebrnič 100.000; Silva Rožič 30.000 lir.

ZA CERKEV na Jazbinah: namesto cvetja pok. A. Carollo N.N. 50.000, Izidor Princič in druž. 100.000 lir.

ZA CERKEV v Rupih: N.N. za cvetje 5.000 lir.

Ostali darovi prihodnjič.

KONCERT NA GORIŠKEM GRADU

PREPRIČLJIV DUO

Prejšnji teden je bil v prostorih pokrajinskega muzeja na goriškem gradu še en zanimiv koncert v poznopoletnem nizu *Squarci-Prebliski*. Tudi tokrat sta prisotne popeljali v glasbe 20. stoletja dve slovenski glasbenici, profesorici na SCGV E. Komel. Zelo zagnano in resno sta se na koncert, ki je bil v sredo, 20. t.m., pripravili pianistka prof. Valentina Pavio in prof. Andreja Konjedic; slednja je suvereno nastopila s klavirjem in oboo. Obe poučujeta glasbo, in čeprav sta se z duom spoprijeli šele pred kratkim, sta ponudili poslušalcem uigrano izvajanje.

Večer sta uvedli štiročno ob klavirju s krajšo, po duhu modernistično skladbo *Sympathie* slovenskega skladatelja mlajše generacije Uroša Rojka. Avtor se navezuje na tradicijo in kompozicijsko šolo Uroša Kreka, in vendar se ne izmika iskanju novih umetniških poti tako v komornih kot tudi v orkestralnih delih.

Sympathie je izzvenela sveže in prepričljivo. Sledil je, kot običajno, poklon prisotni goriški skladateljici Cecilii Seghizzi; tokrat je bila na vrsti zahtevna *Sonata di tre tempi*, s katero sta izvajalki pokazali zelo smiselno in osebno interpretacijo, ki je presenetila samo avtorico. Tudi s Poulencovo *Sonata* sta glasbenici pokazali, kako sta sposobni se "sprehajati" po črtovju francoskega sodobnika. Tudi štiročna Debussyjeva *Petite suite* je bila sveža in je nosila osebni pečat lepi glasbi vdanih izvajalk.

ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - GORICA

prireja srečanje s pevovodkinjo

LUČKO KRAJ JERMAN

iz Argentine

Govorila bo o svojih izkušnjah na področju zborovskega petja. Vabljeni pevovodje in pevci

Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž, **petek, 29. septembra 2000, ob 19. uri****KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ**

Koncertna sezona 2000/2001

Z LJUDSKO PESMIJO PO SLOVENSKI ZEMLJI

Mešani pevski zbor Obala, Koper
Ambrož Čopi - zborovodja

Četrtek, 5. oktobra 2000, ob 20.30

Abonmaji in rezervacija vstopnic: tel. 0481 531 445

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA - CELOVEC
SLOVENSKA PROSVETA - TRST
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA

KOROŠKI KULTURNI DNEVI

NA PRIMORSKEM
od 8. do 15. oktobra 2000

Prireditve na Goriškem

PONEDELJEK, 9. OKTOBRA OB 10.30

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
Slovenska gimnazija iz Celovca: lutkovna igra
SEDEM NALOG

SREDA, 11. OKTOBRA OB 20.30

Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
Prof. Joško Kovačič: glasbeni opus skladatelja
FRANCETA CIGANA

Soprireditelj Zdrženje cerkvenih pevskih zborov Gorica

PETEK, 13. OKTOBRA OB 9.30 IN 10.45

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
Lutkovna skupina Mi smo mi iz Celovca:
VESELE ZGODBICE

SOBOTA, 14. OKTOBRA OB 20.30

Župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu
Katoliško prosvetno društvo Planina iz Sel: igra
PLESKARJI NIMAJO SPOMINA
Soprireditelj Prosvetno društvo Štandrež

NEDELJA, 15. OKTOBRA OB 17. URI

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
Folklorni skupini društva Globasnica in Trta iz Žitare vasi, Mešani zbor Peca
in Dekliška skupina Stem iz Globasnice ter Moški zbor Lesičjak iz Štebna:
GLOBAŠKA OJSET

Prikaz ženitovanjskih običajev v Podjuni.

Srečanja glasbenih šol, mladine in predstavnikov krovnih organizacij
s Koroške in Primorske

11

ČETRTEK
28. SEPTEMBRA
2000

JE SKAVTSKA VZGOJA DANES AKTUALNA?

IZNAJDLJIVI GAMS

Voditelji smo se odločili, da bomo v teh dveh dneh postavili smernice za nadaljnje delovanje, se vprašali po namenskih skavtskega vzgojnega predloga in sestavili vodstveno ekipo, ki bo v tem letu vodila razne skavtske skupine.

Po molitvi in skavtski pesmi, ki sta slovesno otvorili naše srečanje, je bil za predsednika občnega zbora izvoljen načelnik Športni orel (Ivo Cotič), ki je takoj uvedel poročila taborov. Iz slednjih je bilo razvidno, da so vsekakor uspeli kljub vsakovrstnim težavam, ki jim voditelji gredo naproti predvsem na področju vzgoje. Omeniti gre, da je letos veča voličev imela svoj tabor v Pregari, veža izvidnikov - skupaj s tržaško drugo četo - v Podstenah pri Kostelu, roverji in popotnice so pa svoj potovalni tabor imeli po gorah in planinah v okolici Sv. Višarij.

Sledilo je tajniško poročilo, ki ga je opravil tajnik Močni bober (Mauro Leban), nato poročilo načelnikov Športnega orla in Srčkane mravlje (Katja Tommasi), ki je orisalo pregled nad kar pisano dejavnostjo goriških skavtov v preteklem letu in izrazilo nekatere zaskrbljujoče poglede na vodenje organizacije, predvsem v vzgojnega vidika.

Na vrsti je bil nato ključni trenutek celotnega občnega zbora, ko smo se voditelji pov-

V soboto, 16., in nedeljo, 17. septembra, je v prostorih skavtskega sedeža v Gorici potekal pokrajinski občni zbor goriškega dela Slovenske zamejske skavtske organizacije.

prašali po aktualnosti in primernosti skavtskega vzgojnega predloga, preverili morebitne napake in pogledali ustrezne rešitve. Prišlo je do različnih predlogov in ugotovitev: voditelji smo potrebni vedno novega izpopolnjevanja glede na spremembe, ki se dogajajo v družbi in posredno v otrocih/članih. Treba je, da voditelji skrbimo za svojo duhovno rast, saj bosta iz nje izšla smisel, za katerega vzgajamo, in potreben zglede. Na dan je tudi prišel odnos voditelji-starši, ko se je pokazalo, da je včasih vzgoja staršev različna od vzgoje voditeljev. Zaskrbljujoče je opaziti, da so člani vedno bolj razvajeni. Med drugim pa bi bilo dobro, da bi starši točno vedeli, v kaj otroke vzgajamo in katere so vrednote, ki jih ponuja skavtizem.

Z dolgo debato smo tako zaključili prvi dan občnega zbora.

Srečanje se je nadaljevalo naslednjega dne, ko smo se voditelji zbrali na nedeljski maši v Zavodu sv. Družine in skupaj z občestvom sooblikovali daritev. Nato smo se preselili v prostore skavtskega sedeža in tam strnili razmišljanja prejšnjega dne v naslednje točke:

Na ravni izpopolnjevanja voditeljev bomo izkoristili možnosti, ki nam jih nudita sorodni organizaciji ZSKSS in AGESCI, in se s spoznavanjem drugačnih realnosti marsikaj novega naučili. Udeleževali se bomo predavanj, tehničnih priprav in izkoristili izobraževalne trenutke, ki nam jih nudijo tudi na šolskem področju (šola je realnost, s katero voditelji imamo malo stikov).

Na ravni duhovnosti pogrešamo duhovnega asistenta, to se pravi voditelja, ki bi vodil in istočasno skrbel za duhovno rast članov. Ni nujno, da bi to bil duhovnik, problem je le v tem, da se tudi pri skavtskih občuti pomanjkanje (vseh) duhovnih poklicev. Zaradi tega je evangelizatorsko delo voditeljev toliko bolj oteženo. Sami bomo morali še bolj skrbeti za to, da približamo dejavno vero svojim članom.

Na ravni organizacije bomo skušali bolj skrbeti za kvaliteto (člani, ki neredno obiskujejo dejavnosti, naj se odločijo, če bodo nadaljevali ali ne; staršem bomo dopovedali smernice in program delovanja organizacije).

Glede stikov s starši bomo ciljali na to, da jih postavimo pred zavestno izbiro, saj skavti nismo privesek kakemu društvu ali rekreativna organizacija. Poleg tega bomo skrbeli, da bodo prišli v večji stik z nami, da bodo vključeni in angažirani v našem delovanju. Le tako namreč bomo skupaj z njimi, ki so glavni akterji za vzgojo svojih otrok, uspeli izoblikovati člana v zrelo in celotno osebnost, sposobno svobodne in odgovorne izbire človeka odhoda, v katerega vzgajamo.

Občni zbor se je končal še s sestavo organigrama in skupin, ki bodo letos delovale v goriškem delu SZSO, in z oblikovanjem koledarja dejavnosti, ki že 1. oktobra predvideva izlet in otvoritev skavtskega leta.

VSE NAJBOLJŠE, MONSINJOR MOČNIK!

Dne 26. septembra je msgr. Franc Močnik praznoval 93. rojstni dan, saj se je rodil leta 1907 v Idriji. Monsinjur je v Gorici in širšem slovenskem prostoru znana osebnost, saj je bil med vodilnimi dušami med Slovenci na Goriškem, med drugim nenadomestljiv pri nastanku in razvoju tednika Katoliški glas, ki je skupaj s tržaškim Novim listom predhodnik našega časopisa. Pri uredništvu mu za visoki življenjski jubilej iz srca čestitamo in želimo, da bi mu Bog še podelil zdravja.

ZGLEDNO ZDRUŽEVANJE IN SODELOVANJE

ERIKA JAZBAR

V zadnjih mesecih smo pogosto pisali o upravnih novostih, ki prihajajo iz Nadiških dolin. Večkrat smo tudi napisali, da se na tem predelu italijanske države zelo resno razmišlja in načrtuje čezmejno sodelovanje, po eni strani v obliki skupnih pobud, srečanj in konkretnih programov, po drugi pa s podpisom dokumentov in protokolov, ki so s tem v zvezi zelo jasni.

Spomnimo naše bralce, da je prišlo v novoletnem času do pomembnega premika. Na Stari gori so se namreč srečali predstavniki krajevnih uprav obmejnega prostora in na svečanosti podpisali pismo o nameri za čezmejno sodelovanje, ki so ga uskladile krajevne uprave ob slovensko-italijanski meji. K združenju, ki se prepoznava pod spodbudnim geslom *Najboljši sosedje*, so pristopile občine Čedad, Dreka, Grmek, Prapotno, Podbonesec (na sliki), Sovodnje, Srednje, Podutana, Špeter in Tavorjana, Gorska skupnost Nadiških dolin in videmska pokrajina; iz Goriške sodelujeta Briška gorska skupnost in občina Dolenje, medtem ko predstavljajo Slovenijo občine Bovec, Tolmin, Kanal, Kobarid in Brda. Gre za prvi korak oz. prehodno stopnjo do nastanka evroregije, o kateri se že dalj časa razpravlja, ki se na tej stopnji uresničuje v obliki družbene in gospodarske povezanosti med omenjenimi upravami.

Ob nujnem sodelovanju ob meji pa se občinske upra-

ve v Nadiških dolinah premikajo tudi v drugo smer, t.j. v združevanje manjših občinskih enot, ki ga predvideva poseben deželni zakon. O tem so se v preteklem razdobju izrekle domala vse občine na ozemlju Nadiških dolin, nekatere so pozitivno, druge pa negativno ali s pomisleki presodile omenjene premike. Danes pa lahko mirno trdimo, da so prvi občani in njihovi sodelavci dosegli precej skupen jezik. Župani so se v ta namen že večkrat zbrali, da bi razpravljali o omenjeni zadevi. Prišla so na dan pričakovanja za boljše vzdrževanje nekaterih služb, pokazali so se tudi nekateri problemi, vezani na posebno identiteto nekaterih vasi.

V poletnem času je prišlo do pomembnih premikov, tako da do konca meseca oktobra, ko zapade rok za predstavitev novih, z vidika servisov, "racionaliziranih" enot, lahko pričakujemo podpis

občin Špeter, Podbonesec in Sovodnje. Na drugi strani pa se nekoliko počasneje premikajo uprave občin Dreka, Podutana, Grmek in Srednje, čeprav so jasno pokazale resno politično voljo v tej smeri.

SV. VIŠARJE: ŽIČNICA ŠE EN TEDEN

O zelo uspešnem obratovanju žičnice na Sv. Višarje smo že pisali. Od junija do septembra se je namreč s telekabinom peljalo kar 60.000 romarjev in obiskovalcev. Zato spet objavljamo obvestilo, da bo žičnica vozila še 30. septembra in 1. oktobra. Sv. maše so vsak dan ob 11. in 12. uri, ob nedeljah in praznikih tudi ob 10. uri in popoldan. Promotur ponuja med drugim tudi paket: 29.000 lir za žičnico in kosilo v eni od gostiln, ki obratujejo ob sveetišču. Velja torej izkoristiti priložnost še ta teden.

1. OKTOBRA NA REPENTABRU

JUBILEJ PO SKAVTSKO

Ker je sv. oče Janez Pavel II. razglasil letošnje leto za jubilejno leto odrešenja, je pravilno, da se jubileja, veselega dogodka, spomnimo tudi skavti, ki smo s Cerkvijo povezani v svoji veri. Ni bilo še možnosti, da bi skavti obhajali svoj jubilej, kakor so ga druge družbene kategorije, čeprav se je nekaj skavtov udeležilo jubileja mladih v Rimu. Zaradi tega je deželno vodstvo SZSO predlagalo, da bi Slovenski zamejski skavti imeli svoje jubilejno srečanje in tako primerno obeležili ta vesoljni praznik krščanstva.

Znamenje jubileja vesoljne Cerkve so zagotovo Sveta vrata, ki jih je papež odprl na sveti večer. Skozi ta vrata, ki simbolizirajo Kristusa, kajti samo prek njega je mogoče priti v nebeško kraljestvo, stopa na tisoče vernikov, da bi izrazili svojo pripravljenost odpreti vrata Kristusu, ki se kaže v trpečih bratih in sestrah. To dokazuje odprtost krščanstva na vseh ravneh, zato se v jubilejnem letu skuša uničiti dolg revnejših držav, odpustiti in se s sovražnikom spraviti. To je dejanje, ki je po izročilu ostalo iz srednjega veka, ko so ob

jubileju bili jetniki izpuščeni iz zaporov in vsi denarni dolgovi oproščeni. Ker je to dejanje tako malo razumljivo v današnjem svetu, je prav, da se ga tudi skavti zavedamo, saj je naše služenje zastonjsko in zato toliko bolj krščansko.

Da bi praznovali svoj jubilej, se bomo skavti srečali v nedeljo, 1. oktobra, ob 16. pred jubilejno cerkvijo na Repentabru. Tam bo jubilejna maša ob 16.30, ki jo bo daroval tržaški škof Evgen Ravignani ob asistenci deželnega cerkvenega asistenta g. Bogomila Breclja in pokrajinskih duhovnih asistentov g. Tonea Bedenciča in g. Marijana Markežiča. Skavti želimo s tem dogodkom utrditi svojo zvestobo Kristusovi Cerkvi, ki je edina pričevalka Njegove prisotnosti na tem svetu. S tem želimo sami živeti geslo jubileja in s svojim delovanjem pričati o Kristusu Včera, Danes in Jutri.

Na srečanje lepo vabimo tudi starejše skavte, starše in prijatelje, da skupaj z nami delijo veselje ob velikem dogodku. Ob dvatisočih obletnici odrešenja.

IG

MLADI, ŠPORT IN OLIMPIADA

MENS SANA IN CORPORE SANO

Olimpijske igre so nedvomno eden najuspešnejših medijskih dogodkov leta. Šport se je vnovič izkazal kot najučinkovitejši kohezijski element med še tako različnimi sektorji človeškega življenja: politiko (skupni pohod obeh Korej), človeškimi pravicami (priznavanje dolgo diskriminiranih avstralskih domorodcev), ekonomijo (ogromne investicije sponzorjev in tehnološkim napredkom v prid človeku (novi plavalni kostimi)). V centru celotnega dogajanja pa je vendarle športnik, to je človek, ki skuša premagati nasprotnike, stare rekorde, predvsem pa sam sebe.

Pri nas v zamejstvu je športni element močno prisoten. Športna društva še vedno igrajo pomembno vlogo pri ohranitvi narodne identitete, slavijo visoke obletnice in tudi dobre, vedno višje rezultate. Skorajda ni mladega zamejca, ki bi se ne ukvarjal z eno ali drugo športno panogo. Veliko se jih z njo ukvarja od mladih nog, se ob tem zabava, spoznava

domače in tuje vrstnike s podobnimi interesi, se nauči garanja, izpostavljanja samega sebe, usmerjanja proti nekemu cilju. Šport je pomemben element življenja vsakega mladega človeka, ker ima to moč, da pripomore k spoznanju samega sebe prek spoznanja lastnega telesa in stalnega prekoračevanja njegovih meja; ob tem pripomore k dograjevanju lastne osebnosti, ki se trening za treningom hrabri in tako omogoča dostojanstven pristop v življenje po principu: če pošteno delaš, se ti ni treba ničesar bati.

Mladim športnikom so vseč prireditve, kot je olimpiada, ker v njih zasledimo osebe, ki so nam kot nekakšen vzor, neke vrste heroji, ki se ne ustavijo pred nobeno oviro, pa naj bo fizična ali psihološka. S trdno voljo premagujejo napovedi zdravnikov in tistih, ki trdijo, da se dlje ne da. In ko se eden od njih za trenutek približa nebu, se z njim veselimo tudi mi.

ERIKA HROVATIN

PRED VOLITVAMI IZREDNO ZASEDANJE PARLAMENTA?

MARJAN DROBEŽ

Vse, kar se v zadnjem času dogaja v slovenski politiki, je zagotovo neposredno ali pa posredno povezano z državnoborskiimi volitvami, 15. oktobra. Zunanji minister Lojze Peterle je pred zakonsko določenim rokom odgovoril na resolucijo (interpelacijo), ki jo je zoper njega 5. septembra v parlamentarni postopek vložila Slovenska nacionalna stranka. Podpisniki zunanjemu ministru očitajo, da je ravnal protidržavno, protiustavno in protislovensko, ko se je konec avgusta z avstrijsko zunanjo ministrico Benito Ferrero-Waldner dogovoril, da bodo odlok AVNOJ-a iz leta 1944 in z njim povezana vprašanja denacionalizacije obravnavali strokovnjaki na dvostranski ravni kot odprta vprašanja med Avstrijo in Slovenijo.

Lojze Peterle je v odgovoru na resolucijo, ki ga je potrdila oz. sprejela tudi vlada, zatrdil, "da v Alpbachu, kjer se je sestal s svojo avstrijsko kolegico, niso bili sprejeti nikakršni novi dogovori, da so avnojski sklepi sicer bili predmet pogovora, ne pa tudi pogajanj, in da je, kadar so stališča različna, v meddržavnih odnosih možno odkloniti pogovor o določenem vprašanju ali pa voditi dialog. Vlada se je odločila za dialog v smislu pojasnjevanja slovenskih stališč. Ni torej nobene podlage za trditve podpisnikov resolucije, ki gradijo na zadevah, ki se niso zgodile."

Vlada je v petek, 22. septembra, državnemu zboru predlagala, naj ima še eno izredno zasedanje, preden konča mandat, na njem pa bi obravnavali sveženj t.i. evropske zakonodaje (sprejetih je 76% zakonov, ki so bili predvideni za letošnje leto), pa tudi resolucijo zoper zunanjega ministra. Seja parlamenta bi skladno s poslovnikom lahko bila po 6. oktobru, torej le nekaj dni pred volitvami. Predsednik državnega zbora se bo o možnostih za sklic zasedanja posvetoval z vodji poslanskih skupin, sam pa se sprašuje, "ali je sploh mogoče zagotoviti potrebno večino poslancev za odločanje na plenarnem zasedanju."

TISOČ KANDIDATOV ZA 90 POSLANSKIH MEST

Kandidatne liste za nove poslance vsebujejo 999 imen,

kar pomeni, da se bo za eno poslansko mesto v državnem zboru potegovalo kakih enajst kandidatov. Predložilo jih je 23 političnih strank, na volitvah pa bo sodelovalo tudi sedem neodvisnih kandidatov. V javnosti se je pojavila tudi Komunistična partija Slovenije, ki bo glasove zbirala na Gorenjskem in v dveh volilnih okrajih v Ljubljani.

Republiška volilna komisija bo imena kandidatov ter volilne okraje, v katerih kandidirajo za poslance, objavila v soboto, 30. septembra, v treh slovenskih časnikih.

Kandidati za poslance imajo v volilnih okrajih različen vpliv in torej tudi možnosti za izvolitev. Najhujši boj za glasove bo v Ljubljani, kjer kandidirajo tudi Janez Drnovšek, bivši notranji minister (iz LDS) Borut Šuklje, pravosodna mi-

nistrica Barbara Brezigar, Polonca Dobrajc in druge znane osebnosti. V Grosupljem na Dolenjskem kandidira Janez Janša, na območju Škofje Loke Andrej Bajuk, na območju Celja Franc Zagožen, Lojze Peterle pa kandidira na območju Novega mesta. Nekaj znanih osebnosti kandidira tudi v občinah Ajdovščina in Vipava. Med njimi so nekdanji notranji minister Mirko Bandelj, minister Miha Brejč, bivši obrambni minister Alojz Krapež in ajdovski župan Marjan Poljšak.

Ustavno sodišče je prejšnji teden sprejelo odločbo, da proporcionalne volitve niso sporne, ker državni zbor ni več vezan na referendum o večinskem volilnem sistemu, ki so ga na predlog SDS izvedli konec l. 1996. Sodišče je tudi ugotovilo, da je parlament pri spremembi ustave in volilnega sistema imel vlogo ustavodajalca, zato so njegovi sklepi dokončni. Zavrnjena je bila pobuda dveh volivcev iz Kopra, da bi ustavno sodišče za držalo izvedbo letošnjih parlamentarnih volitev.

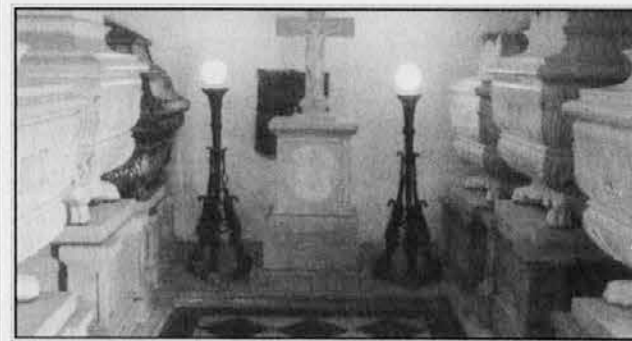
V volilno kampanjo je vsaj posredno vključen tudi predsednik Kučan. Politično prizorišče je v zadnjem času razburkal trikrat: ko je odklonil podpis pod razrešitev petih slovenskih veleposlanikov, ko se je prvi odzval na izjave v Avstriji o t.i. avnojskih sklepih in ko je v javnosti prišlo njegovo pismo Bajuku o "političnem podzemlju" v Sloveniji.

PRENOVITVE NA KOSTANJEVICI

PRENOVA GROBNICE BOURBONOV

Župnija in Frančiškanski samostan na Kostanjevici postopno obnavljata prostore in zunanost kompleksa zgradb, v katerih so cerkev, samostan, knjižnica in grobnica zadnjih potomcev francoske kraljeve družine iz dinastije Bourbonov. Knjižnica, ki je poimenovana po velikem slovenskem jezikoslovcu patru Stanislavu Škrabcu, je že preurejena in posodobljena, odprli pa naj bi jo tudi za javnost. Arhitektka Elza

čevanje prostorov. Nova oprema v grobnici bo iz masivnega hrastovega lesa, za kombinacijo bo dodano steklo. Oprema se bo oblikovno in funkcionalno prilagajala prostoru. Oprema bo vsebovala vitrine, podstavke za predmete, ki jih obiskovalci prinašajo ob obisku, stojala za vence, stojala z vpisno knjigo, kovani stoječi svetilki na vsaki strani stopnišča z vhodom v grobnico, korita za cvetje in glavna vrata na zu-

Pavšič iz Nove Gorice pa je po naročilu frančiškanskega samostana izdelala načrt za prenovo grobnice Bourbonov in tudi opreme v njej.

Dejala je, da je pri izdelavi načrta "bilo glavno vodilo zadovoljitev funkcije uporabe in hkrati oživetev prostorov". Tlak so že v celoti menjali, dodana je dekorativna obroba, ki poteka okrog sten vseh prostorov. Zaradi teh novosti so prostori v grobnici oblikovno bolj povezani. Stene so v prostorih na novo ometane, ker je bil prejšnji omet odstranjen zaradi vlage. Zagotovljeno je naravno prezra-

nanji strani vhoda v zadnji dom potomcev francoske kraljeve družine. V načrtu je tudi preureditev prostorov, ki so povezani z grobnico, zlasti pa povezava le-te s Škrabčevo knjižnico.

Celotna prenova grobnice in spremljajočih prostorov bo stala kakih 8 milijonov tolarjev. Del sredstev za to nalozbo bo prispevala tudi Mestna občina Nova Gorica. Naj poudarimo, da je od leta 1985 celotno območje Kostanjevice razglašeno kot umetnostni in arhitekturni spomenik Slovenije.

M.

PROSTORSKA STISKA

STANJE V ZAPORIH

Direktor republiške uprave za izvrševanje kazenskih sankcij Dušan Valentinčič je na časnikarski konferenci 20. t.m. navedel več zanimivih podatkov o razmerah v slovenskih zaporih. V njih prestaja zaporno kazen 1.158 obsojencev, zmogljivosti vseh zaporov pa je le za 1.056 oseb. Opozoril je, da je večina pritožb o domnevnih nepravilnostih v nekaterih zaporih neutemeljena. Medtem so v Kopru začeli graditi nadomestne zapore, ker so bili doseženi prostori vrnjeni lastniku. Po njegovem mnenju gradnja dodatnih zaporov za zdaj ni nujna. Prostorske stiske bi lahko reševali z zmanjšanjem števila zaprtih oseb, to z amnestijami ali pogojnimi odpusti ter s povečanjem in posodobitvijo starih objektov zlasti v Ljubljani, Mariboru in na Dobu. Glede zdravstvenega stanja obsojencev je navedel podatke o zapornikih, ki so odvisni od mamil (7,4 % zapornikov) in alkohola (6,63%), nihče od 161 prostovoljno testiranih zapornikov pa ni HIV pozitiven oz. nima aidsa.

M.

SPORAZUM

DUHOVNA OSKRBA V VOJSKI

Slovenska vlada in Slovenska škofovska konferenca sta 21. t.m. sklenili sporazum o duhovni oskrbi v slovenski vojski. Skladno s tem dogovorom bodo pri obrambnem ministru ustanovili ustrezno službo, ministrstvo pa bo imenovane oz. predlagane kurate zaposlilo v enotah, ustanovah, poveljstvih in v drugih dejavnostih slovenske vojske.

Sporazum sta podpisala ministrica za pravosodje Barbara Brezigar in Anton Stres, predsednik komisije Slovenske škofovske konference za ureditev odnosov z državo. Brezigarjeva je poudarila, da je bil sporazum sklenjen na podlagi ustave, ki zagotavlja pravico do veroizpovedi, temelji pa tudi na soglasju, ki ga je vlada že lani podpisala s škofovsko konferenco. Stres je dejal, da je sporazum pomemben nadaljnji korak k ureditvi položaja veroizpovedi v Sloveniji. Minister za obrambo Janša pa je povedal, da bodo podoben sporazum kmalu podpisali tudi z evangeličansko Cerkvijo.

M.

TISKOVNA KONFERENCA

PREDSTAVITEV KANDIDATOV SLS+SKD V NOVI GORICI

V sredo, 20. t. m., je bila v Novi Gorici tiskovna konferenca, na kateri so predstavili kandidata, ki bosta kandidirala na listi SLS + SKD Slovenske ljudske stranke na Goriškem. Tako bo v devetem volilnem okraju (Nova Gorica okolica) kandidiral Zoran Madon, v 10. volilnem okraju (Nova Gorica mesto) pa Milan Turk. Gre za razmeroma mlada kandidata, ki pa se oba že vrsto let ukvarjata s politiko. Zoran Madon je po poklicu agronom, tako da dobro pozna probleme goriškega podeželja, trenutno pa je tudi župan v občini Kanal. Ima tudi precej poslanskih izkušenj, saj je v letih 1992-1996 že zasedal mesto državnoborskega poslanca. V svojem volilnem programu predvsem poudarja, da je za skupno doseganje ciljev v državi Sloveniji potrebno ustvariti pozitivno vzdušje zaupanja, strpnosti in spoštovanja sočloveka.

Milan Turk, doma v Šempetru pri Gorici, je študiral

elektroniko in računalništvo in je iz te stroke opravil tudi magistriraj. Trenutno vodi lastno zasebno podjetje, ki se ukvarja z računalništvom, je svetnik v občini Šempeter - Vrtojba in se je na preteklih občinskih volitvah v tej občini kot županski kandidat v drugem krogu uvrstil na drugo mesto s 45 odstotki glasov. Daljše obdobje je bil tudi član sveta nekdanje stranke SKD v Ljubljani. Svoje politično poslanstvo pojmuje realistično brez prevelikih obljub, zanima pa ga predvsem enakomerni regionalni razvoj, skrb za primerne zaposlitvene možnosti mladih s ciljem lastne družinske samostojnosti in prizadevanje za razvoj podjetništva.

Sicer pa se je SLS+SKD Slovenska ljudska stranka širši javnosti predstavila dan prej na konvenciji v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani, na kateri so nastopili kandidati za parlament.

MV

OB 1000-LETNICI

ZAČELE SO SE ŠTEVILNE PRIREDITVE

S slavnostnim koncertom, ki ga bosta Krajevna skupnost v Solkanu in občina Nova Gorica 1. oktobra popoldne priredili v baziliki na Sveti gori, se bodo pričele prireditve ob tisočletnici prve pisne omembe obbeh krajev. Koncert bosta izvajala Carmina Slovenica, vrhunski slovenski ansambel, ki bo z dirigentko Karmino Šilec predstavil izbor slovenske in tuje zborovske ustvarjalnosti, ter Trobilni ansambel Silicanum z umetniškim vodjem Črtomirjem Nanutom, ki bo izvedel skladbo Radovana Kokošarja. K slavnostnemu koncertu bodo od 17. ure dalje s svetogorskih zvonov vabili tudi pritrkovalci.

V Novi Gorici obžalujejo, da občinske upravitelje v Gorici nisto uspeli prepričati o tem, da bi pripravili skupen program praznovanj ob omenjeni tisočletnici. To je poudaril tudi novogoriški župan Črtomir Špacapan v govoru, ki ga je imel na nedavni slavnostni seji mestnega sveta ob prazniku občine Nova Gorica.

M.

SVETA GORA

ZAPLETI PRI VRNITVI RESTAVRACIJE

Vrhovno sodišče Slovenije je kot drugostopenjski organ sredi maja letos potrdilo odločbo ministrstva za kulturo, da je treba zgradbo z restavracijo na Sveti gori vrniti lastniku, to je tamkajšnjemu frančiškanskemu samostanu. Kljub temu pa so nastali novi zapleti, ker gostinsko podjetje Okus iz Solkana meni, da je za modernizacijo objekta porabilo precej več sredstev, kot pa so izračunali pooblaščenilci. Zaradi tega je podjetje Okus vložilo pritožbo na ustavno sodišče.

Treba je opozoriti, da vloga najvišjega predstavnika sodne oblasti, to je na ustavno sodišče, ne zadrži sklepa vrhovnega sodišča, da je treba postopje restavracije vrniti lastniku. Restavracija na Sveti gori še zmeraj deluje, kar pa je z vidika lastništva nezakonito. Zaplet se bo še nadaljeval, pri tem pa se predstojnik samostana Pashal Gorjup zavzema, da bi spore v mirno rešili s sporazumom med podjetjem Okus in samostanom.

M.

ITALIJANSKO PRAVO

STROŽJA ZAŠČITA
ZA AVTORSKE
PRAVICE

DAMJAN HLEDE

Dne 19. septembra je stopil v veljavo zakon št. 248 z dne 18. avgusta 2000 (U.L. št. 206 z dne 4. septembra 2000), ki spreminja obstoječi zakon o zaščiti avtorskih pravic (zakon št. 633/41). Z zakonjenimi novostmi zakonodajalec širi varstvo umskih proizvodov na nove meje komunikacije in tako prilagaja 60 let stari zakon novim oblikam širjenja in koriščenja umotvorov. Za kršitelje novih norm istočasno uvaja zelo stroge kazni.

Splošnega zanimanja bo deležna predvsem nova disciplina fotokopiranja. Reprodukcijska del bo odslej možna tako v zasebnih centrih kot v knjižnicah le pod določenimi pogoji in v določenih mejah. Knjižnice se bodo za svojo notranjo uporabo lahko posluževale fotokopiranja brez kakršnihkoli omejitev. Fotokopiranje za zasebnike pa bo tako v knjižnicah kot v zasebnih fotokopirnih centrih podvrženo temle omejitvam: avtorsko zaščiteni dela bo možno fotokopirati le v mejah 15% celotne knjige ali zvezka, fotokopirni center in knjižnica, ki nudijo to uslugo, pa bodo morale zanjo plačati avtorjem in založnikom določen honorar.

Zakon postavlja kot izjemo fotokopiranja v knjižnicah redka dela, ki jih ni več v založniških katalogih. Ne razume pa se, ali je to izjema pravice do fotokopiranja ali izjema omejitev te pravice. Zdrav razum bi narekoval to drugo alternativno branje (torej prosto fotokopiranje redkih del, brez 15-odstotne omejitve), čeprav so se že pojavile tudi nasprotno interpre-

tacije. Orisana ureditev fotokopiranja za sedaj ni še operativna, počakati bo treba (ali pa pohiteti s fotokopiranjem nujnih del, če se znajdemo na strani uporabnikov, ki si ne morejo kupiti prav vsake knjige, ki jo potrebujejo za študijsko ali raziskovalno delo), da se bodo predstavniki zainteresiranih kategorij zmenili z ustanovo Siae za znesek honorarjev. Če do tega dogovora ne bo prišlo, bo poskrbljeno z odlokom predsednika republike.

Zakon uvaja zelo stroge kazni za nezakonito širjenje glasbenih, vizualnih in računalniških umotvorov. Kdor z namenom prejetja dobička kopira, razmnožuje, uvaža, prodaja ali daje v najem računalniške programe, kdor iz obstoječih programov odstrani zaščitne zapore, kdor duplicira in razmnožuje glasbene, kinematografske, audiovizualne posnetke ter literarna, znanstvena, glasbena ali multimedialna dela, je kaznovan z zaporom (od najmanj šest mesecev do največ treh let) in z denarno globo od najmanj petih do največ tridesetih milijonov lir. Poleg kazenskih sankcij so predvidene tudi sankcije upravne značaja za kršitelje omenjenih norm. Upravne sankcije (tristo tisoč lir globe, zaplenba predmetov in objava ukrepa na vsedržavnem dnevniku) so predvidene tudi za zasebnika, ki uporablja, duplicira, reproducira zaščiteni dela oz. uporablja, duplicira, reproducira, kupi ali vzame v najem audiovizualne, fonografske, informativne in multimedialne predmete v zlorabi avtorskih pravic.

VRHUNSKI DOSEŽEK KRAŠKE ŽIVINOREJE

NOV, SODOBEN HLEV
V CEROVVLJAH

Za brata Štefana in Martina Terčona iz Cerovljah, a tudi za vso družino pri Jurčevih, kakor se pravi pri hiši, je bil petek, 22. t.m., velik dan. Pred vasjo, ob cesti, ki vodi na Kohišče, so uradno odprli nov hlev, ki je otipljiv dokaz, da je tudi živinoreja na Krasu lahko vrhunska. Ko sta se fanta pred osmimi leti odločila, da bosta domačo kmetijo, ki ima približno 24 ha (od tega je 9 ha travnika, 1 ha vinograda, ostalo pa predstavljata gmajna in nizki, kraški gozd), preusmerila v izrazito živinorejsko smer, sta se zavedala, da je nujno potrebna tudi gradnja novega hleva, ki naj zadošča gospodarskim potrebam in sodobnim predpisom. Sprva sta naletela predvsem na vrsto birokratskih težav in raznih ovir, ki sta jih z veliko vztrajnostjo in tudi znanjem premostila. Šele leta 1998, ko so bili vsi papirji urejeni, se je začela prava gradnja novega hleva. Letos pozno spomladi pa so vanj preselili govedo, ki trenutno šteje 53 glav sivorjave pasme: od tega 31 krav, od katerih trenutno molzejo 23, in še 6 junic ter 16 telic.

Po podatkih tehnične službe deželne združenja rejcev, ki redno spremlja stanje v hlevu in svetuje glede krme in splošne nege, je povprečna prireja mleka v letu 1999 zna-

šala 7479 kg mleka na glavos 4.15 gr tolsče in 3.36 proteinov, somatske celice pa so bile ob zadnjem pregledu sredi julija letos, bodisi v primeru privesnic kot krav pod 100.000 enot. Ob tem pregledu je bila povprečna prireja mleka na 12 prvesnic in 11 krav 28 litrov na glavo ali dnevno skupno 643 kg s 4,25 % tolsče in 3,51 % proteinov. Ti goli podatki povejo, da redita brata Štefan in Martin Terčon izredno lepo živino in da skrbno pazita, da razvijata najvišje selekcijske cilje in genetske značilnosti sivorjave pasme italijanske selekcije, ki še zlasti slovi po prireji izredno kakovostnega mleka. Značilno za mleko te pasme je namreč višji odstotek k-kazeina tipa B, ki je zelo hvaležen in primeren za predelavo mleka v različne sirarske izdelke.

Novi hlev je zamišljen v skladu z zmogljivostmi in razvojnimi načrti ter potrebami same kmetije in v želji, da bi dosegli čim višjo kakovost, kot tudi čim višjo količino mleka. Odločili so se za hlev z ureditvijo za prosto rejo, se pravi neprivezanih krav, s pregrajenimi suhimi ležišči in z molžo v molzišču, ki je opremljeno s ploščicami in je stalno čiščeno ter spirano, tako da je namolženo mleko čim bolj neoporečno. Kakovost mleka je

zaradi izredno nizkega števila somatskih celic smatrana za vrhunsko. Računalniško vodeni molzni stroji sproti kažejo in beležijo trajanje molže na posamezno kravo, količino namolženega mleka in stanje vimena, kar omogoča sprotno ugotavljanje zdravstvenega stanja pri vsaki posamezni kravi v molzišču. Delo pri taki reji je bolj enostavno, predvsem pa bolj higiensko zlasti glede molže.

Brata Terčon skrbita za natančno in preiščeno rejko selekcijo. Pri oplemenjevanju uporabljata seme vrhunskih bikov, a tudi novih v preizkušnji ter redno beležita rezultate. Za umetno oplojevanje skrbita sama. Prav pa je, da še povemo, da polagata izreden pomen tudi krmni mešanici, ki jo po nasvetu krmnega izvedenca Združenja rejcev Sandra Donde pripravljajo sami. Gre za travno silažo, dobro seno in deteljno mrvo oz. mešanico koruzne moke in otrobov ter mineralnih snovi. Glavnino krme: seno, travno silažo itd. pridelajo sami. Ostale surovine pa si nabavijo in krmno mešanico sproti pripravijo v hlevu. Gre za zahtevno delo, saj sta tudi od kakovosti krme odvisna kakovost in količina prirejenega mleka. Samo uradno odprtje hleva je bilo nekaj posebnega.

Pri Jurčevih so se odločili, da priredijo srečanje rejcev sivorjave pasme. Združenje rejcev je ta načrt podprlo in ga pomagalo uresničiti, saj se zaveda, da je tudi od takih pobud odvisen prihodnji razvoj živinoreje na Krasu in širše v deželi F-Jk. Združenje rejcev je tudi poskrbelo za vabila članom na Tržaškem in v vsej deželi. Odziv pa je bil nepričakovano visok. V Cerovljah pri novem hlevu se je zbralo kakih 180 ljudi. Na obisk so prišli skupina dijakov kmetijske šole iz Gradišča, rejci iz raznih krajev Furlanije in prijatelji iz Veneta, a tudi iz sosednjih kraških vasi, kar je še posebej razveseljivo.

Uvodoma je, po dobrodošlici gostitelja, nove prostore blagoslovil domači župnik Jože Caha. Prisotne je nato nagovoril vodja področnega urada Združenja rejcev v Gradišču Sandro Donda, ki je predstavil kmetijo Martina in Štefana Terčona ter stanje v hlevu, ki ga dobro pozna, saj spremlja vzrejo v njem kot pristojni tehnik. Sledil je zelo zanimiv in poučen nastop direktorja vsedržavnega združenja rejcev sivorjave pasme iz Verone Enrica Santusa. Prisotne je seznanil z genetskimi in morfološki značilnostmi sivorjave pasme ter izpostavil rejске cilje, ki si jih združenje postavlja. To teoretično znanje pa so prisotni lahko takoj preverili ob razstavi šestih primerkov goveda, ki ga redijo v hlevu. Pri Združenju rejcev so odprtje hleva izkoristili za srečanje rejcev sivorjave pasme in za ocenjevanje z razpravo ter analizo dodeljenih točk razstavljenih živine. Glede na rezultate so tudi obdorovali zmagovalce. Po tej točki pa je devinsko-nabrežinski župan Vocci, kot najvišja krajevna oblast, prerezal trak in s tem uradno odprl hlev.

Vesetje ob tem prelomnem dogodku se je za Martina in Štefana Terčona, njune starše in ostale sorodnike ter prijatelje, nadaljevalo v prijetni družabnosti in bolj natančnem ogledu hleva in živine v njem. Mi se pridružujemo mnenju nekega furlanskega rejca, ki je po ogledu ugotavljal, da si je predstavljaj, da je mogoče tudi na Krasu sezidati sodobno urejen in zamišljen hlev, zelo pa ga je presenetila izbrana živina, ki je mladima rejcem in vsem, ki pri hiši pomagajo, upravičeno v ponos, čeprav se zavedajo, kako je mogoče raven še izboljšati. Štefanu in Martinu Terčonu in vsem Jurčevim naj zato iz srca čestitamo za ta veliki družinski uspeh. Obenem pa naj izrazimo tudi upanje, da bo ta zgled spodbudil k večjemu podjetništvu tudi druge mlade iz naših vasi, ki razpolagajo s potrebnimi površinami in strukturami, a potrebujejo spodbudne besede in določeno mero poguma, da se oprijejo kakovostnega načina živinoreje ob zavedanju, da kmetijstvo pomeni osnovo za vsako urejeno okolje, tudi kraško, in nam pomaga ohranjati svojo zemljo.

CVETLIČNI SEJEM
Čudovito okolje Ville Manin pri Passarianu je bilo v nedeljo, 24. t.m., prizorišče zelo uspelega cvetličarskega sejma. Navadno obiskujemo podobne razstave v spomladanskih mesecih, a tudi ta jesenski obisk razstave je bil prava paša za oči. Sodobna tehnologija pridelovanja cvetja namreč omogoča izredno pestro ponudbo cvetja in okrasnih rastlin skozi vse leto. Prav ta bogata ponudba se je lepo odražala tudi na tej razstavi.

UVEDLI REGISTER

"VELIKI BRAT" TUDI ZA
BANČNE RAČUNE?

Računsko sodišče je v prejšnjih dneh odobrilo izvajalni medministrski odlok, ki na podlagi pooblastila, ki ga je vseboval že zakon številka 413/91, po skoraj desetih letih uvaja register bančnih računov.

Da bo ukrep stopil v veljavo, pa bo treba počakati še njegovo objavo v uradnem listu. Mnogi se bojijo, da gre za novo in širšo možnost finančne uprave, da izjemoma poseže v tako imenovano bančno tajnost.

V resnici pa pravijo strokovnjaki, da najverjetneje gre le za nov postopek, ki v ničemer ne spreminja obstoječo bančno tajnost. Tudi po uvedbi registra bančnih računov bo finančna uprava lahko zahtevala informacije o odnosih davkoplačevalca z bančnimi ustanovami le v mejah obstoječih zakonskih določb, ki jih vse-

bujeta člen 32 zakona številka 600/73 in člen 51 zakona številka 633/72. Samo ko je v teku finančna preiskava in se v njej pojavijo indicije o možnih davčnih utajah preko bančnih operacij, bo lahko finančna uprava posegla v register in prejela informacije o vseh odnosih davkoplačevalca z bančnimi ustanovami.

Doslej je finančna preiskovalna moč bila pač nekoliko omejena, ker je morala posamezne banke spraševati, ali imajo odprte račune s preiskovanim davkoplačevalcem ali ne.

DH

KRAŠKE

MEDOBČINSKI

URBANISTIČNI NAČRTI

Deželni svet F-Jk je minul teden odobril prvih deset členov deželne zakona o krajskem in urbanističnem načrtovanju. Gre za zakonsko besedilo, ki je povezano s finančnim zakonom za letošnje leto in torej delno spreminja dosedanji deželni zakon iz l. 1991. Dokončno bodo o teh spremembah razpravljali na seji 2. oktobra. Nova zakonodaja ponovno uvaja pojem medobčinskih urbanističnih načrtov, ki bodo omogočili občinskimi upravam na teritoriju, da v primeru podobnosti razvojnih interesov in homogenosti ozemlja predstavijo usklajene regulacijske načrte, ki naj omogočijo tudi večjo usklajenost in enotnost posegov.

SEJEM POHIŠTVA IN
OPREME V VIDMU

Veliko obiskovalcev iz vse dežele, a tudi sosednjih krajev je ob koncu minulega tedna obiskalo sejem pohištva in

stanovanjske opreme na videmskem sejmišču. Gre za eno najbolj priljubljenih sejemskih prireditvev v Vidmu. Letos je svoje blago predstavljalo kar 500 razstavljalcev, ki so ponujali najrazličnejše stroje, a tudi drugo opremo, ki je povezana s pohištvo. Največ pozornosti obiskovalcev pa so seveda vzbujali končni izdelki, se pravi predstavljene kuhinje, spalnice, dnevne sobe in drugo pohištvo najrazličnejše izdelave za vse okuse in žepe.

SEJEM ZALOŽNIŠKE
PONUDEBE V
PORDENONU

V Pordenonu se je 24. t.m., končal knjižni sejem, ki je izvedbi predstavil knjižne novosti in založniško dejavnost na področju glasbenih posnetkov in filma. Ta sejemška ponudba je predstavljala novost, saj so v Pordenonu doslej prirejali sejem Edit-expo, ki je imel širši značaj in je predstavljaj knjižno založniško dejavnost v deželah in pokrajinah Severovzhodne

Italije. Letošnja izvedba sejma Pordenon-bere pa je zajela širšo založniško dejavnost, kar je v sedanjem svetu, ki se sooča z vedno novimi tehnološkimi izzivi, prava nujnost. Pomembno novost je predstavljalo tudi dejstvo, da se je v sejemsko ponudbo vključilo samo zgodovinsko jedro mesta, saj so veliko predstavitev in srečanj s pisatelji in pesniki priredili v raznih knjigarnah in dvorinah v samem mestu.

CVETLIČNI SEJEM

Čudovito okolje Ville Manin pri Passarianu je bilo v nedeljo, 24. t.m., prizorišče zelo uspelega cvetličarskega sejma. Navadno obiskujemo podobne razstave v spomladanskih mesecih, a tudi ta jesenski obisk razstave je bil prava paša za oči. Sodobna tehnologija pridelovanja cvetja namreč omogoča izredno pestro ponudbo cvetja in okrasnih rastlin skozi vse leto. Prav ta bogata ponudba se je lepo odražala tudi na tej razstavi.

MT

GOSPODARSTVO

PRVA KONFERENCA SLOVENSkih ZNANSTVENIKOV IN RAZISKOVALCEV IZ SLOVENIJE IN SVETA

POTI ZNANOSTI K EDINOSTI SLOVENCEV

Kot nadaljevanje izredno uspešnih in odmevnih konferenc vseslovenskih zdravnikov in gospodarstvenikov je pripravil Svetovni slovenski kongres (SSK) prvo konferenco slovenskih znanstvenikov in raziskovalcev z vsega sveta z naslovom *Poti znanosti k edinosti Slovencev*. Konferenca bo potekala v hotelu Golf na Bledu 28. in 29. septembra letos.

SSK je najprej povabil naslednje govornike za pozdravne besede: dr. Andreja Bajuka, predsednika vlade RS, dr. Jožeta Bernika, častnega predsednika SSK, akad. prof. dr. Alojzija Kralja, podpredsednika SAZU, dr. Lojzeta Marinčiča, ministra za znanost in tehnologijo, ter Zorka Pelikana, državnega sekretarja za Slovene v zamejstvu in po svetu.

Uvodna predavateljica sta prof. dr. Boris Pleskovič s Svetovne banke in akad. prof. dr. Jože Krašovec iz SAZU in s Teološke fakultete.

Konferenca bo obravnavala več vprašanj, zbranih v naslednjih tematskih sklopih:

- pregled slovenskega znanstvenega potenciala v svetu (sodelujoči: dr. Lojze Arko, Los Alamos, prof. dr. Anton Mavretič, Advanced Energy Industries, dr. Edvard Kobal, Slovenska znanstvena fundacija, prof. dr. Jože Velikonja, Univerza Washington);

- možnosti vključevanja znanstvenikov in univerzitetnih učiteljev iz diaspore v znanstveno raziskovalno in pedagoško delo v domovini (sodelujoči: dr. Stane Bah, Univerza Windsor, prof. dr. Andreas Moritsch, Univerza Celovec, dr. Duša Umek Krnel, ministrstvo za šolstvo, dr. Darja Piciga, ministrstvo za znanost, dr. Lovro Šturm, minister za šolstvo, mag. Peter Volasko, ministrstvo za znanost);

- okrogla miza: *Primerjava študija na slovenskih in tujih univerzah* (sodelujoči: mag. Klemen Jaklič, vlada RS, prof. dr. Barbara Kenda, Univerza Notre Dame, prof. dr. Boris Pleskovič, Svetovna banka, Prof. dr. Ludvik Toplak, Univerza Maribor, dr. Milan Vodopivec, Svetovna banka);

- prednostne smeri razvoja slovenske znanosti in raziskav v luči globalizacije, ustvarjanje in vrednotenje intelektualne in industrijske lastnine (sodelujoči: dr. Juan Carlos Bolcich, Centro Atomico Bariloche, prof. dr. Jože Gričar, Fakulteta za organizacijske vede, Majda in Franc Ilar, ABB Power Automation, prof. dr. Miha Japelj, Krka d.d., prof. dr. Janez Možina, Fakulteta za strojništvo, dr. Stane Pejovnik, Kemijski inštitut, Ljubljana, dr. Dušan Petrač, NASA, prof. dr. Joseph Straus, Max Planck Institut, prof. dr. Jure Tasič, Fakulteta za elektrotehniko);

- organizacija znanstvenoraziskovalnega dela za tretje tisočletje: povezovanje univerze in raziskovalnih institucij z industrijo (sodelujoči: dr. Cene Bavec) ministrstvo za znanost, dr. France Rode, eRide Inc. dr. Peter Stanovnik, Inštitut za ekonomske raziskave, dr. Marija Gizela Šušteršič, Facultad de Ingeniería y Ciencias Económico-Sociales, San Luis);

- okrogla miza: *Vključevanje rojakov v slovenski akademski prostor* (predlog sodelujočih: dr. Jože Bernik, Abbott Laboratories in SSK, prof. dr. Jože Gričar, Fakulteta za organizacijske vede, akad. prof. dr. Alojz Kralj, SAZU, dr. Dušan Petrač, NASA, dr. Irena Raščan, Inštitut Jožef Stefan, prof. dr. Joseph Straus, Max Planck Institut).

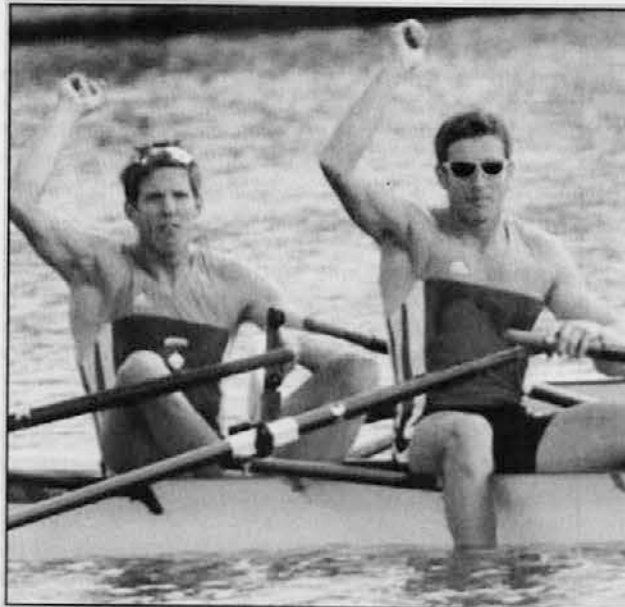
O samem posvetu bomo gotovo še pisali.

ERIK DOLHAR

Sydney, 23. septembra 2000: Slovenija osvoji dve zlati medalji, Atlanta 1996: dve srebrni, Barcelona 1992: dve bronasti: kakšen razvoj slovenskega športa!

Osmi tekmovalni dan je na prizorišču olimpijskih iger v Sydneyju zadonela slovenska himna, in to kar dvakrat. Najprej sta veslača, 28-letni Iztok Čop in 21-letni Luka Špik v dvojnem dvojcu pustila za seboj vse ostale čolne, zato je v Penritu ob vznožju Modrega gorovja prvič v zgodovini na najvišjem drogu pred skoraj 27.000 gledalci zaplapolala slovenska trobojnica. Kakšne tri ure pozneje je slovensko zmagoslavje dopolnil strelca Rajmond Debevec. Z malokalibrsko puško je v trojnem položaju dosegel 1275,1 kroga in na svojih petih olimpijskih igrah dočkal tudi medaljo najzlahtnejšega leska.

Slovenski minister za šolstvo in šport Lovro Šturm, ki vodi vladno delegacijo na olimpijskih igrah v Sydneyju, je čestital veslačema Iztoku Čopu in Luki Špiku (na sliki zgoraj) za osvojen zlati medaljo v dvojnem dvojcu ter olimpijskemu prvaku v streljanju Rajmondu Debevcu (spodaj). Sicer sta slovenski "sveti trojci" iz matične domovine takoj čestitala predsednik Milan Kučan in predsednik slovenske vlade Andrej Bajuk. "Merjeno na število prebivalcev je po zlahtnih odličjih Slovenija celo najbolj uspešna. Dve zlati olimpijski kolajni na igrah moderne dobe pomenita najprej vrhunec Vaših osebnih športnih prizadevanj, trdega dela in odrekovanja. Od velikega Leona Štuklja do Luke Špika in Iztoka Čopa ter Rajmonda Debevcu se vije športna in čudovita pot športnih dosežkov Slovencev," je v

čestitki zapisal Bajuk. Minister za zunanje zadeve Lojze Peterle pa je v svoji čestitki poudaril pomen njihovih dosežkov za razpoznavnost Slovenije v svetu in se jim zahvalil za veliki dosežek.

Dve zlati medalji za Slovenijo v eni noči torej. V doslej najpomembnejši tekmi karriere je blejski dvojni dvojec še

enkrat potrdil svojo vrhunskost. Psihično in fizično sta bila oba blejska veslača ob pravem trenutku v pravi formi, pokazala sta najboljšo tekmo v življenju in na koncu za zlato medaljo nista potrebovala niti vseh atomov moči, saj sta delo opravila prej in je bila zmaga zanesljivo njuna že 500 metrov pred ciljem.

Razplet na koncu je bil pričakovano. Špik in Čop, ki sta dve sezoni trdno skupaj v dvojnem dvojcu, sta bila na koncu zanesljivo pred Norvežanima, v zadnjih dveh letih drugem najboljšem čolnu v tej konkurenci. Tretja pa sta bila Italijana, ki sta se med sezono skrivala, v Avstraliji pa sta opozorila nase in zasluženno osvojila bron. No, ta bronasta medalja se je le pridružila celi kopici ostalih, iz zlahtnejših kovin - srebrne in predvsem zlate - ki so jih "azzurri" osvojili po prvem tednu tekmovalanj na jugovzhodu pete celine. Italija je zlasti po zaslugi plavalca Fioravantiya postala mala senzacija.

A povrnimo se k zgodovinskemu slovenskemu uspehu. Po 16 letih, kolikor je minilo od prvega olimpijskega nastopa strelca Rajmonda Debevcu, je eden najboljših strelcev na svetu vendarle dočkal olimpijsko medaljo. V Cecil Parku blizu Sydneyja je v trojnem položaju z malokalibrsko puško povsem dotokel konkurenco in z novim olimpijskim rekordom 1275,1 (1177+98,1) kroga zanesljivo zmagal. V strelskem maratonu, kot imenujejo tekmovalje v trojnem položaju, je bil slovenski junak že pred začetkom med favoriti, kar je upravičilo že v streljanju leže, ki ga je končal s 397 krogi. V najbolj zahtevnem položaju, streljanju stoje, je zadel 388 krogov in takrat že prevzel vodstvo. Prednost pred zasledovalci mu je omogočala mirno nadaljevanje in v finalu, kjer se strelja le deset strelcev v stoječem položaju, je spet nastopil zanesljivo. S tretjim dosežkom v finalu je svojo prednost še povečal, tako da je imel na koncu petih krogov boljši dosežek od Finca Hirvijaa, ki se je prebil na drugo mesto.

15

ČETRTEK
28. SEPTEMBRA
2000

POMEMBEN SPORAZUM

IZVOZ SLOVENSKEGA VINA V DRŽAVE EU

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter predstavniki Evropske zveze so dosegli t.i. vinski sporazum, ki vsebuje kvote za izvoz slovenskega vina v države članice evropske povezave in uvoz vina iz omenjenih držav v Slovenijo. S tem sporazumom naj bi Slovenija že v prihodnjem letu pod ugodnimi pogoji izvozila v države EZ 4,8 milijona litrov vina, uvozila pa bi 1,2 milijona litrov. Omenjena kvota za izvoz oz. uvoz po mnenju predstavnikov kmetijskega ministrstva za zdaj zadostuje. Dogovorjeno je, da naj bi se kvota povečevala za 10% letno do največ 7,2 milijona litrov. Se-

veda bo morala tudi Slovenija odpreti svoj trg za vina iz držav članic EZ. Te bodo že leta 2001 izvozile v Slovenijo 2,2 milijona litrov kakovostnega ustekleničenega vina.

Za vinogradnike na Krasu in za preostalo vinarstvo v Sloveniji je pomembno, da je bil v okviru sporazuma dosežen tudi dogovor o vzajemnem priznavanju, varstvu in nadzoru imen vin ter alkoholnih in aromatiziranih pijač. Delegacija EZ na pogajanjih s slovenskim ministrstvom je sprejela celoten seznam slovenskih vin, vključno s teranom in cvičkov kot nazivom geografskega poimenovanja. M.

NAMIZNI TENIS / VRSTA ZMAG

ODLIČEN ZAČETEK KRASOVIH EKIP

Namiznoteniške ekipe Krasa so odlično začele novo prvenstvo 2000/2001. Le malo po uradni predstavitvi, ki je potekala v petek, 22. t.m., v prostorih agriturizma Milič v Zagradcu, so ekipe v ženski A in B ligi ter moški B1 ligi dosegle vrsto dragocenih zmag.

V ženski A ligi bo ekipo Krasa tudi tokrat sponzorizirala zavarovalnica Generali. Ekipo, ki je v italijanski najvišji ligi prisotna že 28 let in je že zmagala vrsto državnih naslovov oz. bila vedno pri vrhu, sestavljajo Daša Bresciani, že dolgoletna Krasova tujka Kitajka Wang in nova okrepitev, ravno tako Kitajka Yang Xu. V nedeljo, 24. t.m., so se tako

igralke Krasa Generali v Turinu pomerile z domačo ekipo TT Torino in tesno zmagale z izidom 5:4. Krasovke so si zmago sicer priborile po težkem boju, a vsekakor gre za zelo pozitiven rezultat in za dragoceni točki na lestvici. V soboto, 30. t.m., pa se bo Kras Generali doma pomeril z ekipo Riviera delle Alpi iz doline Aoste.

V moški B1 ligi je vedno v gosteh proti ekipi Prati Formula zmagala moška ekipa ŠK Kras z izidom 1:5. Ta izid pa ne sme varati, saj je bila tekma izenačena, čeprav je na koncu Kras v postavi Ge Ke Quiang, Bojan Simoneta in Andrea Bertolotti strl odpor

nasprotnikov. Tudi v tem primeru nadvse spodbuden začetek za ekipo, ki si je kot cilj zadala obstanek v ligi. V naslednjem kolu se bodo krasovci pomerili doma z ekipo Pieve Emanuele B.

V ženski B ligi pa je v soboto, 23. t.m., v Sportno-kulturnem centru v Žgoniku potekalo prvo prvenstveno srečanje med Krasom Avalon in ekipo Tennistavolo Cocco-

glio. Krasova ekipa, ki so jo sestavljale Jasmin Kralj, Irena Rustja, Martina Milič in Ana Bersan (a dejansko sta igrali le slednji), je z gladkim 5:0 odpravila gostje iz Coccaglia in tako tudi odlično začela prvenstvo, v katerem cilja na napredovanje v višjo ligo. V prihodnjem kolu bo Kras Avalon gostoval v Casalecchio al Reno.

iz

»JE, KAR JE«

VIKTORIZEM

Prav gotovo poznate pesniško figuro, imenovano balkanska antiteza. Gre za obliko opisovanja neke stvari v dialogu ali v namišljenem dialogu in se velikokrat pojavlja v poeziji in ljudskih pesnitvah po celem balkanskem polotoku. Tako pravi makedonska pesem: "Povej mi, ljuba Stana, zakaj si žalostna? Ali nimaš denarja ali pa nimaš ljubezni?" In Stana odgovarja: "Vsega imam dovolj. Samo enega nimam: svojega lastnega otroka."

Balkanska antiteza spominja torej na balkansko oziroma orientalsko zavlačenje. Greš kupit preprogo na bazar v Istanbulu ali Kairu. Vse bi najraje opravil v petih minutah, vendar bodo trgovci zavlačevali. Celu užaljeni bodo, če se ne boš z njimi usedel, spil čaja in se, kolikor se bo le dalo, pogajal glede cene. Užitek je v zavlačevanju. Zahodna logika pa je čisto utilitaristična. Povej mi ceno, plačam, poberem in grem. Industrijsko življenje. Zato je omenjena pesniška figura lahko samo balkanska. Na Zahodu se nihče ne bi mučil s tolikšnim spraševanjem. Glasilo bi se le: "Povej mi Stana, zakaj jočeš in zakaj ne nehaš že enkrat?" Če si zamislimo balkanskega natakara in zahodno stranko, potem stvar izgleda bolj ali manj takole: "En martini, prosim!" "Belega ali rdečega?" "Belega." "Z ledom ali brez?" "Z ledom." "Z olivo ali brez?" "Z olivo." "Zeleno ali črno?" Zahodnjak se v tem primeru odloči za manj problematično pivo.

Dejstvo je, da smo zahodnjaki in težko razumemo Balkan ter sedanja dogajanja. Rezultati nedeljskih volitev šele kapljajo in ne vemo, kaj se bo zgodilo do konca tedna. Vendar smo priča zanimivemu pojavu, ki ni toliko balkanski kot specifično srbski. Že pred leti sem srbsko politiko primerjal s psihopatološkimi pojavi, da bi jo lažje razložil tujcem, ki so me spraševali, kaj se sploh dogaja na Balkanu. Tako smo npr. imeli zelo močan fenomen paranoje, saj je srbska politika vedno trdila, da jih vsi napadajo in preganjajo itd. Imeli smo fenomene shizofrenije, saj večina srbskih politikov sploh ni vedela, kaj njihovi lastni ljudje počenja v Sarajevu ali Prištini. Imeli smo tudi izrazit viktizem: Srbi naj bi v vsej zgodovini bili vedno žrtve - tako hrvaškega nacionalizma kot slovenskega oportunitizma itd.

Najnovejši fenomen, ki ga še nobena psihološka šola, vsaj kolikor jaz vem, ni zabeležila, bi poimenoval viktizem. Milošević je najprej izgubil Slovenijo, nato Hrvaško, Makedonijo, Bosno, Kosovo in v bistvu tudi Črno goro. In vendar je bil v vseh vojnah vedno zmagovalac. Po vseh porazah so se preživeli srbski vojski zmagovito vračali v Srbijo skupaj s srbskimi begunci iz pravkar izgubljenih krajev. In ko je zveza Nato pred več kot enim letom gospodarsko dokončno uničila Srbijo ter ji odvzela Kosovo, je Milošević spet slavil zmago. Ta psihoza se je potem tako močno razširila, da je postala že prava epidemija viktizma, ki se ga je nalezel skoraj vsak Srb. Ko so se poleti vrnil iz evropskega prvenstva v nogometu, so srbski navijači spet slavili zmago. Ni jih motilo dejstvo, da niso prinesli domov nobenega pokala.

Na isti način so v nedeljo zvečer, ko se izidov predsedniških volitev že zdaleč ni dalo slutiti, že vsi slavili zmago. Tako Miloševićevi ljudje kot opozicija; vsi so se zgrnili na trge v Beogradu in še kakem drugem mestu ter slavili lastno zmago. Prava epidemija viktizma! Pred kakim letom si je neki srbski intelektualca zaželel: "Ko bi vsaj enkrat že izgubili! Da vemo, kako to izgleda! Do zdaj smo vedno le zmagovali. Od Kosovske bitke do danes - ena zmaga za drugo, pa nimamo kaj jesti. Ko bi le kdaj izgubili!"

PETER SZABO

Svet slovenskih organizacij je v preteklih dneh na seji v Devinu obravnaval nekatere izmed najbolj žgočih problemov slovenske manjšine in sprejel vrsto resolucij, s katerimi hoče opozoriti oblasti in javnost na nerešena vprašanja.

V uvodnem poročilu je predsednik Sergij Pahor poleg nekaterih najbolj kritičnih vidikov v življenju manjšine navedel tudi dejstva, ki nas morajo vendarle navdajati z optimizmom. Gre za dogodke, ki potrjujejo voljo po skupnosti in torej vodijo v potrebno tesno sodelovanje vseh slovenskih sil: manifestaciji na trgu Sv. Antona in pred Narodnim domom v Trstu ter zares množično spominsko zborovanje pred spomenikom bazoviških junakov so potrdili našo voljo po življenju in so pokazali, da ne mislimo odnehati z zahtevami po pravičnem ravnanju z našo manjšino.

Resolucije, sprejete v Devinu, zadevajo zaščitni zakon, avtonomijo tržaškega radia in televizije in težavne odnose z deželno Furlanijo-Juljsko krajino, ki še vedno močno zamuja v izplačevanju državnih prispevkov.

Na seji deželnega sveta SSO, na kateri so bili prisotni tudi zastopniki Glasbene matic, Narodne in študijske knjižnice, Slori-ja, Kmečke zveze, ZSSDI in prvič tudi SDGZ, so izrazili zaskrbljenost zaradi padanja vrednosti tolarja, kar nevarno zmanjšuje vrednost finančnih sredstev, ki jih slovenska država redno namenja manjšini. Z zborovanja je izšlo priporočilo, naj krovni organizaciji na ta pereči vidik vprašanja

DEŽELNI SVET SVETA SLOVENSКИH ORGANIZACIJ

TRI RESOLUCIJE

opozorijo slovenske vladne in parlamentarne kroge in organe.

RESOLUCIJA ŠT. 1

Deželni svet Sveta slovenskih organizacij, zbrani na plenarnem zasedanju v Devinu dne 20. septembra 2000, ostro obsoja krivično ravnanje deželnih organov, katerim je zaupana delitev finančne pomoči države za vzdrževanje kulturne dejavnosti manjšine. Zaradi zamud so prizadete vse naše ustanove in društva, posebno še tiste, ki morajo skrbeti za redno mesečno izplačilo plač osebju in zadevnih pristojbin. Da bi te ustanove zaščitili pred zamudami, je deželni svet Furlanije-Juljske krajine predlaskim s posebnim zakonom odobril izplačilo odobrenih zneskov v 90-odstotnem predjumu že v prvih mesecih leta, vsekakor pred poletjem. Stanje je po sprejetju zakona še slabše kot prej, saj se bližamo oktobru in več kot polovica omenjenih ustanov še vedno čaka na predjume! Še težje je stanje na področju tiska, kjer še niso bili izplačani zneski za leto 1999.

Posamezna društva, katerim je skupno namenjenih 350 milijonov lir letno, pa povečini čakajo že tri leta. V takih razmerah je vsako delovanje ne samo otežkočeno, pač pa celo onemogočeno. Društva se morajo zadolževati, medtem ko je v deželni blagajni zamrznjenih več milijard lir. Vse to dokazuje, da dežela z veliko malomarnostjo upravlja sredstva, ki jih država namenja slovenski manjšini, ker zadevni slu-

žbi ne dodeljuje zadostnega osebja s potrebnim znanjem slovenščine. Zato se je letos že zgodilo, da so uradi dežele zahtevali prevode prošnje slovenskih društev, kar se bije z zakonom, ki nam zagotavlja pravico do uporabe lastnega jezika. Dežela Furlanija-Juljska krajina je navsezadnje nastala s posebnim statusom prav zaradi prisotnosti slovenske manjšine. Ker kljub zagotovilom najvišjih deželnih organov na tem področju ni prišlo do nobenega premika, delegati deželnega sveta SSO napovedujejo zaostritev protestov tudi z manifestativnimi akcijami.

RESOLUCIJA ŠT. 2

Delegati ustanov in društev, članic Sveta slovenskih organizacij, zbrani 20. septembra 2000 na seji v Devinu, pozivajo člane rimskega senata in še posebej predstavnike demokratičnih strank, naj z aktivno udeležbo na jesenskem zasedanju senata zastavijo vse sile za pravočasno odobritev zakonskega predloga. S tem bodo nastali pogoji, da bosta parlament in vlada izpolnila večkrat potrjene obljube, dane predstavnikom manjšine kot tudi zastopnikom slovenske države. S tem bo izpolnjena vrzel v uresničevanju demokratične ustave in bo manjšini dana možnost, da se še naprej poteguje za kvalitetni dvig svojega obstoja in za zagotovitev prihodnosti narodnostne skupnosti, ki že predolgo čaka na svoje pravice.

Zbor delegatov tudi poziva vse krajevne uprave na manjšinskem

področju, da poskrbijo za čimprejšnjo uresničitev zakona 482 o jezikovnih manjšinah, ki priznava pravico do dvojezičnosti in dvojezične toponomastike na jezikovno mešanem področju.

RESOLUCIJA ŠT. 3

Predstavniki članic Sveta slovenskih organizacij, zbrani na seji v Devinu, izražajo zaskrbljenost za usodo radijskih in televizijskih oddaj v slovenščini, za katere je v okviru konvencije z državo odgovorna vsedrjavna družba RAI. Temeljita reorganizacija omenjene družbe poteka ob hudi varčevalni politiki, ki je obnovljena konvencija med državo in RAI-em nikakor ne opravičuje. Finančni poseg vlade se je praktično podvojil, zaradi česar sedanje klestenje sredstev vzbuja sum, da gre za sistematično akcijo, katere končni cilj je zmanjšati avtonomno upravljanje oddaj. Vse to gre mimo vseh manjšinskih dejavnikov in vzbuja zaskrbljenost za usodo ustanove, ki je do sedaj odigrala temeljno vlogo pri kulturnem razvoju manjšine in stopnji njene informiranosti. Kljub vsem opozorilom in protestom je vidljivost slovenskih televizijskih oddaj v videmski pokrajini še vedno onemogočena. Tudi vprašanje slovenske čezmeje televizije postaja stvarnost mimo slovenskih kulturnih krogov in manjšinske javnosti sploh. Zato SSO poziva vse pristojne državne in institucionalne organe, da s primernimi ukrepi poskrbijo, da bo RAI vedno izpolnjeval naloge, ki so mu zaupane v vsestransko korist manjšine.

KOORDINACIJA SSO IN SKGZ

ODPRTA VPRAŠANJA

Koordinacija Sveta slovenskih organizacij in Slovenske kulturno gospodarske zveze je imela pred kratkim sestanek v Gorici, na katerem je obdelala več vidikov sodelovanja med krovni organizacijama in najbolj pereče manjšinske probleme.

Zastopniki obeh organizacij so ugotovili, da bo treba z največjo pozornostjo spremljati postopek za dokončno odobritev zaščitnega zakona, da nas ne bodo presenetile nepredvidljive okoliščine.

Na koordinaciji so pozitivno ocenili dosedanje sodelovanje, ki je privlečeno letos tudi do več odmevnih manifestacij, ki so zajele celotno manjšino. Skrb pa še vedno vzbujajo odnosi z deželno upravo zaradi velikih zamud, ki se kopičijo pri izplačevanju državnih prispevkov slovenskim ustanovam, društvom in založnikom. Takega stanja manjšinska skupnost ne more več prenašati, saj gre do zamude neupravičeno v leta, medtem ko denarna sredstva ležijo neuporabljena v bla-

gajni. Koordinacija SSO-SKGZ se je zato dogovorila za skupne pobude, ki naj zadeve premaknejo z mrtve točke, vključno tudi manifestacijo na trgu pred deželnim svetom.

S skupno pobudo bosta krovni organizaciji nastopili tudi proti krčenju sredstev za slovenske radijske in televizijske oddaje in za zmanjševanje programske avtonomije slovenskega oddelka.

Močno zaskrbljeni pa sta SSO in SKGZ zaradi padanja vrednosti slovenskega tolarja, kar avtomatično znižuje slovensko materialno pomoč manjšini. V zadnjem letu je tolar izgubil približno deset odstotkov svoje vrednosti v odnosu do lire in prav za toliko se je zmanjšala vrednost slovenske pomoči manjšini.

Koordinacija med krovni organizacijama je sklenila seznaniti s to problematiko vse ustanove in društva, ki so deležni slovenske pomoči, ter obenem opozoriti slovenske pristojne oblasti, da bi našli primerne rešitve.

DEŽELNO TAJNIŠTVO SLOVENSKE SKUPNOSTI

ZA FEDERACIJO STRANK IN CIVILNE DRUŽBE

Srečanja na Pomorski postaji z bivšim beneškim županom Cacciarjem se je udeležila tudi delegacija deželnega tajništva SSK, ki so ji veljaki Demokratov izkazali veliko pozornost kot političnemu subjektu slovenske manjšine.

Deželni tajnik Andrej Berdon, deželni podtajnik Damijan Terpin in tržaški pokrajinski tajnik Peter Močnik so se ob robu srečanja pomudili s koordinatorjem Demokratov za severovzhodno Italijo Cacciarjem. Na sestanku je bil v glavnem govor o volilnih, strateških in političnih povezavah ob bližajočih se volitvah prihodnje pomlad. V skladu s Cacciarjevimi predlogom o novem političnem levosredinskem telesu, ki bi združevalo vse stranke in gibanja, ki se ne razpovedajo v Levih demokrati in Zelenih, se je zelo pozitivno odzvalo vodstvo SSK. Nova federacija se mora predstaviti s primerним programom, ki bo prevetрил dosedanjo stagnacijo leve sredine, ki se iz pepela Olike ni znala še pobrati

in za katero nosi velik del krivde ravno vodilna stranka LD. S tem v zvezi je Cacciar jasno povedal, da mora ob političnih veljajah in strankah igrati v novem gibanju pomembno vlogo civilna družba, kar sta v našem primeru SSO in SKGZ. Predstavniki SSK so med drugim dejali, da se s tem v zvezi slovenska manjšina premika že dalj časa. Ob tem pa so tudi jasno povedali, da slovenska manjšina in SSK ne bosta več avtomatično podpisovali podpor kandidatom, o katerih se levosredinski veljaki menijo drugje in posebej. Predstavniki SSK so Demokratom povedali, da so na korak v smeri, ki jo je ponudil Cacciar, povsem pripravljeni. V ta namen se bodo v kratkem srečali z vodstvom stranke na deželni ravni in preverili vse možnosti.

Delegacija SSK se je sestala tudi s poslancem Demokratov Prestamburgom, ki je povedal, da se bo v teh dneh začel postopek našega zakona v pristojni senatni komisiji.

S 7. STRANI

DOPRSNI KIP...

V tej logiki je deloval naprej. Leta 1902 je za potrebe škofije in širši duhovni razvoj kraja ustanovil tiskarno; ko je spoznal, da je raba glagolice v liturgiji povsem zakonita, je raba starocerkvenega jezika ne le zagovarjal, ampak tudi razvijal in sestavil seznam župnij, v katerih se je glagolica lahko uporabljala. To je vzbudilo ostre napade s strani avstrijskih vladnih krogov in domačih italijanskih nacionalistov. Veliko je tudi naredil za uveljavitev hrvaščine v šolstvu, kajti šolske oblasti so zahtevale, naj bi celo verouk poučevali v

italijansčini, čeprav so bili Hrvatje v veliki večini. Boj je trajal štiri leta in Mahnič je na koncu celo izobčil funkcionarje in šolnike, ki so ovirali raba hrvaščine pri pouku verouka v šoli. Šele to je pomagalo, da so osrednje oblasti stvar uredile. Obenem je skušal ljudem tudi pomagati v gospodarskem smislu. Zato je priporočal in posredno omogočal ustanavljanje zadrug in gospodarskih društev. Hude preizkušnje je Mahnič preživel med prvo svetovno vojno, ko je skušal na vse načine pomagati ljudem, ki so trpeli pomanjkanje; po vojni pa so Krk zasedle italijanske čete. Kot pri nas so tudi tam ukinitve hrvaške šole in internirale več duhovni-

kov. Mahnič je zato poslal na mirovno konferenco v Pariz obširno spomenico, s katero se je postavil za narodne pravice svojih vernikov. Italijanske vojaške oblasti pa so na njegove pritiske odgovorile tako, da so ga na začetku aprila 1919 z vojno ladjo odpeljale v internacijo v samostan v Frascati. Toda tudi iz te samote je Mahnič poslal na Hrvaško spomenico, s katero je pozdravil novo državo. V izgnanstvu je preživel skoraj eno leto. Bolan se je 10.3.1920 vrnil na Krk, poleti pa se je podal na zdravljenje na celino. Umril je v škofijskem dvorcu v Zagrebu 14.12.1920. Postavitev kipa škofu Mahniču je lepo povezala farane. Po-

budo zanj je dal mag. Zvonko Perat. Pripravljalni odbor, ki ga je vodil Valter Ščuka, je nalogo za izdelavo kipa poveril samorastniškemu umetniku Evgenu Guštinu, kamniti steber z napisu je izvedlo kamnarstvo Možina, založništvo Jutro je finančno podprlo bronasti odlitek, pri uresničitvi pa so sodelovali še številni posamezniki, ministrstvo za kulturo in občina Komen. Ob tem dogodku so ponujali tudi priložnostne razglednice in ponatisnili tri Mahničeve knjige: *Kako je oče Kobencelj na Dunaj kraški sir nosil*, *Dvanajst večerov* in izbor njegovih spisov *Več luči*, ki jih je l. 1912 uredil Aleš Ušeničnik.